

วัสดุและเทคนิคทางการออกแบบแฟชั่น
การสร้างสรรค์ลวดลายสิ่งทอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวิทย์ สาดสังข์

2565

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1

ความเป็นมาในการออกแบบสิ่งทอ
ความหมายของการออกแบบ
ความหมายของสิ่งทอ
ความสำคัญของการออกแบบลวดลายสิ่งทอ
ประเภทของลวดลายสิ่งทอ
ความรู้เบื้องต้นก่อนการออกแบบลวดลาย

บทที่ 2

แนวคิดและต้นกำเนิดของลวดลายในการสร้างสรรค์สิ่งทอ
แนวคิดจากธรรมชาติ
แนวคิดจากศาสนาและความเชื่อ
แนวคิดจากศิลปวัฒนธรรม
แนวคิดจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
แนวคิดจากรูปทรงเรขาคณิต
แนวคิดจากการสร้างสรรค์อื่นๆ

บทที่ 3

ประเภทงานวัสดุและเทคนิคสิ่งทออังกฤษ
ประเภทงานวัสดุและเทคนิคสิ่งทออินเดีย
ประเภทงานวัสดุและเทคนิคสิ่งทอญี่ปุ่น
ประเภทงานวัสดุและเทคนิคสิ่งทอจีน
ประเภทงานวัสดุและเทคนิคสิ่งทอไทย

บทที่ 4 งานเทคนิคประเภทต่างๆ

เทคนิคการถัก
เทคนิคการทอ
เทคนิคการย้อม
เทคนิคการมัดและฟอกสี

เทคนิคการพิมพ์

เทคนิคการปัก

เทคนิคการวาด

บทที่ 5 หลักการและเทคนิคการออกแบบลวดลาย

ขั้นตอนการออกแบบลวดลาย

ขนาดของลวดลาย

องค์ประกอบลวดลาย

การแบ่งพื้นที่

การวางตำแหน่งของลวดลาย

รูปแบบของลวดลาย

การใช้สีในการออกแบบลวดลาย

บทที่ 6 กระบวนการในการสร้างเทคนิคการต่อลวดลายสิ่งทอ

โปรแกรมที่ใช้ในการต่อลาย

หลักเกณฑ์ในการออกแบบลวดลายแบบมาตรฐาน

การออกแบบแม่ลาย

การออกแบบตัวเชื่อมลาย

การต่อลวดลายในรูปแบบต่างๆ

บทที่ 7 การประยุกต์ใช้เทคนิคการสร้างลวดลายในงานออกแบบเครื่องแต่งกาย

โครงสร้างรูปร่างสตรี

จิตวิทยาการใช้สีที่มีผลต่อมนุษย์

จิตวิทยาการใช้เส้นในงานออกแบบ

การใช้ลวดลายเพื่อปกปิดอำพรางรูปร่าง

การใช้ลวดลายเพื่อเพิ่มขยายสัดส่วน

แผนบริหารการสอนประจำวิชา

รหัสวิชา FAD 2107

รายวิชา วัสดุและเทคนิคทางการออกแบบแฟชั่น จำนวนหน่วยกิต-ชั่วโมง 3(2-2-5)

Material and Techniques for Fashion Design

เวลาเรียน 17 สัปดาห์

รวม 68 ชั่วโมง/ ภาคเรียน

คำอธิบายรายวิชา

(ภาษาไทย) การเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับชนิดและคุณสมบัติเฉพาะของวัสดุที่นำมาใช้ในงานออกแบบ โดยเน้นการปฏิบัติทดลองเทคนิคใหม่ๆ เพื่อการเลือกนำไปใช้ในการสร้างสรรค์งานออกแบบอย่างมีคุณค่า

(ภาษาอังกฤษ) Type and characteristic of various materials used in designing with the emphasis on practice and trial of innovation techniques with the purposes of selective application in creating valuable designs.

วัตถุประสงค์ทั่วไป

ส่งเสริมให้นักศึกษามีการค้นคว้าวัสดุและเทคนิครูปแบบใหม่ ทั้งจากแนวทางทฤษฎีในภาคเอกสารและ แนวทางปฏิบัติจากการทดลองค้นคว้าเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาผลงานอย่างเหมาะสม

การศึกษาในรายวิชานี้ได้นำแนวทางของการทำงานวิจัยเรื่องการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรทนาแดง จังหวัดสมุทรสงครามกรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามันของ อ.สุวิธ สาดสังข์ มาใช้เป็นตัวอย่างและแนวทางการสอนในเรื่องของเทคนิคการออกแบบลวดลาย การวิเคราะห์ผลงานลักษณะ โครงสร้างสีสันทนำมาใช้ต่อการสอนเทคนิคในการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อสร้างวิธีคิดและรูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบสินค้าหรือผลิตภัณฑ์สินค้าแฟชั่นทางการตลาดอย่างเหมาะสม ใหม่ๆ ให้กับนักศึกษาได้เห็นภาพการออกแบบผลงานได้อย่างชัดเจนและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

เนื้อหาประจำรายวิชา

เวลาที่ใช้สอน 17 สัปดาห์ๆละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 68 ชั่วโมง ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1

บทที่ 1 บทนำ

4 ชั่วโมง

ความเป็นมาในการออกแบบลวดลายสิ่งทอ

ความหมายของการออกแบบ

ความหมายของลวดลายสิ่งทอ

ความสำคัญของการออกแบบลวดลายสิ่งทอ

ประเภทของลวดลายสิ่งทอ

ความรู้เบื้องต้นก่อนการออกแบบลวดลาย

สรุป

คำถามทบทวน

ฝึกปฏิบัติ

สัปดาห์ที่ 2

บทที่ 2 แนวคิดและต้นกำเนิดของลวดลาย

4 ชั่วโมง

แนวคิดจากธรรมชาติ

แนวคิดจากศาสนาและความเชื่อ

แนวคิดจากศิลปวัฒนธรรม

แนวคิดจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

แนวคิดจากรูปทรงเรขาคณิต

แนวคิดจากการสร้างสรรค์อื่นๆ

สรุป

คำถามทบทวน

ฝึกปฏิบัติ

สัปดาห์ที่ 3, 4 และ 5

บทที่ 3 เอกลักษณ์ของลวดลายสิ่งทอที่โดดเด่นในแต่ละประเทศ

12 ชั่วโมง

ลวดลายสิ่งทออังกฤษ

ลวดลายสิ่งทออินเดีย

ลวดลายสิ่งทอญี่ปุ่น

ลวดลายสิ่งทอจีน

ลวดลายสิ่งทอไทย

สรุป

คำถามทบทวน

ฝึกปฏิบัติ

สัปดาห์ที่ 6 และ 7

8 ชั่วโมง

บทที่ 4 เทคนิคการก่อให้เกิดลวดลาย

เทคนิคการถัก

เทคนิคการทอ

เทคนิคการย้อม

เทคนิคการมัดและฟอกสี

เทคนิคการพิมพ์

เทคนิคการปัก

เทคนิคการวาด

สรุป

คำถามทบทวน

ฝึกปฏิบัติ

สัปดาห์ที่ 8

4 ชั่วโมง

สอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติระหว่างภาคเรียน

สัปดาห์ที่ 9 และ 10

บทที่ 5 หลักการออกแบบลวดลาย

8 ชั่วโมง

ขั้นตอนการออกแบบลวดลาย

ขนาดของลวดลาย

องค์ประกอบลวดลาย

การแบ่งพื้นที่

การวางตำแหน่งของลวดลาย

รูปแบบของลวดลาย

การใช้สีในการออกแบบลวดลาย

สรุป

คำถามทบทวน

ฝึกปฏิบัติ

สัปดาห์ที่ 11, 12 และ 13

บทที่ 6 วิธีการต่อลายผ้า

12 ชั่วโมง

โปรแกรมที่ใช้ในการต่อลาย

หลักเกณฑ์ในการออกแบบลวดลายแบบมาตรฐาน

การออกแบบแม่ลาย

การออกแบบตัวเชื่อมลาย

การต่อลวดลายในรูปแบบต่างๆ

สรุป

คำถามทบทวน

ฝึกปฏิบัติ

สัปดาห์ที่ 14 และ 15

บทที่ 7 การประยุกต์ใช้ลวดลายในการออกแบบเครื่องแต่งกาย 8 ชั่วโมง

โครงสร้างรูปร่างสตรี

จิตวิทยาการใช้สีที่มีผลต่อมนุษย์

จิตวิทยาการใช้เส้นในงานออกแบบ

การใช้สีเส้นและลวดลายเพื่อปกปิดอวัยวะสัดส่วน

การใช้สีเส้นและลวดลายเพื่อเพิ่มขยายสัดส่วน

สรุป

คำถามทบทวน

ฝึกปฏิบัติ

สัปดาห์ที่ 16

4 ชั่วโมง

สรุป

สัปดาห์ที่ 17

4 ชั่วโมง

สอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติปลายภาคเรียน

วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

วิธีการสอน

1. วิธีการสอนแบบบรรยายประกอบฉายสไลด์ Power Point
2. วิธีการสอนแบบสาธิต
3. วิธีการสอนแบบอภิปราย

4. วิธีการสอนแบบฝึกปฏิบัติ

5. วิธีสอนแบบโครงงาน

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ผู้สอนบรรยายโดยใช้การฉายสไลด์ Power Point

2. ผู้สอนทำการออกแบบลวดลายสิ่งทอ

3. ผู้เรียนทดลองปฏิบัติงานในการออกแบบลวดลายสิ่งทอ

4. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มอภิปรายและทำการรายงานหน้าชั้นเรียน

5. ผู้เรียนทำคำถามทบทวน

6. ผู้สอนสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม

สื่อการเรียนการสอน

1. สไลด์ Power Point

2. คอมพิวเตอร์

3. เอกสารประกอบการสอน

4. ตัวอย่างวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการออกแบบลวดลาย

5. ใบคำถามทบทวน

6. แบบทดสอบ

การวัดผลและการประเมินผล

1. สังเกตความสนใจในขณะเรียน

2. สังเกตความมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภาคปฏิบัติ

3. สังเกตการนำเสนอหน้าชั้นเรียนและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

4. ตรวจสอบการทำคำถามทบทวน

5. ตรวจสอบผลงานภาคปฏิบัติ

6. ตรวจสอบแบบทดสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติระหว่างภาคเรียน

7. ตรวจสอบแบบทดสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติปลายภาคเรียน

การวัดผล

1. คะแนนระหว่างภาครวม

ร้อยละ 60

1.1 งานฝึกปฏิบัติในชั้นเรียน	ร้อยละ 25
1.2 ผลงานสำเร็จ	ร้อยละ 15
1.3 รายงานกลุ่ม	ร้อยละ 10
1.4 จิตพิสัยและการเข้าเรียน	ร้อยละ 10
2.คะแนนสอบรวม	ร้อยละ 40
2.1 คะแนนสอบกลางภาค	ร้อยละ 20
2.2 คะแนนสอบปลายภาค	ร้อยละ 20

การประเมินผล

ใช้เกณฑ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาตามตารางแนวปฏิบัติในการให้ค่าระดับคะแนน
ดังนี้

ระดับคะแนน	ค่าร้อยละ	ค่าระดับคะแนน
A	86-100	4.00
A-	82-85	3.75
B+	78-81	3.50
B	74-77	3.00
B-	70-73	2.75
C+	66-69	2.50
C	62-65	2.00
C-	58-61	1.75
D+	54-57	1.50
D	50-53	1.00
D-	46-49	0.75
F	0-45	0
ไม่สมบูรณ์ (I)	50 ขึ้นไป	-

ผ่าน (P,S)	ต่ำกว่า 50	-
ตก (U)	-	-
ถอน (W)	-	-

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 1

หัวข้อเนื้อหา

1. ความเป็นมาในการออกแบบลวดลายสิ่งทอ
2. ความหมายของการออกแบบ
3. ความหมายของลวดลายสิ่งทอ
4. ความสำคัญของการออกแบบลวดลายสิ่งทอ
5. ประเภทของลวดลายสิ่งทอ
6. ความรู้เบื้องต้นก่อนการออกแบบลวดลาย

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. มีความเข้าใจความเป็นมาในการออกแบบลวดลาย
2. อธิบายความหมายของการออกแบบได้
3. อธิบายความหมายของลวดลายสิ่งทอได้
4. จำแนกประเภทของลวดลายสิ่งทอได้
5. มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นก่อนการออกแบบลวดลาย

วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. วิธีการสอน

1. วิธีสอนแบบบรรยาย
2. วิธีสอนแบบอภิปราย

2. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ผู้สอนตั้งคำถามเกี่ยวกับความเป็นมาของลวดลายเพื่อนำเข้าสู่เนื้อหาในบทเรียน
2. ผู้สอนร่วมกับผู้เรียนอภิปราย ความหมายของการออกแบบลวดลายสิ่งทอ

3. ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากเอกสารประกอบการสอนแล้วสรุปด้วยการบรรยาย

4. ผู้เรียนทำคำถามทบทวน

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบคำสอน
2. สไลด์ประกอบการบรรยาย
3. คอมพิวเตอร์
4. ใบคำถามทบทวน

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถามและตั้งคำถาม
2. สังเกตการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน
3. ตรวจการคำถามทบทวน

บทที่ 1

บทนำ

ศิลปะการออกแบบลวดลายที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น มีมาตั้งแต่สมัยโบราณตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ลวดลายในยุคโบราณจะเป็นการบันทึกบอกเล่าเรื่องราวผ่านลายเส้นแบบง่าย ๆ ใช้สีจากธรรมชาติรอบตัวสร้างสรรค์ขึ้น ตัวลายมักมีแนวคิดจากสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติหรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่เป็นหลัก การออกแบบลวดลายมักถูกสอดแทรกอยู่ในงานออกแบบแทบทุกประเภท เพื่อสร้างความเอกลักษณ์ความแตกต่าง เพิ่มมูลค่า หรือเป็นการแบ่งชนชั้นวรรณะโดยเฉพาะในงานออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปการออกแบบลวดลายได้ถูกพัฒนาขึ้นตามลำดับ การออกแบบลวดลายสิ่งทอหรือลวดลายผ้าได้มีปรากฏให้เห็นอยู่ในทุกเชื้อชาติ ทุกวัฒนธรรม แตกต่างกันไปตามแนวความคิดและค่านิยมของผู้คนในสังคม เทคโนโลยีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในปัจจุบันแบกกับความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ทั้ง จากประสบการณ์และการฝึกฝนทำให้การออกแบบลวดลายผ้าได้ถูกออกแบบและพัฒนาไปสู่ กระบวนการที่ซับซ้อนขึ้นด้วยเทคนิคอันหลากหลาย สามารถตอบสนองต่อประโยชน์ใช้สอยและ ความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างกว้างขวาง

1. ความเป็นมาในการออกแบบลวดลายสิ่งทอ

การออกแบบลวดลายเป็นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่แฝงไว้ด้วยแนวความคิดทางศิลปวัฒนธรรม จากประสบการณ์ของผู้ออกแบบ ที่ถ่ายทอดลงสู่วัตถุหรือชิ้นงาน ลวดลายช่วยให้งานมีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์ เป็นสื่อที่สามารถบอกถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมทั้ง ในอดีตต่อเนื่องยาวนานมาถึงปัจจุบัน

จากหลักฐานทางในยุคก่อนประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ยุคโลหะเป็นต้นมาได้มีการค้นพบ “แวนดิง เวน” (Spindle Whorls) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการทอผ้า ทำจากดินเผารูปกรวยขนาดเล็กประมาณหัวแม่มือ วัตถุประสงค์สำหรับสอดแกนไม้เส้นทอปลายจะทำเป็นเงี่ยงหรือขอสำหรับสะกดหรือเกี่ยวปุย ฝ้าย เพื่อสามารถขึงแวนขณะที่หมุนแวนให้หมุน แรงถ่วงแวนฝ้ายเป็นเส้นด้ายพันอยู่โดยรอบแวนดินเผาเหล่านี้เป็นเครื่องปั้นดินเผาของมนุษย์เมื่อศึกษาย้อนไปในอดีตพบว่ามีมนุษย์

ในสมัยก่อน ประวัติศาสตร์ เมื่อประมาณ 7,000- 8,000 ปีมาแล้ว มนุษย์ในยุคนั้นรู้จักการทอผ้าขึ้นใช้แล้ว โดยใช้ วัตถุธรรมชาติมาทำเป็นเส้นใยในการทอ เช่น ใยลินิน ป่าน ฝ้าย หรือ ไหม กระทั่งใยขนสัตว์ และไหม (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2531 หน้า 4)

ภาพที่ 1.1 แวดินเผา อุปกรณ์ทอผ้าสมัยโบราณ

ที่มา: <https://www.web-pra.com>

นอกจากยังมีหลักฐานข้างเคียงในการประดิษฐ์ส่วดลายในสมัยก่อนอีกอย่างหนึ่งที่ถูกค้นพบ คือ “ลูกกลิ้งดินเผา” เป็นลูกกลิ้งขนาดเล็ก ขนาดเท่าหัวแม่มือ ยาวประมาณ 2 นิ้ว ตัวลูกกลิ้งมักขูด เป็นร่องเพื่อทำให้เกิดเป็นลวดลายขณะกลิ้ง ลูกกลิ้งชนิดนี้พบมากในแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

ลูกกลิ้งดินเผา นี้ถูกสันนิษฐานว่า ใช้กลิ้งสีสำหรับพิมพ์ลวดลายบนผืนผ้า ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ เพราะเชื่อ ว่าในสมัยก่อนประวัติศาสตร์มนุษย์รู้จักใช้ย้อมธรรมชาติมาแล้ว โดยการนำน้ำสีที่คั้นได้จากส่วนต่างๆของพืช เช่น ดอก ผล ราก เปลือก และแก่น โดยที่มนุษย์อาจจะพบโดยบังเอิญขณะไปตัด เก็บพืชผลที่มีสีสันท่อนั้นมาใช้หรือมาเป็นอาหาร (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2531 หน้า 6-7)

ภาพที่ 1.2 ภาพลูกกลิ้งดินเผา

ที่มา: <http://www.cpot.in.th>

2. ความหมายของการออกแบบ

การออกแบบ หมายถึง งานที่ทำให้เกิดสิ่งที่กำหนดให้ถือเป็นหลักหรือเป็นแนว
ดำเนินการในการ **สร้างสรรค์งานศิลปะ** โดยมีจุดมุ่งหมายด้านประโยชน์ใช้สอยเป็นหลักและอาจมี
จุดมุ่งหมายด้าน **สุนทรียภาพ**เพิ่มเติมเข้ามาอีกก็ได้ (จารุพรรณทรัพย์ประยูร, 2548 หน้า 4)

การออกแบบ หมายถึง การคิดสร้างสรรค์ และถ่ายทอดออกมาเป็นผลงาน โดยไม่
ลอกเลียนแบบผลงานผู้อื่น แต่อาจมีการหยิบยกแนวคิดจากรากฐานสิ่งที่มีอยู่เดิมตามธรรมชาติ
หรือที่ **มนุษย์สร้างขึ้น** มาปรับปรุงดัดแปลงเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่หรือแปลกไปจากเดิมในมุมมองแบบใหม่
ตามแต่ **วัตถุประสงค์** ของงานแต่ละประเภทเพื่อตอบโต้ภัยด้านประโยชน์ใช้สอยหรือเพื่อความสวยงาม

3. ความหมายของลวดลายสิ่งทอ

ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2541 กำหนดไว้ว่า

ลวดลาย (Pattern) หมายถึง แม่แบบ, แบบลาย ลวดลายที่เกิดจากการจัดวาง
องค์ประกอบ **ต่างๆ** เช่น ภาพร่างหรือสีที่ใช้เขียนหรือทำให้ซ้ำกันอย่างสม่ำเสมอ

ลวดลาย หมายถึง การกำหนดองค์ประกอบตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้ออกแบบ
โดยการ ใช้จุด เส้น รูปร่าง รูปทรงและสีให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานออกแบบ

สิ่งทอ (Textile) หมายถึง เส้นใย เส้นด้าย ผ้า หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจาก เส้นใย
เส้นด้าย หรือ จากผ้า

ลวดลายสิ่งทอ หมายถึง จุด เส้น รูปร่าง รูปทรงและสีที่ปรากฏบนผืนผ้าหรือเสื้อผ้า
เครื่อง แต่งกายด้วยกระบวนการก่อให้เกิดลวดลายด้วยเทคนิควิธีการและวัสดุในลักษณะต่างๆเช่น
การถัก การทอ การย้อม การพิมพ์ การเพ้นท์ การปัก การฉลุ และเทคนิคผสมอื่นๆ

ลวดลายจัดวางเพียงจุดเดียวเพื่อเพิ่มลูกเล่นของตัวสินค้า บทบาทหน้าที่ของลวดลายสามารถจำแนกได้ ดังต่อไปนี้

4.1 หน้าที่ในการเน้นเรื่องราวของผลิตภัณฑ์

ลวดลายในรูปแบบนี้มักจะถูกออกแบบขึ้นเพื่อส่งเสริมเรื่องราวของผลิตภัณฑ์หรือขาย ความเป็นแบรนด์ ลวดลายจะเป็นอาณาเขตเกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ (Symbolism) อันได้แก่ ภาพ สัญลักษณ์และเครื่องหมายต่างๆ ที่ช่วยสร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้า ต้องการให้ผู้บริโภคเกิด ความรู้สึกประทับใจ ภูมิใจเมื่อใช้แบรนด์ของตน ลวดลายที่ใช้ออกแบบในลักษณะนี้โดยมากเป็น แบรนด์สินค้าดังมีชื่อเสียงและฐานลูกค้าที่ชัดเจนอยู่แล้ว เช่น ลวดลาย LV บนกระเป๋าของแบรนด์ หลุยส์วิตตอง (Louis Vuitton) อีกตัวอย่างหนึ่งคือลวดลายบนเสื้อผ้ากีฬาอย่างแบรนด์ Nike, Adidas ที่ลวดลายส่วนมากจะใช้โลโก้แบรนด์เพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการเดินเรื่อง เป็นต้น

ภาพที่ 1.4 ลวดลายที่มาจากโลโก้ของแบรนด์ Louis Vuitton

ที่มา: <http://bang-a-rang.deviantart.com>

ภาพที่ 1.5 ลวดลายที่มาจากโลโก้ของแบรนด์ Nike

ที่มา: <https://www.zalando.co.uk>

4.2 หน้าที่ในการกั้นแบ่งพื้นที่

ลวดลายในลักษณะนี้สามารถวางในส่วนใดของพื้นที่ก็ได้แต่ถ้าลายจะถูกออกแบบเพื่อแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนๆ ไม่ว่าจะเป็นลวดลายที่แบ่งส่วนบนและส่วนล่าง ส่วนซ้ายและขวา เช่น ลวดลายผ้าชีน เป็นต้น

4.3 หน้าที่ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

การออกแบบลวดลายสิ่งทอส่วนมากจะจัดอยู่ในลักษณะนี้ ผลิตภัณฑ์บางอย่างหากใช้ผ้า สีพื้นแต่เพียง อย่างเดียวจะทำให้ชิ้นงานดูนิ่งเรียบ ไม่น่าสนใจ หากแต่เมื่อถูกออกแบบลวดลายลงไป ก็จะส่งผลให้ ชิ้นงานดูน่าสนใจและมีมูลค่ามากขึ้น ในการออกแบบลวดลายเพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ ผลิตภัณฑ์นั้น ไม่ได้หมายความว่าลวดลายต้องถูกวางเต็มพื้นที่ผลิตภัณฑ์ ขนาดและจำนวน ลวดลายไม่ได้มีกฎตายตัว โภคชนบทยุคใหม่แบบนี้เป็นที่นิยมเข้าใจในชิ้นงานที่ตน ออกแบบและทราบความต้องการของกลุ่มลูกค้าที่ทรงลวดลายเพียงจุดเดียวก็สามารถ เพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ได้เช่นกัน

ภาพที่ 1.6 ลวดลายที่เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

ที่มา: <http://www.bundanthai.com>

ภาพที่ 1.7 ลวดลายที่เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

ที่มา: <http://instagram.kapook.com/star/profile/opalpanisara>

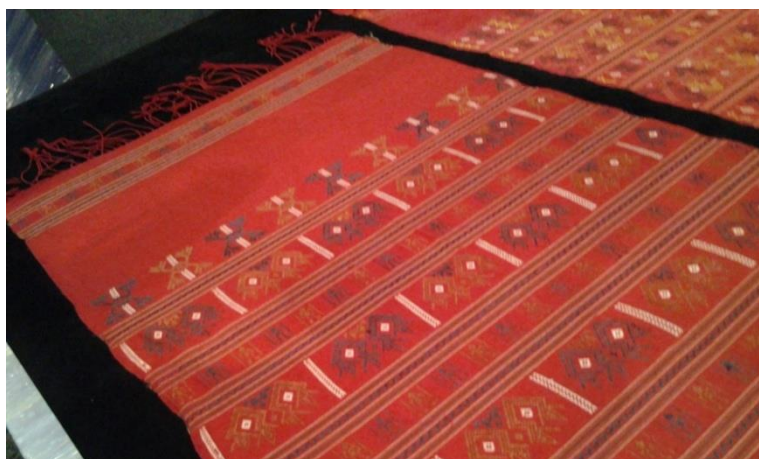
4.4 หน้าที่ในการแก้ปัญหาในงานออกแบบ

การออกแบบสวดลายลักษณะนี้มักเกิดขึ้นภายหลังจากที่ตัวชิ้นงานผลิตออกมาเป็นชิ้นสำเร็จแล้ว จึงเห็นว่าควรเพิ่มหรือตกแต่งอะไรเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวผลิตภัณฑ์ก่อนส่งออกไปจำหน่าย เช่น ในการย็บเสื้อผ้าที่ทำจากผ้าลูกไม้แล้วเกิดการขาดเป็นรู ผู้ออกแบบอาจจะใช้เทคนิคการปักลูกไม้หรือ ตกแต่งรั้วอื่นเพื่อปกปิดรูที่ขาดหรือการพิมพ์สวดลายทับบนผ้าในตำแหน่งที่ ประชณีอนเป็นต้น ทั้งนี้การออกแบบเพื่อแก้ปัญหานั้นจะทำให้เกิดต้นทุนการผลิตที่เพิ่มมากขึ้น จาก ค่าแรงและค่า วัสดุที่ใช้ตกแต่ง

5. ประเภทของลวดลายสิ่งทอ

ลวดลายสิ่งทอสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

5.1 ลวดลายโครงสร้าง (Structure Design) คือ ลวดลายที่เกิดจากการขัดกันของเส้นด้าย ในลักษณะต่างๆที่ทำให้เกิดเป็นลวดลายบนผืนผ้า โดยลวดลายจะเกิดจากการถัก ทอ หรือการทำ ลวดลายลูกไม้บางประเภท ในการทักทอนี้ อาจใช้วัสดุชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดกันผสมผสานใน ชิ้นงานก็ได้ กล่าวคือลวดลายที่เกิดขึ้นจะกลายเป็นโครงสร้างของสิ่งทอด้วย หากดึงเส้นด้ายที่เป็นตัว ลายออกไปสิ่งทอชิ้นนั้นจะหลุดออกจากกันเสียสภาพไปในทันทีที่ไม่สามารถนำไปใช้งานต่อได้

ภาพที่ 1.8 ตัวอย่างลวดลายโครงสร้างผ้าทอจากนิทรรศการผ้าลายนาถน ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ
ระหว่างประเทศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ 1.9 ตัวอย่างลวดลายโครงสร้างผ้าทอจากนิทรรศการผ้าภูเขาเพชรผืนสายสัมพันธ์อาเซียน
ณ ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ 1.10 ตัวอย่างลวดลายโครงสร้าง
ที่มา: Fashion portfolio หน้า 140

ภาพที่ 1.11 ตัวอย่างลวดลายโครงสร้าง

ที่มา: Fashion portfolio หน้า 141

ภาพที่ 1.12 ตัวอย่างลวดลายโครงสร้าง

ที่มา: Fashion portfolio หน้า 142

ภาพที่ 1.13 ตัวอย่างลวดลายโครงสร้าง

5.2 ลวดลายตกแต่ง (Decorative Design / Ornament Design)

การออกแบบตกแต่งเพื่อเพิ่มความสวยงามหรือมูลค่าให้กับสิ่งทอนั้นๆ ด้วยการประดับ ตกแต่งเพื่อให้เกิดเป็นลวดลายบนสิ่งทอหรือเครื่องแต่งกายสักชิ้นลวดลายนั้นไม่ได้มีตัวโครงสร้างของผ้าเป็นแค่การนำเทคนิคหรือวัสดุมาตกแต่งให้เกิดเป็นลวดลาย ด้วยการจัดวางอย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการตกแต่ง หากนำลวดลายออกไปปักขึ้นนั้นก็ยังคงเป็นเงินอยู่ได้ เช่น การพิมพ์ การปัก การเพ้นท์ การมัดย้อม การฟอกสี การฉลุ เป็นต้น

ภาพที่ 1.14 การปักครอสติชที่ภาพจะถูกพิมพ์ลงบนผ้าเพื่อให้เห็นลายก่อนปัก

ที่มา: <http://www.thaixstitch.com>

ภาพที่ 1.15 การเพ้นท์ผ้าปาเต๊ะ

ที่มา: <http://www.thaitextile.org>

5.2.1 ลวดลายตกแต่งบนผืนผ้า

คือ การตกแต่งลวดลายบนผืนผ้าขณะที่ยังเป็นชิ้นผ้าก่อนจะนำไปทำการประกอบชิ้นส่วนเป็น ตัวเสื้อ กระโปรง กางเกง หมวก กระเป๋า ฯลฯ การตกแต่งลวดลายในลักษณะนี้ ผู้ออกแบบต้องมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุที่จะนำมาใช้ตกแต่งเป็นลวดลาย ต้องวางแผนกำหนดตำแหน่ง การทาสายให้ดี โดยคำนึงถึงการวางแพทเทิร์นและการตัดเย็บ คำนวณน้ำหนักเพื่อเย็บในชิ้นงานบริเวณรอบจุดที่จะทำการตกแต่งลวดลายไว้ด้วย เช่น การตกแต่งด้วยวิธีการปัก จุดต่อผ้าที่เป็นตะเข็บควรวอกแบบการทาสายปักที่ไม่เหนอเกินไปหรือหลีกเลี่ยงการทาสายในจุดนั้นเพราะเวลาเย็บประกบ จะทำให้เย็บยากและแข็งเกินความจำเป็นทั้งนี้ในการผ่อผ้าโดยรอบชิ้นงานขึ้นอยู่กับการออกแบบ ไม่ มีรูปแบบที่ตายตัวบางชิ้นอาจใช้ผ้าชิ้นนำไปตกแต่งก่อนนำมาทำการตัดเย็บ หรือในบางชิ้นงาน จำเป็นต้องตัดผ้าเป็นแพทเทิร์นแยกส่วนเพื่อนำไปตกแต่งก่อนการนำมาเย็บประกอบก็เป็นได้

ภาพที่ 1.16 การพิมพ์แบบบล็อกสกรีน บนผ้าฝืน

ที่มา: <https://www.matatraders.com>

ภาพที่ 1.17 ตกแต่งบนผ้าฝืนด้วยเทคนิคการปัก

ที่มา: <http://daily.bangkokbiznews.com>

5.2.2 ลวดลายตกแต่งบนชิ้นงานสำเร็จ

คือ การตกแต่งลวดลายลงบนชิ้นงานที่ประกอบสำเร็จแล้วเพื่อเพิ่มลูกเล่น ความน่าสนใจ จุดเด่น หรือเอกลักษณ์ลงบนชิ้นงานที่สำเร็จเป็นต้นแล้ว เช่น การสกรีนลวดลายบนตัวเสื้อ การนำเสื้อไปมัดย้อม การเพ้นท์ร่องเท้าผ้าใบ เป็นต้น

ภาพที่ 1.18 การตกแต่งลวดลายบนชิ้นงานสำเร็จด้วยเทคนิคการพิมพ์บล็อก

ภาพที่ 1.19 การตกแต่งลวดลายบนชิ้นงานสำเร็จด้วยเทคนิคการเพ้นท์ด้วยปากกา
ที่มา: <http://women.kapook.com>

ภาพที่ 1.20 การตกแต่งลวดลายบนชิ้นงานสำเร็จด้วยเทคนิคการปัก

ที่มา: <http://www.blisby.com>

6. ความรู้เบื้องต้นก่อนการออกแบบลวดลาย

ลวดลายไม่ว่าจะถูกผลิตด้วยเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยหรือถูกประดิษฐ์ขึ้นด้วยมือก็ตาม ผู้ออกแบบลวดลายจำเป็นต้องมีความเข้าใจในสิ่งที่ตนกำลังออกแบบ การเลือกใช้วัสดุ การใช้สี ขั้นตอนการผลิต ระยะเวลาการในการผลิต ความยากง่าย หน้าที่กว้างผ้า ฯลฯ เพื่อให้งานออกแบบลวดลายออกมาสมบูรณ์มากที่สุด ผู้ออกแบบควรมีความรู้เบื้องต้นก่อนการออกแบบ ดังนี้

6.1 วัตถุประสงค์ในการออกแบบ

ผู้ออกแบบต้องทราบก่อนว่าจะออกแบบลวดลายลงบนวัสดุอะไร เป็นงานประเภทไหน ออกแบบลวดลายลงบนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย หรือ ออกแบบลวดลายลงบนสิ่งของที่ใช้เพื่อการตกแต่งสถานที่ เป็นต้น โจทย์ในการออกแบบคืออะไร ต้องการนำเสนอแนวคิด รูปลักษณะแบบไหนลงบนชิ้นงาน เมื่อทราบโจทย์แล้วจึงนำมาตีความเพื่อหาข้อมูลก่อนลงมือออกแบบต่อไป

6.2 วัสดุและเทคนิค

ผู้ออกแบบควรมีความรู้พื้นฐานเรื่องวัสดุและเทคนิคที่จะใช้ในการออกแบบพอสมควร ต้องทราบว่าลวดลายที่ตนออกแบบนั้นเหมาะที่จะใช้วัสดุและเทคนิคอย่างไร เพื่อให้ลวดลายที่ปรากฏตรงกับแบบมากที่สุด เช่น ในการพิมพ์ผ้ายัดเวลานำไปสวมใส่จริงตัวลายบริเวณที่ถูกยัดจะดูงอตามความยืดของผ้าดังนั้นหากอยากให้ลายตรงตำแหน่งนั้นใส่แล้วมีสีเข้มตรงตามแบบผู้ออกแบบต้องคำนวณค่าสีเพื่อให้เข้มได้ตามแต่ต้องการ ในบางกรณีหากไม่แน่ใจควรมีการทดลองพิมพ์ขึ้นตัวอย่างก่อนการผลิตจริง

6.3 ความกว้างหน้าผ้า

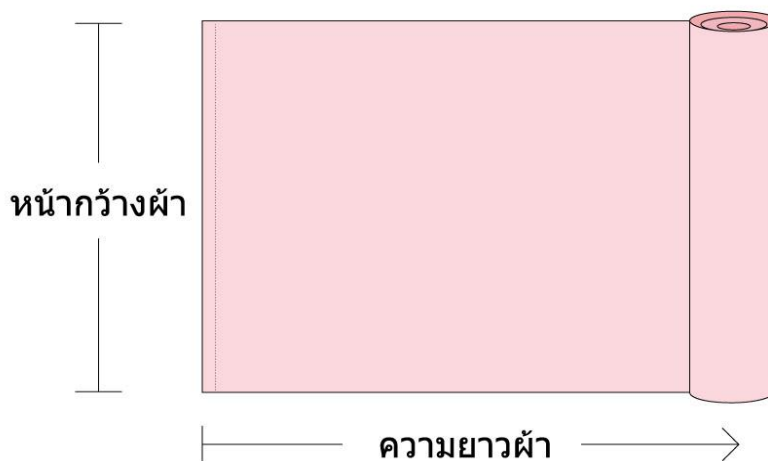
หน้ากว้างผ้า ผ้าพิมพ์ที่มีจำหน่ายโดยทั่วไปหน้ากว้างผ้าจะมีความกว้างหลักๆ

ดังนี้

ผ้าหน้าแคบ คือ ผ้าที่มีความกว้างหน้าผ้าประมาณ 36-40 นิ้ว

ผ้าหน้ากว้าง คือ ผ้าที่มีความกว้างหน้าผ้าประมาณ 60 นิ้ว

ในการออกแบบลายผ้าพิมพ์คร่ำน้ำถึงภาพรวมของลายที่จะเกิดขึ้นด้วย หน้าผ้าจึงเป็นส่วนสำคัญเบื้องต้นที่นักออกแบบลายควรทราบเพื่อที่จะได้กำหนดขนาดลวดลายและวางลายตำแหน่งลาย ได้อย่างเหมาะสม ในบางดีไซน์อาจสังเกตรูปที่กำหนดความกว้างหน้าผ้าเป็นเขตพิเศษเฉพาะ ออกดรอว์นได้ ในส่วนของความยาวผ้านั้นไม่มีการกำหนดตายตัวขึ้นอยู่กับการผลิตโดยส่วนมาก ผ้า 1 พับหรือ 1 ม้วน ที่ขายอยู่ทั่วไปจะยาวประมาณ 30-125 หลา หรือประมาณ 1,080-4,500 นิ้ว (บางร้านขายเป็นหลา บางร้านขายเป็นเมตร)

รูปที่ 1.21 ภาพการวัดหน้ากว้างผ้า

6.4 ข้อจำกัดในการออกแบบ

งานบางชิ้นมีข้อจำกัดในการออกแบบลวดลายทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น เงินทุน เทคนิคในการพิมพ์และการผลิตสีหน้าออกแบบจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ประยุกต์ให้เข้าต่อโจทย์ของการออกแบบ เช่น เสื้อลีดนี้สามารถพิมพ์ได้แค่ 1 สี เนื่องจากงบประมาณมีจำกัด นักออกแบบจำเป็นต้องหาทางแก้ปัญหาโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ ออกแบบลวดลายให้สวยงามให้ได้โดยใช้แค่ 1 สี ในการผลิต ผู้ออกแบบอาจใช้การส่นลายเส้นไปร่ง สลับกับ การสร้างลายทึบ หรือใช้องค์ประกอบอื่นๆเข้าช่วยเพื่อให้ตอบโจทย์ในการผลิตและ

ข้อจำกัด ของงาน นอกจากนี้ผู้ออกแบบควรทราบถึงข้อจำกัดในการผลิตของโรงงานด้วย แต่ละโรงงานมี เครื่องจักรและกรรมวิธีที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการทำงาน อุปกรณ์และ เครื่องมือเครื่องจักร ก่อนสั่งผลิตชิ้นงานจริง ควรตรวจงานชิ้นตัวอย่างอย่างละเอียดรอบคอบทุกครั้ง หากแบบไม่ตรงตามที่ตกลงกันได้ในตอนแรกควรให้ทางโรงงานแก้ไขจนกว่างานจะสมบูรณ์ จงอย่าลืม ว่าชิ้นตัวอย่างที่ส่งให้ลูกค้านั้นทางโรงงานมักทำให้เสียที่สุดเพื่อให้เราตกลงใจสั่งผลิตกับทาง โรงงานของเขาหากชิ้นตัวอย่างออกมาไม่สวยงามงานไม่ละเอียด สีผิด ไม่เหมือนแบบ ก็อาจอนุমান ได้ว่างานจริงออกมาเป็นแบบนี้หรือแย่กว่าก็ได้ดังนั้นถ้าออกแบบต้องมีความรู้ใน กระบวนการผลิตเหล่านี้

สรุปท้ายบท

การออกแบบจึงเปรียบเสมือนสื่อกลางในการถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์สู่ผลงานการออกแบบในรูปแบบที่เหมาะสมและสวยงาม ดังนั้น **“การออกแบบลวดลายสิ่งทอ”** จึงหมายถึง การ แสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์โดยการใช้องค์ประกอบทางทัศนธาตุไม่ว่าจะเป็นการใช้จุด เส้น สี รูปร่างรูปทรง จังหวะการจัดวาง ฯลฯ เพื่อให้สิ่งทอมีลวดลายปรากฏขึ้นด้วยเทคนิคการก่อให้เกิด ลวดลายในแบบต่างๆ เช่น การชักการทอ การข้อม การพิมพ์ การทอ การปัก การถัก และเทคนิค ผสมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมประโยชน์ด้านการใช้งานตามวัตถุประสงค์หรือการตกแต่งลวดลายเพื่อ ก่อให้เกิดความสวยงามการออกแบบลวดลายสิ่งทอยังสามารถช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสิ่งทอหรือเครื่อง แต่งกายชิ้นนั้นๆ ได้

ลวดลายสิ่งทอสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. ลวดลายโครงสร้าง (Structure Design) เช่น การถัก การทอ

2. ลวดลายตกแต่ง (Decorative Design / Ornament Design)

เช่น การพิมพ์ การปัก การเพ้นท์ การมัดย้อม การฟอกสี การฉลุ เป็นต้น

ในส่วนของลวดลายตกแต่งสามารถแยกย่อยออกได้เป็น 2 รูปแบบคือ การตกแต่งลวดลาย บนพื้นผ้ากับการตกแต่งลวดลายบนชิ้นงานสำเร็จ การออกแบบลวดลายบนสิ่งทอนั้นสามารถทำได้ มากกว่า 1 รูปแบบในบางงานอาจเป็นทั้งการออกแบบลวดลายโครงสร้างและลวดลายตกแต่งก็ได้ เป็นได้ เช่น การนำผ้าทอมาปักลายทับลงไปบนชิ้นผ้า

การสร้างสรรค์ลวดลายผ้า เป็นส่วนช่วยให้ผลงานมีคุณค่า รายละเอียดและความสวยงามมากยิ่งขึ้น ลวดลายผ้าที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันมีอยู่จำนวนมากด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้กระบวนการผลิตทำได้ง่ายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ยกเว้นการสร้างลวดลายด้วยเทคนิคที่ทำด้วยมือ บางอย่างที่ยังคงต้องอาศัยประสบการณ์และระยะเวลาในการผลิตพอสมควร เช่น การทอด้วยกี่ การ มัดย้อม งานปักมือ เป็นต้น

เพื่อให้งานออกแบบลวดลายออกมาสมบูรณ์มากที่สุด ผู้ออกแบบควรมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และข้อจำกัดของงาน มีความรู้เรื่องวัสดุที่จะใช้ ความกว้างหน้าผ้า และเทคนิคที่จะใช้ใน การผลิตชิ้นงานเป็นอย่างดี ควรหมั่นฝึกฝนและพัฒนาหาความรู้เกี่ยวกับการออกแบบอย่างสม่ำเสมอ

คำถามทบทวน

1. การออกแบบลวดลายสิ่งทอมีมาตั้งแต่ยุคสมัยใด
2. แวดินเผา มีไว้ใช้ทำอะไร

3. ลูกกลิ้งดินเผาที่ถูกค้นพบที่บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี มีไว้ทำอะไร
4. จงอธิบายความหมายของการออกแบบลวดลายสิ่งทอ
5. ลวดลายสิ่งทอสามารถจำแนกออกได้เป็นกี่ประเภท
6. จงอธิบายความหมายของลวดลายโครงสร้าง
7. จงอธิบายความหมายของลวดลายตกแต่ง
8. จงอธิบายและยกตัวอย่างการออกแบบลวดลายเพื่อแก้ปัญหาในงานออกแบบ
9. จงบอกความแตกต่างระหว่างผ้าหน้าแคบกับผ้าหน้ากว้าง
10. จงยกตัวอย่างข้อจำกัดในการออกแบบ

เอกสารอ้างอิง

กฤษดาภินันท์และคณะ(2537). "ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ที่ปรากฏบนผ้าพิมพ์กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์โบราณคดีกรณีศึกษาผ้าพิมพ์ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร วิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จารุพรรณทรัพย์ปฐ (2548). เอกสารคำสอนรายวิชาหลักการออกแบบศิลปกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร.

ราชบัณฑิตยสถาน (2541). พจนานุกรมศัพท์ศิลปวิทยา-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานครราชบัณฑิตยสถาน

ประเสริฐ ศีลรัตน์ (2538). การออกแบบลวดลาย. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร. โอเดียนสโตร์.

พินาลิน สารียา (2549). การออกแบบลวดลาย. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร. โอเดียนสโตร์.

วิบูลย์ ลีสุวรรณ (2531). ผ้าไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. องค์การค้าคุรุสภา.

อ้อยทิพย์ พลศรี, การออกแบบลวดลาย. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร. โอเดียนสโตร์, 2545.

Anna Kiper. **FASHION PORTFOLIO DESIGN AND PRESENTATION.** First published. London, 2014.

กระทรวงวัฒนธรรม (2016). ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมไทย [Online]. Available HTTP:
[http://www.cpot.in.th/productdetail.php?id=40&p=2&v=.](http://www.cpot.in.th/productdetail.php?id=40&p=2&v=)

กรุงเทพธุรกิจ (2016). โขนพระราชทานศาสตร์และศิลป์แผ่นดินไทย [Online]. Available HTTP:
[http://daily.bangkokbiznews.com/detail/168820.](http://daily.bangkokbiznews.com/detail/168820)

หน่วยปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาสิ่งทอศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ (2016). สัมผัสสิ่งทอที่ควรรู้ [Online]. Available HTTP:
[http://www2.mtec.or.th/th/research/textile/introduction.html.](http://www2.mtec.or.th/th/research/textile/introduction.html)

Blisby (2016). ปักผ้าน่ารักกับ **Blisby.com** [Online]. Available HTTP:
[http://www.blisby.com/blog/how-to-embroidery/.](http://www.blisby.com/blog/how-to-embroidery/)

Bundanthai (2016). ผลงานและกรณีศึกษา. [Online]. Available HTTP:

<http://www.bundanthai.com/th/news/18>

Deviant Art (2016). **Buy Digital Images** [Online]. Available

HTTP: <http://bang-arang.deviantart.com/art/Louis-Vuitton-Seamless-Pattern-216809802>.

Instagram (2016). **Opalpanisara** [Online]. Available HTTP:

<http://instagram.kapook.com/star/profile/opalpanisara>

KAPOOK(2016). **DIY รongเท้าผ้าใบเก๋ๆ คุณก็ทำได้** [Online]. Available

HTTP:

http://women.kapook.com/photo/diy_26000.html.

Matatraders (2016). **SCREEN PRINTING** [Online]. Available

HTTP:

<https://www.matatraders.com/handmade-clothing.html>

Thai Cross Stitch (2016). **No Counted cross stitch** [Online].

Available HTTP:

<http://www.thaixstitch.com/nocount.html>. Thailand Textile Institute

THAILAND TEXTILE INSTITUTE (2016). **ผ้าปาเต๊ะ พันธุ์มือ**

[Online]. Available HTTP:

<http://www.thaitextile.org/index.php/blog/2016/06/news1-24062016>.

Web-Pra (2016). **แวนดิเนเผา (อุปกรณ์ถักผ้าสมัยโบราณ) ยุคทวาราวดี**

[Online]. Available HTTP: [https://www.web-
pra.com/Auction/Show/3883787](https://www.web-
pra.com/Auction/Show/3883787)

Zalando (2016). **womens-clothing** [Online]. Available
HTTP:
[https://www.zalando.co.uk/womens-clothing/nike-
sportswear/](https://www.zalando.co.uk/womens-clothing/nike-
sportswear/).

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 2

หัวข้อเนื้อหา

1. แนวคิดและต้นกำเนิดของลวดลาย
2. แนวคิดจากธรรมชาติ
3. แนวคิดจากศาสนาและความเชื่อ
4. แนวคิดจากศิลปวัฒนธรรม
5. แนวคิดจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
6. แนวคิดจากรูปทรงเรขาคณิต
7. แนวคิดจากการสร้างสรรค์อื่นๆ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. มีความรู้เกี่ยวกับต้นกำเนิดของลวดลาย
2. จำแนกที่มาของแนวความคิดในการออกแบบลวดลายได้
3. สามารถถ่ายทอดแนวความคิดออกมาเป็นลวดลายได้

วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. วิธีการสอน

1. วิธีสอนแบบบรรยาย
2. วิธีสอนแบบอภิปราย

2. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ผู้สอนบรรยายถึงต้นกำเนิดของลวดลายโดยใช้สื่อการสอนประกอบ
2. ให้ผู้เรียนจำแนกประเภทที่มาของแนวความคิดในการออกแบบลวดลาย
3. ให้ผู้เรียนฝึกออกแบบลวดลายสิ่งทอจากโจทย์ที่ได้รับ

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. เอกสารประกอบคำสอน
2. สไลด์ประกอบการบรรยาย
3. กระดาษ 100 ปอนด์

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถามและตั้งคำถาม
2. สังเกตการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน
3. ประเมินจากผลงานการออกแบบลวดลายสิ่งทอจากโจทย์ที่ได้รับ

บทที่ 2

แนวคิดและต้นกำเนิดของลวดลาย

การออกแบบลายลวดลายผ้าจะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการที่จะทำให้นักออกแบบสามารถสร้างสรรค์งานขึ้นได้ตามวัตถุประสงค์หนึ่งในองค์ประกอบนั้นคือที่มาหรือต้น

กำเนิดของ แนวความคิดที่จะใช้ในการออกแบบ ในการสร้างสรรค์ลวดลายส่วนใหญ่มักมีต้นกำเนิด
ของแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ในธรรมชาติและจากประสบการณ์ที่พบเห็นสิ่งต่างๆ
รอบตัว สามารถแบ่งออกได้เป็นกลุ่มได้ ดังนี้

- 1 แนวคิดจากธรรมชาติ
- 2 แนวคิดจากศาสนาและความเชื่อ
- 3 แนวคิดจากศิลปวัฒนธรรม
- 4 แนวคิดจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 5 แนวคิดจากรูปทรงเรขาคณิต
- 6 แนวคิดจากการสร้างสรรค์อื่นๆ

1. แนวคิดจากธรรมชาติ

ลวดลายที่เกิดจากการเลียนแบบธรรมชาติ หมายถึง การได้ความคิดมาจากสิ่งที่มีชีวิต
เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ คน สัตว์มีปีก สัตว์เลื้อยคลาน และสัตว์น้ำ ฯลฯ และจากสิ่งที่ไม่มีชีวิต
ได้แก่ ก้อนกรวด หิน ดินทราย น้ำ และ เปลวไฟ ค้อน ก้อนเมฆ หรือ ดวงดาว ฯลฯ จาก
รูปแบบดังกล่าวนี้นักออกแบบลายผ้ามักนำความประทับใจในโครงสร้าง ลักษณะรูปร่าง สี หรือ
ลวดลายที่พบเห็น นำมาเป็นผลงานสร้างสรรค์อาจคัดลอกออกมาแบบเหมือนจริง หรือมา
ดัดแปลง ลดสีกัด ตัดทอน เพิ่มเติมหรือสร้างสรรค์ตามประสบการณ์และจินตนาการที่ตนมีอยู่
ถ่ายทอดออกมาเป็นลวดลายใหม่ได้ แต่ยังคงรักษาลักษณะเฉพาะของสัตว์ ใดๆ ที่นั้นๆ อยู่

ภาพที่ 2.1 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากธรรมชาติ: สัตว์ป่า

ที่มา: <http://www.spentmydollars.com>

ภาพที่ 2.2 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากธรรมชาติ: ดอกไม้

ที่มา: <http://www.pinkstudio.nl>

ภาพที่ 2.3 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากธรรมชาติ ของ Alexander McQueen: ฝึเสื้อ

ที่มา: <https://www.pinterest.com>

ภาพที่ 2.4 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากธรรมชาติ: ทิวทัศน์ Landscape

ที่มา: <http://www.pinkstudio.nl>

NATURAL WONDERS

clockwise from top left Karen Merry, Prada, Clover Canyon, Michelle Morin, NASA, Sarah Louise Stedeford, George Huey, Leif Podhajský

SCENIC VISTAS SURROUND US

DESERT
ALCHEMY

MACRO TREND
NATURAL WONDERS

Explore nature and its many states of wonder. Scenic vistas, soil layers, plant life — it's a treasure trove of visual delights.

ภาพที่ 2.5 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากธรรมชาติ: ทิวทัศน์ทะเลทราย

ที่มา: <http://www.pinkstudio.nl>

2. แนวคิดจากศาสนาและความเชื่อ

เกิดจากการนำเรื่องของความเชื่อ ความศรัทธา ที่มีความเคารพนับถือในสิ่งเดียวกัน ซึ่งหมายถึง รวมถึงการประกอบพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ของกลุ่มชนชาติต่างๆ มาสร้างเป็นลวดลายสิ่งทอ การ ออกแบบลวดลายในลักษณะนี้โดยมากมักเป็นลักษณะของการถ่ายทอดเรื่องราวเสมือนจริง ตามตำนาน ความเชื่อที่บอกต่อกันมา ในรูปแบบแนวเล่าเรื่องผ่านลวดลายสิ่งทอ หรือ การใช้สัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้อง กับของศาสนามาเป็นตัวแทน เช่น สัญลักษณ์ไม้กางเขนแทนศาสนาคริสต์ สัญลักษณ์รูปพระจันทร์เสี้ยว และดวงดาวแทนศาสนาอิสลาม เป็นต้น

การออกแบบลายที่มีแนวความคิดมาจากศาสนานั้นผู้ออกแบบต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในการนำสัญลักษณ์ทางศาสนาใช้ในลวดลายรวมถึงตำแหน่งการวางลวดลายที่เป็นรูปเคารพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาด้วย เพราะเรื่องความเชื่อและศาสนานั้นเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เพราะบางสามารถ ส่งผลต่อจิตใจของผู้นับถือได้โดยง่าย จึงไม่นับเป็นที่นิยมในการนำมาออกแบบเป็น เครื่องแต่งกายเนื่องจากไม่ค่อยเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเสื้อผ้าสตรี ในส่วนของบุรุษอาจมีบ้าง เช่นลวดลายสัญลักษณ์ของนักบวชย์โบราณที่ใส่บาตรออกบิณฑบาต ความเชื่อว่าจะทำให้คลาดแคล้วต่อ ภัยอันตรายทั้งปวงในลวดลายสิ่งทอทั่วไปที่พบเห็นได้บ่อยมักเป็นลวดลายที่ใช้ เพื่อแขวนตกแต่งและ เคารพบูชาชนงานทอผนัง(Tapestry)

ภาพที่ 2.6 พรหมผนังที่ได้แนวความคิดจากความเชื่อและศาสนา
ชื่อผลงาน "The Triumph of the Seven Virtues" ช่วงปีค.ศ.1525-1535.

ที่มา : <http://www.biltmore.com>

ภาพที่ 2.7 พรหมผนังที่ได้แนวความคิดจากความเชื่อและศาสนา
ชื่อผลงาน "The Triumph of the Seven Virtues" ช่วงปี ค.ศ.1525-1535.

ที่มา : <http://www.biltmore.com>

ภาพที่ 2.8 พรหมผนังที่ได้แนวความคิดจากศาสนา ชื่อผลงาน "The Last Judgment Tapestry"

ช่วงปี ค.ศ.1505 ที่มา: <http://www.worcesterart.org>

ภาพที่ 2.9 พรหมผนังที่ได้แนวความคิดจากศาสนา ชื่อผลงาน "The Last Judgment Tapestry"

ที่มา: <http://www.worcesterart.org>

ภาพที่ 2.10 เสื้อยันต์เขียนมือครุบาไฟ เวียงสา จังหวัดน่าน

ที่มา: <http://www.pralanna.com>

ภาพที่ 2.11 เสื้อยันต์ หลวงพ่อจาด วัดบางกระบือจังหวัดปราจีนบุรี

ที่มา: <http://www.taradmongkol.com>

ภาพที่ 2.12 ผ้าย่นต์เลสเตอร์ ท่านเจ้าคุณ ธงชัย

ที่มา: <http://mobile-sbobet.com>

ภาพที่ 2.13 ภาพผ้าฝืนเขียนลายเกี่ยวกับรามายณะ (รามเกียรติ์)

ที่มา: The Secrets of Southeast Asian Textiles. หน้า 53

3. แนวคิดจากศิลปวัฒนธรรม

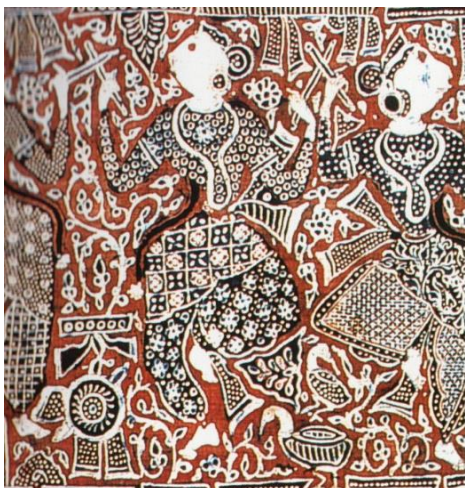
ลวดลายลักษณะนี้มักถูกสร้างขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้พบเห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สัญลักษณ์การแต่งกาย เอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษของแต่ละชนชาติได้สร้างไว้ วัฒนธรรมหรือประเพณีที่สืบทอดกันมานำมาใช้ในการออกแบบ โดยอาจหยิบยกแค่สัญลักษณ์ของชนเผ่าที่โดดเด่นมาใช้ หรือใช้ลวดลายในลักษณะของการเล่าเรื่อง นำแนวความคิดดั้งเดิม

มาดัดแปลง ตัดทอน เพิ่มเติม หรือสร้างสรรค์ให้เกิดลวดลายใหม่ขึ้น แต่ยังคงหลงเหลือกลิ่นไอ หรือเอกลักษณ์ บางประการของวัฒนธรรมนั้นๆ เช่น การนำเอารูปแบบหรือลวดลายที่เป็น สัญลักษณ์หรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่นใดก็ตามมาใช้เป็นลวดลาย เช่น ลายต้นไม้ เราเห็นก็ สามารถบอกได้ว่าเป็นลักษณะลวดลายของจีน ลายชากะ บอกได้ว่าเป็นลายของญี่ปุ่น รูป ใบเมเปิ้ล เราก็บอกได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของประเทศแคนาดา ลายรูป ~~ใบหญ้า~~ ก็สามารถบอกได้ว่าเป็นลายของประเทศในทวีปยุโรป ถ้าเราเห็นลวดลายเป็นรูปลายกนก หรือ ลายรวงข้าว เราจะทราบได้ทันทีว่าเป็นลายไทย ฯลฯ เป็นต้น

ภาพที่ 2.14 ภาพลายผ้าที่มีแนวคิดจากศิลปวัฒนธรรมของอินโดนีเซีย

ที่มา: The Secrets of Southeast Asian Textiles. หน้า 48

ภาพที่ 2.15 ภาพลายผ้าที่มีแนวคิดจากศิลปะการเต้นรำของสตรีชาวอินโดนีเซีย

ที่มา: The Secrets of Southeast Asian Textiles. หน้า 49

ภาพที่ 2.16 ผลงานการออกแบบของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่มีแนวคิดจากศิลปวัฒนธรรมของเครื่องลายคราม จังหวัดสมุทรสาคร
ที่มา: <https://www.facebook.com/thaithaigraphic>

ภาพที่ 2.18 ผลงานการออกแบบของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่ใช้แนวคิดจากตุ้ง จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: <https://www.facebook.com/thaitaigraphic>

ภาพที่ 219 ผลงานการออกแบบของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรที่ใช้แนวคิดจากลายซิด

ที่มา: <https://www.facebook.com/thaithaigraphic>

4. แนวคิดจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การนำแนวความคิดจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรูปแบบลาดสายที่มีอยู่ แล้วนำมาดัดแปลง ตัด หรือต่อเติมด้วยเทคนิคต่างๆ ที่ตนเองถนัดหรือใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ให้เข้ากับ ความมุ่งหมายของลักษณะงานที่ผู้ออกแบบกำหนดขึ้นไว้ มีวัตถุประสงค์ให้มีรูปแบบที่แปลกใหม่ ออกไปอีก ด้วยวิธีการคงความหมายของรูปแบบเดิมไว้ เพียงแต่เปลี่ยนสีสันทันใหม่ หรือด้วยวิธีการ โยกย้ายสลับเปลี่ยนตำแหน่งของลาดสาย โครงสร้างจากที่เดิม พร้อมสีสันทันให้แปลกออกไปจากเดิมเป็น วิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดลายใหม่ขึ้นมา

ภาพที่ 2.20 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ที่มา: <https://katyrosehay.wordpress.com>

ภาพที่ 2.21 Claire Danes ในชุดของ Zac Posen การใช้เทคโนโลยี เส้นใยแก้วนำแสง (Fiber Optic fabric)

ที่มา: <http://mymodernmet.com>

ภาพที่ 2.22 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ที่มา: <http://wheretogot.it/look/505906>

ภาพที่ 2.23 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ที่มา: <https://www.pinterest.com>

5. แนวคิดจากรูปทรงเรขาคณิต

มนุษย์สร้างรูปทรงเรขาคณิตขึ้นโดยอาศัยการสังเกตจากธรรมชาติแล้วตัดทอนให้มีลักษณะ เรียบง่าย มีสัดส่วนที่ถูกต้องชัดเจน หรือเค้โครงสร้างในรูปแบบเรขาคณิต ซึ่งในส่วนของ ลวดลายมี ฐานกำเนิดจากรูปทรงเรขาคณิตมากมาย ได้แก่ เส้นที่ประกอบกันเป็นรูปต่างๆหลาย เหลี่ยม รูปวงรี วงกลม วงรี เส้นตรง เส้นโค้ง เส้นตัดกัน ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น มาจัดให้เป็นกลุ่มให้ดู สวยงาม และ ระบายสีส่งลงไปให้เกิดสมดุลกลมกลืนกันอย่างดี

ภาพที่ 2.24 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากรูปทรงเรขาคณิต ภาพที่ 2.25 บิกินีจากรูปทรงเรขาคณิต

ที่มา: <http://www.viptashop.com>

ที่มา:

<http://www.brazilianbikinishop.com>

ภาพที่ 2.26 กางเกงแนวคิดจากเรขาคณิต
เรขาคณิต

ที่มา: <http://www.dhgate.com>
www.styleitlikeyoustoleit.com

ภาพที่ 2.27 กระเป๋าจากแนวคิดลวดลายเรขาคณิต

ที่มา:

ภาพที่ 2.28 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากเรขาคณิต

ที่มา: <https://wardrobelooks.com>

ภาพที่ 2.29 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากเรขาคณิต

ที่มา: <http://www.pinkstudio.nl>

6. แนวคิดจากการสร้างสรรค์อื่นๆ

การใช้แนวความคิดสร้างสรรค์ลวดลายแบบอื่นๆ หมายถึง การออกแบบลวดลายที่ไม่ได้ จำเพาะเจาะจงตัวลายอย่างใดอย่างหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ในตัวลวดลายไม่ได้ดัดแปลงมาจากธรรมชาติ หรือแบบเรขาคณิตแต่เพียงอย่างเดียว อาจเป็นลักษณะของการผสมผสานแนวความคิดต่างๆลงใน ลวดลายที่ออกแบบสามารถใช้เทคนิคการตัดต่อลายเหมือนจริงจากภาพถ่ายมาผสมกับลายที่วาด ขึ้นเองก็ได้ รวมถึงการสลายรูปทรง (Form) ของตัวลาย คลี่คลายจากต้นแบบเดิมออกมาในรูป นามธรรม (Abstract) หรือคงรูปร่างของเดิมไว้แต่เปลี่ยนโทนสีใหม่ การใช้เครื่องหมายเพื่อเป็นสื่อ สัญลักษณ์ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยก่อให้เกิดเป็นลวดลายเป็นต้น

การสร้างสรรค์ลวดลายในลักษณะนี้ไม่มีขีดจำกัดในเรื่องของเทคนิคและวิธีการเลือกแนวความคิดใน การออกแบบดังนั้นจึงไม่สามารถระบุชื่อของแนวความคิดในการออกแบบได้อย่าง ชัดเจนว่าเป็นรูปแบบใด เนื่องจากตัวลายถูกสร้างสรรค์ขึ้นตามแต่จินตนาการของผู้ออกแบบ แต่สามารถ พิจารณาจากภาพรวมของตัวลายได้ว่าเป็นลักษณะหรือต้องการสื่อเรื่องราวไปในทิศทางไหน

ภาพที่ 2.30 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากการสร้างสรรค์อื่นๆ : นามธรรม

ที่มา: <https://www.pinterest.com>

ภาพที่ 2.31 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากการสร้างสรรค์อื่นๆ

ที่มา: <http://www.pinkstudio.nl>

ภาพที่ 2.32 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากการสร้างสรรค์อื่นๆ

ที่มา: <http://www.pinkstudio.nl>

ภาพที่ 2.33 ลวดลายที่เกิดจากแนวคิดจากการสร้างสรรค์อื่นๆ

ที่มา: <http://www.knittingindustry.com>

สรุปท้ายบท

การจัดกลุ่มแนวความคิดในการออกแบบสวดลายสิ่งทอนั้นเป็นเพียงการรวบรวมข้อมูล จำแนกเป็นกลุ่มใหญ่ๆเพื่อให้ผู้ออกแบบสามารถเข้าใจได้โดยง่าย ในการเลือกเนื้อหาหลัก (Theme) ที่ใช้นั้น ผู้ออกแบบอาจมีหัวข้อ (Concept) ที่ลึกลงไปอีกก็ได้ เช่น การเลือกแนวความคิดในการ ออกแบบมาจากรวมชาติผู้ออกแบบไม่จำเป็นต้องใช้เพียงรูปทรงของดอกไม้ ใบไม้ หรือสัตว์ป่าแต่ เพียงอย่างเดียวผู้ออกแบบอาจใช้เรื่องราวของสัตว์ป่าหรือชนบทมาใช้เพื่อเป็นสื่อ สัญลักษณ์แทนสัตว์ป่าชนิดนั้นๆที่ต้องการกล่าวถึงเพื่อให้คนดูได้จินตนาการย้อน ต้น

การเลือกหัวข้อหรือประเด็นที่ใช้ในการออกแบบนั้นผู้ออกแบบสามารถเลือกแรงบันดาลใจได้ อย่างไม่มีขีดจำกัด แต่จงคำนึงถึงเรื่องของความเหมาะสมในการนำภาพหรือแนวความคิดที่นำมาใช้ ควรพิจารณาให้ดีประเด็นที่เกี่ยวกับความเชื่อและศาสนาควรหลีกเลี่ยง หากจำเป็นจะนำมาใช้ต้อง ศึกษาหาข้อมูลอย่างละเอียดถึงความเหมาะสมในการเลือกใช้ ความหมายของตัว ลวดลาย และการจัด วางเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ศาสนา เช่น สลายนที่รูปเคารพเทพ เจ้า หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่ ควรวางในตำแหน่งที่อยู่ท่าอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้ออกแบบสวดลายต้องพึงระลึกไว้เสมอ คือ เรื่องของ จรรยาบรรณในวิชาชีพไม่ควรถูกเลียนแบบสวดลายผู้อื่นสวดลายที่ผ่านการ ออกแบบแล้วล้วนแต่มี ลิขสิทธิ์การขมขืนแนวความคิดมาใช้ไม่ใช่เรื่องผิดแต่ถ้าหากนำมาใช้มาก เกินไปจนเกือบทั้งหมดแต่ เปลี่ยนแค่นี้ก็จะช่วยการออกแบบสวดลายที่ดูซ้ำๆ ใจความแตกต่างของการออกแบบกับการลอกเลียนแบบ

คำถามทบทวน

1. จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างการใช้แนวความคิดจากธรรมชาติในการออกแบบสวดลาย

2. จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างการใช้แนวความคิดจากศาสนาและความเชื่อในการออกแบบลวดลาย
3. จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างการใช้แนวความคิดจากศิลปวัฒนธรรมในการออกแบบลวดลาย
4. จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างการใช้แนวความคิดจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการออกแบบลวดลาย
5. จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างการใช้แนวความคิดจากรูปทรงเรขาคณิตในการออกแบบลวดลาย
6. จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างการใช้แนวความคิดจากการสร้างสรรค์อื่นๆในการออกแบบลวดลาย
7. การใช้ภาพขยายของเซลล์ผิวหนังมาเป็นแนวคิดในงานออกแบบ มีที่มาจากแนวคิดประเภทใด
8. ที่มาของแนวคิดในการออกแบบเรื่องใดไม่เหมาะกับการนำมาทำลวดลายบนผ้าไหมกระโปรง
9. สิ่งใดคือข้อจำกัดในการเลือกที่มาของแนวความคิดในการออกแบบลวดลายสิ่งทอ
10. ในการออกแบบลวดลายสามารถใช้แนวความคิดมากกว่า 1 เรื่องได้หรือไม่ จงอธิบาย

เอกสารอ้างอิง

พินาลิน สาริยา (2549). *การออกแบบลวดลาย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. โอเดียนสโตร์.

อ้อยทิพย์ พลศรี (2545). *การออกแบบลวดลาย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. โอเดียนสโตร์.

The James H W Thompson Foundation Symposium Papers (2007). **The Secrets of Southeast Asian Textiles Myth,**

Status and Supernatural. First published. Bangkok:
River Books Co., Ltd.

Biltmore (2016). **Eternal Virtue: The Triumph of Faith in the Tapestry Gallery** [Online]. Available HTTP:

Brazilianbikinishop (2016). **CECILIA PRADO** [Online]. Available HTTP:

<http://www.brazilianbikinishop.com/th/helaida-49965.html>

Debra Cobb (2016). **Knitters Join the Digital Print Revolution** [Online]. Available HTTP:
<http://www.knittingindustry.com/knittersjointhedigitalprint>

dhgate.com (2016). **New Fashion 3D Digital 3D Colorful Epcot Geometric Print Leggings of Girl Women Female Funny Leggings of Skinny Pants** [Online].

Available HTTP: <http://www.dhgate.com/product/2016-new-fashion-3d-digital-3d-colorful-epcot/382255545.html>

Facebook (2016). **Thaithaigraphic** [Online]. Available HTTP:

<https://www.facebook.com/thaithaigraphic/?pnref=story>

_____ (2016). **Haute couture as lightbox: 'Little Slide Dress' gets the picture** [Online]. Available

HTTP:<https://www.pinterest.com/pin/125326802100775461/>

KATYA HAY (2016). **Holly Fulton** [Online]. Available HTTP:

<https://katyarosehay.wordpress.com/2015/02/24/touchpoint-3/>

_____ (2016). **Patternbank** [Online]. Available HTTP:

<https://www.pinterest.com/pin/514395588662888069/>

Leah Pellegrini (2016). **Claire Danes Becomes Real-Life Cinderella at the Met Gala in Glowing Fiber Optic Dress** [Online]. Available HTTP:

<http://mymodernmet.com/met-gala-claire-danes-zac-posen-light-up-gown/>

_____ (2016). **2017-18/Men's & Women's Print and Color Trends F/W** [Online]. Available HTTP:

<http://www.pinkstudio.nl/fall-winter-1718/mens-womens-print-and-color-trends-fw-2017-18/>

Mobilbobet (2016). **ทิ้งใจจอกสยาม เลสเตอร์ ชี้ดีกว่าแชมป์พรีเมียร์ลีก** [Online]. Available HTTP: <http://mobile-sbobet.com/?p=7>

Pinkstudio (2016). **London Fashion Week Autumn/Winter 2013 – Print &**

Pattern Highlights. [Online]. Available HTTP:

<http://www.pinkstudio.nl/frontpage/london-fashion-week-autumnwinter-2013-print-pattern-highlights/>

Pinterest (2016). **Costume inspiration** [Online]. Available HTTP:

<https://www.pinterest.com/pin/98516310569179804/>

Pralanna (2016). เสื้อย่นต์เขียนมือครุฑาไฟเวียงสาจังหวัดน่าน [Online]. Available HTTP:

<http://www.pralanna.com/shoppage.php?shopid=473970>

Sewdiy (2016). **MOODBOARD – TRIBAL PRINTS** [Online].

Available HTTP:

<http://www.sewdiy.com/blog/2014/5/11/moodboard-tribal-prints>

spentmydollars (2016). **ANIMAL PRINT** [Online]. Available HTTP:

<http://www.spentmydollars.com/2013/09/2014-2015-womens-fashion-trends-animal-print.html>

Symposium Papers (2016). **The Secrets of**

Styleitlikeyoustoleit [Online]. Available HTTP:

<http://www.styleitlikeyoustoleit.com/coriumi-leather-bags-high-design-low-price-fashion-geometric-trends/>

Styleitlikeyoustoleit (2016). **ORIUMI LEATHER BAGS; HIGH DESIGN, LOW PRICE.**

Taradmongkol (2016). เสื้อย่นต์หลวงพ่อบาด วัดบางกระบือ [Online]. Available HTTP:

http://www.taradmongkol.com/prashown.php?pra_id=1311

Viptashop (2016). ผู้หญิง [Online]. Available HTTP:

<http://www.viptashop.com>

wardrobelooks.com (2016). **Top 15 Geometric Print Dresses For Spring-Summer 2015** [Online]. Available

HTTP: <https://wardrobelooks.com/top-15-geometric-print-dresses-for-spring-summer-2015/>

Wheretoget (2016). **GALAXY LEGGINGS** [Online].

Available HTTP:

<http://wheretoget.it/look/505906>

_____ (2016). **Womens Top Graphics Forecast F/W 2017-18** [Online]. Available HTTP:

<http://www.pinkstudio.nl/fall-winter-1718/womens-top-graphics-forecast-fw-2017-18/>

Worcester Art Museum (2016). **Exhibitions** [Online].

Available HTTP:

<http://www.worcesterart.org/exhibitions/last-judgment-tapestry/>

<http://www.biltmore.com/blog/article/eternal-virtue-the-triumph-of-faith-in-the-tapestry-gallery>

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 3

หัวข้อเนื้อหา

1. ลวดลายสิ่งทออังกฤษ
2. ลวดลายสิ่งทออินเดีย
3. ลวดลายสิ่งทอญี่ปุ่น
4. ลวดลายสิ่งทอจีน
5. ลวดลายสิ่งทอไทย

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. มีความรู้เกี่ยวกับเอกลักษณ์และความโดดเด่นของลวดลายสิ่งทอในแต่ละประเทศ
2. อธิบายแตกต่างของลวดลายสิ่งทอในแต่ละประเทศได้

วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. วิธีการสอน

1. วิธีสอนแบบบรรยาย
2. วิธีสอนแบบอภิปราย

2. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ผู้สอนบรรยายถึงเอกลักษณ์และความโดดเด่นของลวดลายในแต่ละประเทศ
2. ให้ผู้เรียนทำคำถามทบทวนท้ายบท
3. ให้ผู้เรียนฝึกออกแบบลวดลายสิ่งทอโดยใช้เอกลักษณ์ของแต่ละประเทศมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบคำสอน
2. สไลด์ประกอบการบรรยาย
3. คอมพิวเตอร์
4. ใบคำถามทบทวน

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน
2. ประเมินจากผลงานการออกแบบลดทลายสิ่งทอ
3. ตรวจการคำถามทบทวน

บทที่ 3

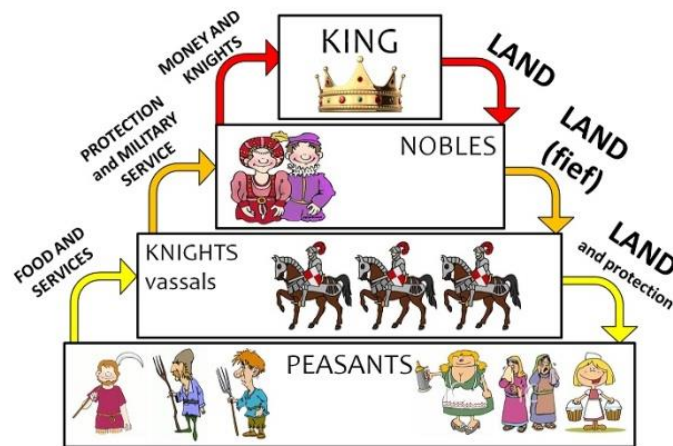
เอกลักษณ์ของลวดลายสิ่งทอที่โดดเด่นในแต่ละประเทศ

การค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีจากหลากหลายอารยธรรมทั่วโลกในภูมิภาคต่างๆ จะเห็น ได้ว่าการตกแต่งลวดลายลงบนสิ่งทอและผ้าของเครื่องใช้มีมาเนิ่นนานตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ แล้วลวดลายของแต่ละประเทศมีเอกลักษณ์และความโดดเด่นที่แตกต่างกันออกไปตามวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ เชื้อชาติ ขนบธรรมเนียม ประเพณี สภาพแวดล้อม ความเชื่อ ศาสนาและ ค่านิยมของคน ในสังคมลวดลายสิ่งทอจึงนับเป็นรากฐานวัฒนธรรมที่สามารถบ่งบอกวิถีชีวิตและ แสดง เอกลักษณ์เฉพาะตัวของชนเผ่าหรือกลุ่มคนในสังคมในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี

ลวดลายสิ่งทอของแต่ละประเทศจะมีเอกลักษณ์ด้านตัวลาย แนวคิด สี สัน วัสดุ ติบ รวมถึง กระบวนการผลิตด้วยเทคนิคท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาอื่นๆ ของประเทศนั้นแสดงอยู่ด้วยเสมอ ใน เอกสาร ประกอบการสอนเล่มนี้จะขอยกตัวอย่างประเทศที่มีลวดลายสิ่งทออันโดดเด่นบางส่วน ดังต่อไปนี้

1. ลวดลายสิ่งทออังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่มีการแบ่งชนชั้นทางสังคมมาแต่โบราณ คือเรื่องยศถาบรรดาศักดิ์เป็นสิ่งสำคัญ มีการจัดลำดับของบุคคลต่างๆ ในสังคมออกเป็นกลุ่ม โดยอาศัยเกณฑ์ หลายๆ อย่างรวมกัน โดยเกณฑ์หลักคือ ต้นตระกูลหรือชาติกำเนิด อาชีพ ฐานะรายได้ ตำแหน่ง หน้าที่ และการศึกษา เป็นต้น

Feudal Pyramid of Power

ภาพที่ 3.1 ภาพแสดงการแบ่งชนชั้นของชาวอังกฤษ

ที่มา: <http://joshblackman.com>

ชาวอังกฤษเคร่งครัดกับมรยาตทางสังคมอย่างมากจนทำให้เกิดคำว่า "ผู้ดีอังกฤษ" ซึ่งในปัจจุบันนี้ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงชนชั้นสูงเท่านั้นแต่หมายถึงสุภาพชนคนที่มีความประพฤติสุภาพเรียบร้อยมีกริยาที่ดีงามแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะซึ่งในสมัยก่อนนั้นมักเป็นสิ่งที่ถูกสั่งสอนควบคุมไปกับคนที่เกิดในชนชั้นสูง

ศิลปะงานปักผ้าของอังกฤษได้รับอิทธิพลจากประเทศใกล้เคียงอย่าง อิตาลี และ ฝรั่งเศส หนึ่งในนั้นคือ Stumpwork Embroidery หรือเทคนิคการปักแบบสามมิติของอังกฤษ ใช้วิธีการปักนูนด้วยเส้นด้ายลูกบิดผสมกับการบุผ้าหรือใช้วิธีการปักแยกชิ้นส่วนแล้วนำมาเย็บประกอบรวมกันบนผ้าพื้นทำให้ตัวลวดลายนูนขึ้นมาในจุดที่ต้องการก่อให้เกิดระยะของภาพมีมิติดูสมจริง

ภาพที่ 3.2 งานปักผ้าสามมิติของอังกฤษ ค.ศ.1650 ชื่อผลงาน "The Judgement of Paris."

ที่มา: <http://www.onlinegalleries.com>

ภาพที่ 3.3 กล่องทำจากงานปักผ้าไหมและดินเงินบนผ้าซาตินสีขาวตกแต่งด้วยไข่มุกปี ค.ศ. 1662

ที่มา: <http://medieval-illumination.blogspot.com>

ภาพที่ 3.4 ผ้าฝ้ายทอลายพิมพ์ จาก Museum Of Fine Art, Boston, USA

ที่มา: <http://www.mfa.org>

ภาพที่ 3.5 ลูกไม้ผ้าลินินถักด้นเงิน ภาพที่3.6ภาพผ้าพิมพ์บล็อกของอังกฤษค.ศ.1790-95

ที่มา: <http://www.mfa.org>

ที่มา:

<http://demodecouture.com>

ภาพที่ 3.7 ภาพสตรีชาวอังกฤษ Elizabeth

ภาพที่3.8ภาพเขียนQueen

ที่มา: <https://en.wikipedia.org>
<http://www.ancient-origins.net>

ที่มา:

การแต่งกายของชาวอังกฤษในยุควิกตอเรียมีลักษณะโดดเด่นที่สุด อยู่ในช่วงเวลา ระหว่าง ค.ศ.1837-1901 ในรัชสมัยของพระราชินีวิกตอเรีย พระองค์ทรงมีสนิยมในการ แต่งกายที่งดงาม นับเป็นแรงบันดาลใจให้แก่หญิงสาวในยุคสมัยนั้นแต่งตัวตาม สังคมอังกฤษในสมัยนั้นประกอบไปด้วยชนชั้นสูงชนชั้นกลาง และชนชั้นแรงงานที่มีความ ยากจนที่สุด ความแตกต่างทางกลุ่มคนชนชั้นสูงอย่างสิ้นเชิง ในกลุ่มของสุภาพสตรีชั้นสูงที่ มักจะใช้ ชีวิตหรูหราฟุ้งเฟ้อเปลี่ยนแบบเสื้อผ้าใหม่ทุกวันและวันเวลาออกไปข้างนอกบ้านพวกสุภาพสตรี

ที่มี ฐานะดีมักสวมหมวกและถุงมือยาวด้วยซึ่งนิยมออกแบบให้เข้ากับแต่ละชุด ในขณะที่ผู้หญิงที่มี ฐานะ ยากจนหาเช่ากินค่าใส่เสื้อผ้าซ้ำๆกันไปตลอดทั้งปี

ภาพที่ 3.9 ภาพพระราชินีวิกตอเรีย ภาพที่3.10ภาพชุดของพระราชินีวิกตอเรีย ค.ศ.1851

ที่มา: <https://www.royalcollection.org.uk> ที่มา: <https://www.royalcollection.org.uk>

ในช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่มีการผลิตสิ่งทอโดยใช้เครื่องจักรเน้นการผลิตแบบ จำนวน มาก (Mass product) ทำให้เมืองแมนเชสเตอร์กลายเป็นศูนย์กลางการผลิตผ้าฝ้ายที่มีการ ผลิตมากที่สุด ในโลกในยุควิกตอเรียนับเป็นร้อยละ 65 ของผ้าฝ้ายในโลกผลิตขึ้นในบริเวณนี้

ยุควิกตอเรียตอนปลาย (ค.ศ. 1870-1890) เนื่องจากพระสวามีของพระนางทง ลีนพระชนม์ พระนางจึงแต่งกายได้ทุกปีใส่แต่ฉลองพระองค์สีดำ เสื้อผ้าไหมสีเข้มโดยเฉพาะสีดำจึง เป็นที่นิยมขึ้นมา ในช่วงนั้นสายผ้าที่ปรากฏก็เป็นไหมสีดำกับเนื้อผ้ารูปแบบลาดสายเรียบง่ายเช่น ลายริ้ว ลายจุด ประดับลูกไม้หรือริบบิ้นแต่ยังคงความหรูหราแนววิกตอเรียให้เห็นในการออกแบบอยู่ เสมอ

ภาพที่ 3.11 ภาพรายละเอียดชุดไว้ทุกข์
ที่มา: <http://ekphora.blogspot.com>

ภาพที่ 3.12 ชุดไว้ทุกข์ในยุควิกตอเรียน
ที่มา: <http://ekphora.blogspot.com>

ช่วงศตวรรษที่ 19 กล่าวกันว่าเป็นยุคทองของแพชเวิร์คและควิลต์ (Patchwork & Quilt) ใน อังกฤษเนื่องจากสภาพอากาศที่หนาวเย็นของประเทศอังกฤษทำให้ผู้คนต้องการเครื่องป้องกันความ หนาวเย็นผ้าทอและเสื้อผ้าที่กันหนาวในยุคแรกนั้นทำบ้าน

ที่ยากจนจะใช้เศษผ้าทุกชนิด ๗ที่จะหมาได้นำมาทำแพชเวิร์คหรือการเย็บต่อกันต่อมาถึงได้มี
การพัฒนาขึ้นจากฝีมือของช่างที่ มีประสบการณ์ทำให้ชิ้นงานมีหลากหลายรูปแบบสวยงามและ
ประณีตมากขึ้น งานแพชเวิร์คมีกนิยม ทำเพื่อใช้ปิดผ้าผืนเก่าหรือตกแต่งใช้เย็บ
(อ้อยทิพย์ ผู้พัฒนา และ มาลา ฤทธิ์นิม, 2555 หน้า 4)

กลุ่มสตรีมีกรรมต่อกันเพื่อพบปะสนทนาจัดปาร์ตี้น้ำชาและช่วยกันทำงานแพชเวิร์คและ
ควิลต์เป็นงานอดิเรกยามว่าง

ภาพที่ 3.13 ภาพการรวมตัวกันเย็บงานควิลต์และแพชเวิร์ค

ที่มา: <https://thecuriousquilter.files.wordpress.com>

2. ลวดลายสิ่งทออินเดีย

อินเดียเป็นแผ่นดินที่ทอดยาวจากเทือกเขาหิมาลัยมายังมหาสมุทรอินเดียเป็นทวีปใน
เอเชียใต้ที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 7 ของโลก มีพลเมืองเป็นที่สองรองจากจีน มีประธานาธิบดีเป็นหัวหน้า

หน้า บริหารภาษาโบราณคือสันสกฤตและบาลีภาษาทางการคือฮินดีเมืองหลวงคือนิวเดลี
อารย ธรรมของอินเดียสมัยก่อนเราห้าพันปีมาแล้วมีศูนย์กลางอยู่ที่บริเวณแห่งหนึ่งซึ่งชาวเมือง
เรียกว่า โม เอนโจคาโร รีมฝั่งแม่น้ำสินธุในประเทศปากีสถาน ปัจจุบันนี้จมลงดินไปแล้ว

วัฒนธรรมของอินเดียโบราณเมื่อครั้งที่ชาวอริยกะเข้าครอบครองได้แบ่งชน
ชั้นออกเป็น วรรณะต่างๆ 4 วรรณะ คือ

พราหมณ์	ได้แก่	ตระกูลนักบวช
กษัตริย์	ได้แก่	ตระกูลนักรบ
แพศย์	ได้แก่	เป็นพลเมืองชั้นกลาง
ศูทร	ได้แก่	พวกกรรมกร

วัฒนธรรมต่างๆของชาวอินเดียจะผูกพันกับศาสนาไม่ว่าจะเป็นฮินดูหรือพุทธ(อัจฉราสโรบล,
2543 หน้า 88)

ภาพที่ 3.14 ลวดลายผ้าฝ้ายโบราณช่วง ค.ศ. 1000-1500

ที่มา: Costumes and Textiles of Royal India หน้า 35

ภาพที่ 3.15 ภาพผู้หญิงอินเดียปั่นด้าย

ที่มา: <https://birdcagedesign.wordpress.com>

ภาพที่ 3.16 ฉลองพระองค์ของมหาราชาประธาป สิงห์ ค.ศ.1778-1803

ที่มา: Costumes and Textiles of Royal India หน้า 158

วัฒนธรรมทางด้านการแต่งกายของอินเดีย นั้นก็ประกอบไปด้วยผ้าถุงและผ้าห่ม เช่นเดียวกับของไทยเราแต่ด้วยเหตุที่ประเทศนี้อยู่ในแถบที่มีอากาศร้อน ภูมิประเทศค่อนข้างแห้งแล้ง จึงต้องการที่จะใช้เครื่องปกปิดร่างกายไม่ให้ได้รับความร้อนมากเกินไปและเนื่องจากมีขากอาหารได้เข้า มากุรานจึงได้รับวัฒนธรรมแบบชาวอาหรับจะเห็นว่าการแต่งกายคล้ายคลึงกันเป็น

สวนใหญ่และ ชาวอินเดียโบราณก็มีส่วนที่คล้ายของไทยในสมัยเชียงแสน อยุธยาคือนุ่งผ้าคลุม ตามขวาง มีเชิง และหมวกแถบส่วนบนก็คล้ายยี่ห่วยที่มีเครื่องประดับที่ท่าง่ายในประเพณีคือจัดต้นแขน คล้องคอ และกำไลมือที่สวนใหญ่ใช้โลหะ

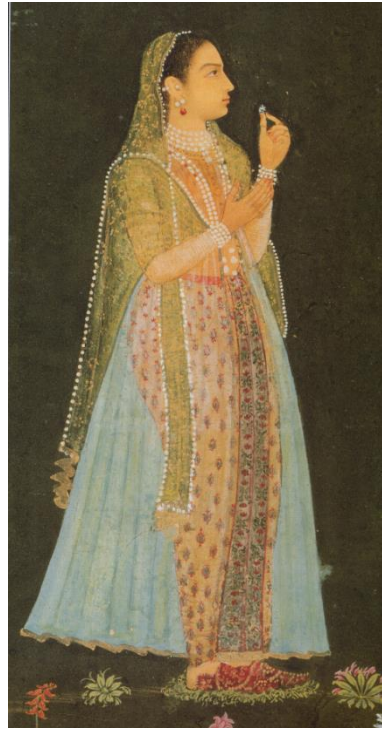
ภาพที่ 3.17 ภาพสตรีอินเดียชนชั้นสูง ค.ศ.1820

ที่มา: Costumes and Textiles of Royal India หน้า 58

ครั้งต่อมาสตรีก็นิยมสวมเสื้อแขนยาวแบบชาวจีน แต่ตัวสั้นเผยให้เห็นหน้าท้อง คอลึก แบบ ขวานุ่งกางเกงขายาวลีบๆ ข้างใน เพื่อสะดวกในการเดินแล้วใช้ผ้าบางๆ เช่น ผ้าย ลินิน และ มัสลินอย่างดี ที่หาได้ในประเทศหม่ออีกชั้นหนึ่ง การเผยให้เห็นหน้าท้องอาจจะเป็นเพราะหน้าร้อน อากาศ ร้อนจัดอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งก็ถือว่าเป็นการแสดงความมั่งคั่ง เพราะผู้มีอันจะกินจะต้องมี ลักษณะ สมบูรณ์คนดีสมบูรณ์และร่าเริงก็มักจะอ้วนเนื่องจากได้อยู่กินดีนั่นเอง ลักษณะการใช้ผ้านุ่ง และผ้า หม่อของชาวอินเดีย จะดูได้ตามฐานะและแบ่งตามวรรณะดังได้กล่าวแล้ว ผู้ที่อยู่ในวรรณะ กษัตริย์ก็ จะใช้ผ้าชั้นดีประดับประดาด้วยสิ่งของมีค่า เพศชายและพราหมณ์ก็นุ่งหม่อด้วยผ้าเนื้อดี ส่วนศูทรนั้นก็ จะใช้ผ้าฝ้ายเนื้อบางธรรมดาไม่ได้ตกแต่งใดๆ ลักษณะการนุ่งและหม่อ ใช้พันตัวแบบ พระชาวพื้นเมือง หลวม นุ่งสำหรับ หรือ กระโปรงจีบดอกสีแดง หรือ นุ่งกางเกงสีขา ขายาวอ้วน เต็กหรือทูลหม่อนน้ำไว้บน ศีรษะประดับประดาร่างกายด้วยดอกไม้ ขายนุ่งผ้าขาวใส่เสื้อแขนยาว ใต้ หนดเคราผมยาวผ้าโพกไว้ (พวงพกา คุโรวาท, 2540 หน้า 184)

ภาพที่ 3.18 สตรีอินเดียในผ้าจัมดานิ
ที่มา: Costumes and Textiles of
of
Royal India หน้า 117

ภาพที่ 3.19 สตรีอินเดีย ช่วงปี ค.ศ. 1800
ที่มา: Costumes and Textiles
of
Royal India หน้า 260

ในช่วงศตวรรษที่ 8-16 การค้นพบครั้งนี้ออกย้ำความเชื่อของคนอินเดียที่ว่า สิ่งทอสีสดและสิ่งทอหลายหลากสี อันเป็นเอกลักษณ์เด่นของชาวอินเดียถูกส่งเป็นสินค้าออกในตลาดยุโรป โดยผ่านเส้นทางอียิปต์

ภาพที่ 3.20 ภาพการพิมพ์บล็อกของชาวอินเดีย
พิมพ์

ภาพที่ 3.21 บล็อกไม้สำหรับ

ที่มา: <http://collections.vam.ac.uk>

ที่มา:

<http://blog.bedandchai.com>

ภาพที่ 3.22 บล็อกไม้สำหรับพิมพ์

ที่มา: <http://blog.bedandchai.com>

ภาพที่ 3.23 การพิมพ์ผ้าด้วยบล็อกไม้

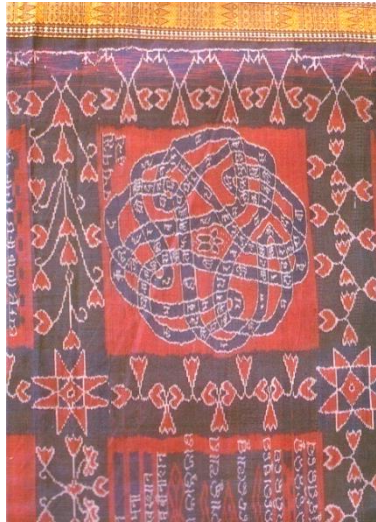
ที่มา: <http://blog.bedandchai.com>

กระบวนการทอผ้าของอินเดียนั้น ได้ถูกเปรียบเทียบกับการสร้างโลกและระบบจักรวาล
สเตลลา แครมริช (Stella Kramrisch) กล่าวไว้ว่า “เอกลักษณ์เด่นของสิ่งทอในอินเดีย
กลายเป็นสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ จากความสัมพันธ์กับศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณี กล่าวคือในคัมภีร์
พระเวท และ คัมภีร์อุปนิษัตได้เปรียบเทียบจักรวาลดุจดังการทอผ้าของเทพเจ้า ผ้าทอที่มี
ลวดลายทั้งเส้นพุ่งเส้นยัด คือภาพแห่งจักรวาล”

ประเพณีการทอผ้าด้วยมือของอินเดียจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปในประเทศต่างๆ ของอนุ
ทวีป แห่งนี้วัตถุดิบที่มีอยู่อย่างมากมายหลากหลาย รวมทั้งรูปแบบกรรมวิธีต่างๆ ได้ถูกนำมาใช้ในการ
การผลิต และในระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา แต่ละรัฐได้พยายามที่จะสร้างความเป็นเลิศของ
ท้องถิ่น ในด้าน รูปแบบลวดลายของการทอผ้าทั้งนี้เพราะทอผ้ามีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับลักษณะ
สังคมและชาติ พันธุ์ของชุมชนชนเผ่าต่างๆ ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือมักจะใช้ผ้าคลุมไหล่ของ
ท้องถิ่น เพื่อแสดง ถึงความแตกต่างของเอกลักษณ์ในสังคมของตนในวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ
จะมีวิธีการแต่งตัวและ สีเส้นของเสื้อผ้าแตกต่างกันไป โดยเฉพาะความงามและวิธีการแต่งสำหรับซึ่ง
เป็นชุดประจำชาติของ ผู้หญิงอินเดียจะแตกต่างกันไปในท้องถิ่นต่างๆ

การทอผ้ามัดหมี่เพิ่งเริ่มทำกันในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 กรรมวิธีการมัด ย้อมสี
และการ ทอนี้สืบทอดกันมาด้วยการฝึกฝนทางทักษะมากกว่าอย่างอื่น ลักษณะพื้นฐานของเทคนิคการ
มัดย้อม คือการออกแบบลวดลายโดยการย้อมด้วยเส้นพุ่งและเส้นยืนให้สีแตกต่างกันการไขว้กันไป
มาของ เส้นด้ายต่างสีทำให้เกิดลวดลายด้วยเส้นพุ่งและด้ายเส้นยืนจะย้อมสีต่างกันและในตำแหน่งที่

ต่างกัน ด้ายด้ายมัดสามที่ไม่ต้องการให้ดูสีด้ายเส้นใยจากธรรมชาติและกำจัดอากหลายสีก็
 ต้องมัด และย้อมหลายครั้งจนกว่าจะได้สีครบตามที่ต้องการ กรรมวิธีในการทำผ้ามัดย้อมที่บรรยาย
 ข้างต้นนี้ จะกระทำกันส่วนใหญ่ในบางพื้นที่ของรัฐอันดะระประเทศ โอริสสา และกุจราฐ

ภาพที่ 3.24 ผ้ามัดหมี่รัฐโอริสสา
 นิ จากกุจราฐ

ภาพที่325ผ้ามัดย้อมลวดลายบันดา

ที่มา: ผ้าเอเชีย:มรดกทางวัฒนธรรม หน้า 70 ที่มา: ผ้าเอเชีย:มรดกทางวัฒนธรรม หน้า 72

การทอผ้าปาโตลา ซึ่งเป็นผ้ามัดหมี่ของรัฐกุจราฐ ถือว่าเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดของ
 กรรมวิธีใน การทอผ้ามัดหมี่จากหลักฐานที่บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่าเมืองอาหมัด
 ดานัด สุรัต คอม บาเตอร์และปัตตัน ในรัฐกุจราฐ เป็นศูนย์กลางความเจริญในด้านกาทอผ้า
 และย้อมสีผ้า แต่เป็นที่ น่าเสียดายว่าในปัจจุบันนี้กรรมวิธีในการทอผ้าปาโตลาหลงเหลืออยู่เฉพาะใน
 เมืองปัตตันเท่านั้น ผ้า สำหรับปาโตลาได้รับการสงวนไว้ใช้ในเขตเต่งงานของเจ้าสารส่วนใหญ่แล้ว
 ผ้าสำหรับปาโตลาจะย้อม ด้ายสีสดๆเช่นสีแดง สีเขียวและสีกรมจะได้ออกแบบด้วยรูปทรงเรขาคณิต
 ดอกไม้ นกและสัตว์ ต่างๆรวมทั้งศิลปะการร้อยรำ (พงษ์ธาดาภูมิภรณ์, 2540 หน้า 73-74)

ภาพที่ 3.26 ภาพกระบวนการทำผ้าปโตลาสาหรี ของอินเดีย
ที่มา: ภาพถ่ายโดยคุณ Montri Punyafu

ภาพที่ 3.27 ผ้าปโตลาสาหรีเป็นผ้าไหมมัดหมี่สองทงทั้งเส้นยืนและเส้นพุ่งเอาลายมาชนกันเป็น

ที่มา: ภาพถ่ายโดยคุณ Montri Punyafu

ภาพที่ 5.8 ผ้าปาโตลาสำหรับไหมมัดหมี่ยกดินทองทางเดียว ลายชาบุริบรัก หรือลายBasket design

ที่มา: ภาพถ่ายโดยคุณ Montri Punyafu

ผ้าสาหรี่ เป็นผ้าที่สวยงามและเป็นเอกลักษณ์ของสาวอินเดีย สำหรับที่มีราคาสูงนิยมทอ ยกดิน สีหรือทอง ดินทองจะไม่ใช้ทองคำแท้แต่เป็นเงินที่ปั่นเป็นเส้นบางๆแล้วเคลือบด้วยทองอีกที ยิ่งทอ แฉฉนไม่เห็นผืนผ้าไหมมากเท่าไรราคาก็ยิ่งสูงตามความวิจิตรของชิ้นงาน เมืองพทราณเสีใน อินเดีย ทางเหนือเป็นแหล่งทอผ้ายกดินที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศ ผ้าสาหรี่มีการนุ่งผ้าเฉพาะผู้หญิง ความ ยาวของผ้าประมาณ 6 หลา มีสีส่นและลวดลายต่าง ๆ การวางลายของ ผ้าสาหรี่มีการวางลาย ที่ แฉฉน โดยรอบผืนผ้าทั้งสี่ด้าน มีการทอลายที่แตกต่างจากลายตรงกลาง ผืนผ้า ด้านที่เป็น ชายผ้ามี การขยายลายให้เห็นชัดว่าเป็นชายผ้า การนุ่งผ้าสาหรี่จะนุ่งพันรอบตัวหนึ่งรอบ แล้วนำ ผ้ามาพับจีบ ด้านหน้าบางส่วนแล้วจึง นำผ้าที่เหลือมาพันโอบไปด้านหลัง จากนั้นนำชายผ้าที่เหลือ มามัดรัดคลุม ไหล ให้เหลือผ้าทิ้งชาย ลงไปทางด้านหลัง

ภาพที่ 3.28 ผ้าปักกลายของอินเดีย

ที่มา: <http://pictorial.jezebel.com>

ภาพที่ 3.29 เครื่องแต่งกายชาวอินเดีย

ที่มา: <http://pictorial.jezebel.com>

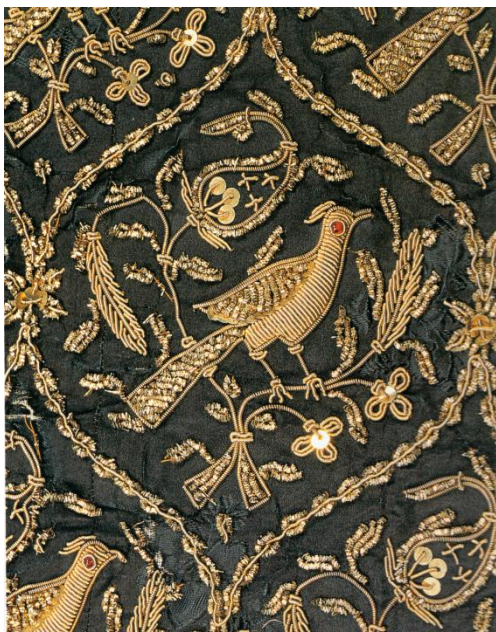

ภาพที่ 3.30 เจ้าสาวชาวอินเดีย

ที่มา: <https://www.pinterest.com>

ภาพที่ 3.31 ชุดฉลองพระองค์ที่ปักลายขอบทอง ค.ศ.1835-1880
ที่มา: Costumes and Textiles of Royal India หน้า 170-171

ภาพที่ 3.32 ลายปักรูปนกด้วยวัสดุเมทัลลิก
ที่มา: Costumes and Textiles of
and Textiles of

ภาพที่ 3.33 ลายปักรูปปลาด้วยวัสดุเมทัลลิก
ที่มา: Costumes

ภาพที่ 3.34 การเพ้นท์สีทองรอบลายดอกไม้ช่วงคอเสื้อ ภาพที่ 3.35 ลายปักด้วยสีไหม

ที่มา: Costumes and Textiles of
and Textiles of

ที่มา: Costumes

Royal India หน้า 259
หน้า 198

Royal India

3. ลวดลายสิ่งทอญี่ปุ่น

“ดินแดนอาทิตย์อุทัย” เป็นอีกชื่อเรียกหนึ่งที่ผู้คนใช้เรียกแทนประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากญี่ปุ่นมี ลักษณะภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะที่ทอดยาว ประกอบไปด้วยเกาะต่างๆมากมาย ตั้งอยู่ทางตะวันออกสุดของโลกจึงทำให้สภาพแตกต่างกันมากมีทั้งภูมิอากาศที่หนาวเย็นและแบบกึ่งเขตร้อน

ญี่ปุ่นรับเอาวัฒนธรรมต่างๆเข้ามาจากจีนอย่างมากมาย ทั้งศาสนาพุทธ ลัทธิเต๋า และ ลัทธิ ขงจื้อ อันเป็นรากฐานสำคัญต่อวัฒนธรรมและสังคมจีนเป็นอย่างมากก็ถูกนำมาเผยแพร่ในญี่ปุ่น นอกจากนี้แล้วก็รับเอาวัฒนธรรมประเพณีต่างๆทั้งการแต่งกาย การกินอาหาร แม้แต่การดื่มชาของ ชาวจีน ก็ค่อยๆถูกนำเข้ามาใช้ในการดำรงชีวิตของชาวญี่ปุ่น (ดวงธิดา งามศร 2537 หน้า 40)

ภาพที่ 3.36 หญิงสาวในชุดกิโมโน

ที่มา: <http://www.marlamallett.com>

ในสมัยเฮอัน (ค.ศ. 794-1192) อันญี่ปุ่นได้สร้างวัฒนธรรมของตนเองขึ้น มีการคิดค้น ตัวอักษรรูปแบบของญี่ปุ่นเองเรียกว่า คาเนะ (Kana) แม้แต่การเกิดขึ้นของชุดกิโมโน (Kimono) ก็ เกิดขึ้นในยุคสมัยนี้ โดยประยุกต์ขึ้นจากชุดเสื้อผ้าเดิมจากจีนที่เคยใช้มาตั้งแต่ สมัยยามาโตะ (ดวงธิดา งามศร, 2537 หน้า 71)

ชุดกิโมโน แผลว่า เสื้อผ้า เป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ของชาวญี่ปุ่นที่รู้จักกันไปทั่วโลก การสวมใส่ ชุดกิโมโนในสมัยก่อนจะขึ้นตามบอกรับขึ้นฐานแห่งสังคม เพราะกิโมโนส่วนมากก็ทำจาก ผ้าไหม มีการตกแต่งลวดลายอย่างวิจิตรงดงามจึงทำให้มีราคาแพง ในยุคเฮอันมีการพัฒนาสีของกิโมโนมาก ที่สุดกิโมโนในยุคนี้จะมีสีสันสดใสและหลากหลายมากขึ้น โครงสร้างแพทเทิร์นของ

ชุดกิโมโนเป็น ลักษณะเส้นตรงเย็บจากผ้ารูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า จากโครงสร้างชุดที่ไม่เข้ารูปทำให้
เหมาะสมกับผู้สวมใส่ ทูทูปรางอีกทั้งยังเป็นชุดที่เหมาะสมกับทุกสภาพอากาศสามารถเปลี่ยนเนื้อผ้า
ที่ตัดเย็บให้เหมาะสมกับ ฤดูกาลสวมใส่สบายทำให้ชุดกิโมโนได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายผู้สูงอายุ
มักจะเลือกโทนสีไม่ค่อน จุดนวดและลวดลายเรียบง่ายกว่าชุดของหญิงสาววัยรุ่นที่มักแต่งตามเทรนด์
แฟชั่นมีการประดับ ตกแต่งดอกไม้หรือปิ่นปักผมบนศีรษะ

ชุดยูกาตะ (YUKATA) เป็นชุดกิโมโนประเภทหนึ่งทำด้วยผ้าฝ้ายสำหรับใส่ในฤดู
ร้อน นอกจากชุดกิโมโนแล้ว อุชิกาเคะ (Uchikake) ก็เป็นชุดที่ใช้สำหรับใส่คลุมทับกิโมโน ซึ่ง
เจ้าสาวจะ เป็นผู้สวมใส่ในพิธีแต่งงาน ตัดเย็บจากผ้าไหมประดับด้วยดิ้นไหมสีทองและเงิน ส่วน
ใหญ่จะเป็น ลวดลายดอกไม้ กิ่งซากุระ หรือนกกระเรียน เป็นต้น

ภาพที่ 3.37 ชุดอุชิกาเคะ

ภาพที่ 3.38 อุชิกาเคะทำจากผ้าไหมค.ศ.

1950

ที่มา: <https://marry-xoxo.com>

ที่มา:

<https://www.pinterest.com>

ภาพที่ 3.39 การปักกลายนกกระเรียนด้ายขาว   ภาพที่ 3.40 การปักกลายด้วยดินทอง

ที่มา: <https://www.pinterest.com>

ที่มา:

<https://www.pinterest.com>

ภาพที่ 3.41 หญิงสาวในชุดยูคาตะผ้าฝ้ายแบบสมัยใหม่

ที่มา: <https://www.tsunagujapan.com>

ในยุคคามาคูระ (ค.ศ.1192-1338) และยุคโรมาจิ (ค.ศ.1338-1573) แฟชั่นในช่วงนี้จะนิยม ใส่ชุดกิโมโนที่สีสันสดใสมาก มักมีลายและสีที่มองเห็นโดดเด่นมากแต่ไกล โดยเฉพาะนักรบใส่ชุดที่สีสัน ฉูดฉาดมากเพื่อแสดงถึงความเป็นผู้นำและอำนาจ และต้องการเป็นจุดสนใจต่อมาในยุค เอโดะ (ค.ศ.1600-1868) เหล่าขุนนางและซามูไร หันมาใส่กิโมโนมากขึ้น ช่วงนี้เกิดการแบ่งแยกกลุ่ม ~~ชนชั้นสูง~~ ~~ชนชั้นสูง~~ โดยแต่ละกลุ่มจะมีเครื่องแต่งกายเป็นของตัวเองเหมือนเสื้อทีม และ ~~แต่ก็มีที่~~ แตกต่างกันไป จึงเป็นช่วงที่พัฒนากิโมโนไปอีกขั้น

ภาพที่ 3.42 ภาพซามูไร

ที่มา: <https://historyofjapan.wordpress.com>

ภาพที่ 3.43 ภาพซามูไร

ที่มา: <https://historyofjapan.wordpress.com>

ภาพที่ 3.44 ลวดลายผ้าพิมพ์ของญี่ปุ่น
ญี่ปุ่น

ภาพที่ 3.45 ลวดลายผ้าปักของ

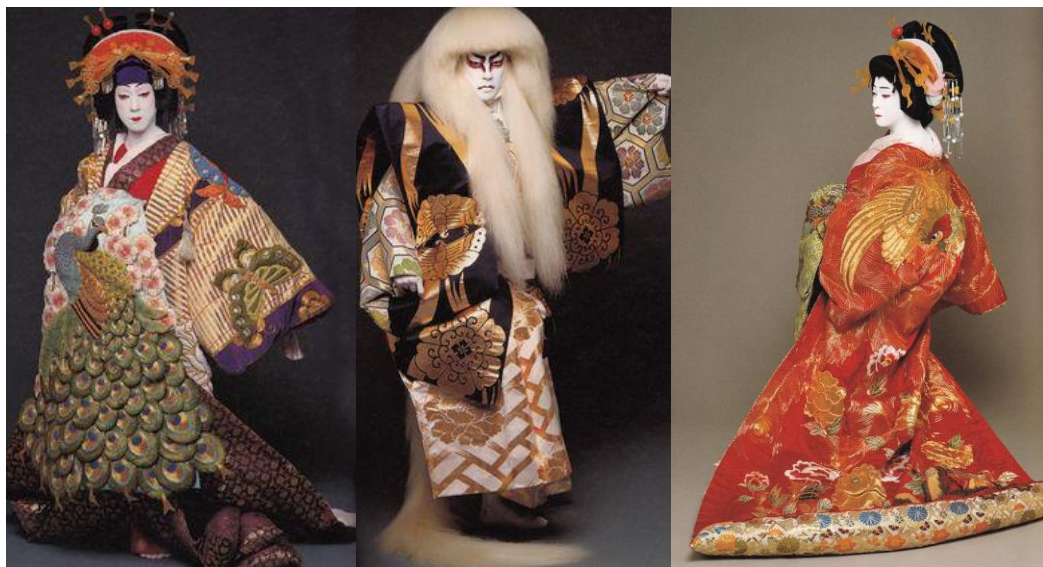
ที่มา: <https://livejapan.com>
<https://livejapan.com>

ที่มา:

งานสิ่งทอที่เกี่ยวกับการทอผ้า การย้อม การถัก การปัก และการบุผ้าแบบซาซึโกะ (Sashiko) ล้วนเป็นงานที่ช่างชาวญี่ปุ่นชำนาญมาก ในสมัยเอโดะ มีการนำผ้าไหมไปใช้ในเครื่องแต่งกายละคร โนห์คาบุกิเหล่าขุนนางชนชั้นสูง และพระภิกษุชั้นผู้ใหญ่ ทำให้กิจการผ้าไหมเจริญรุ่งเรือง ช่างชาวญี่ปุ่นมีความชำนาญในการย้อมแบบมัดย้อม นอกจากใช้กับผ้าไหมราคาแพงแล้ว ยังนำไปใช้กับผ้า ฝ้าย ผ้าป่าน ราคาย่อมเยาขึ้นกับย้อมด้วยสีธรรมชาติ (กัจจกร สุนพงษ์ศรี, 2530 หน้า 183)

ภาพที่ 3.46 การบุผ้าแบบซาชิโกะ
ที่มา: <https://www.pinterest.com>

ภาพที่ 3.47 เครื่องแต่งกายละครคาบูกิ
ที่มา: <https://www.pinterest.com>

อิทธิพลของกิโมโนต่อโลกของแฟชั่น

ในปัจจุบันผู้ที่สวมกิโมโนในชีวิตประจำวันจะมีเพียงผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ ญี่ปุ่นแต่โบราณเท่านั้น หรือสวมใส่เฉพาะงานพิธีการต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานปีใหม่ งานฉลอง บรรลุนิติภาวะงานเลี้ยงจบการศึกษา เป็นต้น ดีไซน์อันทรงเก๋มาจากทั่วโลกได้รับแรงบันดาลใจ

จาก วัฒนธรรมการแต่งกายของญี่ปุ่นโดยเฉพาะชุดกิโมโน มีการนำมาออกแบบเป็นคอลเลคชั่นเสื้อผ้าที่มี โครงร่าง (Silhouette) แนวชุดกิโมโน มีให้เห็นอยู่บ่อยครั้งตาม Runway ต่างๆ

ภาพที่ 3.48 การออกแบบชุดที่ได้รับแรงบันดาลใจจากกิโมโน

ที่มา: <http://www.prettydesigns.com>

ภาพที่ 3.49 เสื้อทรงปักค้างคาวที่มาจากกิโมโน
กิโมโน

ภาพที่ 3.50 เสื้อปักค้างคาวที่มาจาก

ที่มา: <http://www.prettydesigns.com>
<http://www.prettydesigns.com>

ที่มา:

ภาพที่ 3.51 Zuhair Murad Haute Couture Fall 2011

ภาพที่ 3.52

Christian Dior Haute

ที่มา: <https://www.pinterest.com>

Couture Spring 2007

ภาพที่ 3.53 Giorgio Armani The Privé Couture Collection
Fall/Winter 2011

ที่มา: <http://www.fashionqanda.com>

ภาพที่ 3.54 ผลงานการออกแบบชุดว่ายน้ำที่ได้รับแรงบันดาลใจจากวัฒนธรรมญี่ปุ่น

4. ลวดลายสิ่งทอจีน

จีนเป็นแหล่งอารยธรรมที่เก่าแก่ที่สุดในโลกชาติหนึ่ง ซึ่งยังยืนยันคงความเป็นชาติสืบต่อมา จนกระทั่งปัจจุบัน เป็นที่เชื่อกันว่าไหม เป็นเส้นใยมีแหล่งกำเนิดมาจากประเทศจีน เทคนิคการปลูก หม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมของจีนมีมาตั้งแต่สมัยโบราณต่อมาจึงถ่ายทอดไปสู่ญี่ปุ่นและไทย รวมถึงประเทศอื่นๆ จนในที่สุดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของจีนก็ได้แพร่หลายไปยังยุโรป ราคาคงผ้าไหมในช่วงแรกแพงดังทอง เพราะยังไม่มีใครรู้เทคนิคในการทำมากนัก

ประเทศจีนมีการปกครอง และการเปลี่ยนแปลงหลายราชวงศ์ จนกระทั่งขางแมนจูได้เข้ามา ปกครองจีน และมีอำนาจเปลี่ยนการปกครองเป็นสาธารณรัฐ เนื่องจากภูมิประเทศอยู่ในเขตอากาศหนาวจัด จึงจำเป็นต้องปกปิดร่างกายด้วยเสื้อผ้าที่ให้ความอบอุ่น และมีดขีด เข็มเสื้อกว้างใหญ่และ ยากเพื่อเก็บมือไว้ได้สมัยก่อนยังไม่รู้จักใช้ถุงมือ ตัวเสื้อจะยาวคลุมเท้า แบบเสื้อจะเป็นเสื้อป้าย ซ้อนกันที่หน้าอก เพื่อให้เกิดความอบอุ่น และสวมกางเกงขายาวไว้ข้างใน ผู้ชายจะสวมเสื้อคอปิด เข็มยาว สีนํ้าเงินหรือดำเรียกว่า จงหนาน หรือ ชุดหมาก ผู้หญิงสวมชุดติดกันเข้ารูป เสื้อคอปิดหรือ ป้ายอก เรียกว่า ฉ่งซำ (อัจฉรา สโรบล, 2543 หน้า 86)

ภาพที่ 3.55 ชุดแต่งงานชาวจีน

ที่มา: <https://www.pinterest.com>

ภาพที่ 3.56 เจ้าสาวชาวจีนในชุดสีแดง

ที่มา: <https://nl.pinterest.com>

นอกจากเรื่องของลวดลายแล้ว การเลือกใช้สีก็เป็นส่วนสำคัญที่ชาวชาวจีนให้ความสำคัญ ความสำคัญ ความคู่กันไป สีมงคลที่นิยมใช้ ได้แก่ สีทองแต่เดิมสงวนไว้เฉพาะราชวงศ์เท่านั้น สีแดงเป็นสัญลักษณ์แห่งความโชคดีและความสุข ชุดแต่งงานชาวจีนจึงนิยมใช้สีแดงเพื่อความเป็นมงคล สามารถสวมใส่ในงานมงคลได้ทุกเทศกาลยกเว้นงานศพ สีดำชาวจีนเชื่อว่าสีดำคือสีของสวรรค์คู่ควรแก่การได้รับความเคารพ จักรพรรดิในสมัยโบราณจึงใช้สีดำเป็นสีของเครื่องทรงมาโดยตลอด จนถึงสมัยราชวงศ์ฮั่นจึงมีการเปลี่ยนไปมาใช้สีเหลืองทองแทน ส่วนสีที่ไม่เป็นมงคลคือ สีขาว ในวัฒนธรรมจีนสีขาวยังเป็นสีแห่งความโศกเศร้าที่ใช้ในงานศพ ส่งผลได้แก่ชุดไว้ทุกข์ที่เป็นผ้าดิบสีขาว จึงเป็นสีต้องห้าม สำหรับงานมงคลต่างจากวัฒนธรรมของชาวยุโรปที่นิยมใช้สีขาวในงานแต่งงาน

ในวัฒนธรรมของชาวจีนมีความศรัทธาเชื่อถือในเรื่องสิ่งศักดิ์ มีการเซ่นไหว้ดวงวิญญาณและเทพเจ้านิยมเครื่องรางของขลังหรือพลังของสิ่งมงคล จะเห็นได้จากงานศิลปะที่มักสอดแทรกเรื่องราวของความเชื่อเรื่องโชคกลางให้เห็นอยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น ความเชื่อที่ว่า การแขวนรูปม้า 8 ตัว เพื่อช่วยเสริมฮวงจุ้ยให้กับบ้านจะช่วยทำให้เป็นมงคลเป็นพิเศษเรื่องการคว่ำ

โชคกลางและโอกาสทาง ธุรกิจหรือภาพลักษณ์9ตัวช่วยทมน้ำที่สื่อความหมายถึงการพาฝัน
อุปสรรคแต่หากมีความ เพียรเป็นที่ตั้งแล้วย่อมนำมาซึ่งความสำเร็จ เป็นต้น

ลวดลายมงคลของจีนมีทั้งตัวอักษรและลวดลายตต่างๆทุกไปในตัวอักษรมักจะ
มีความหมาย ตามความหมายของตัวอักษรนั้นๆแต่ลักษณะของตัวอักษรก็มีรูปแบบที่งดงามไม่
เหมือนตัวอักษร ปกติธรรมดาทั่วไปซึ่งลักษณะของตัวอักษรจีนเหมือนตัวอักษรภาพชาวจีน
จึงใช้ตัวอักษรภาพนี้สื่อถึง ความเปี่ยมมงคลโดยมีทั้งที่บนตัวอักษรภาพอย่างเดี่ยวและ
ตัวอักษรภาพกับรูปสัญลักษณ์อื่น (กนกพร ศรีญาณลักษณ์, 2559 หน้า 41)

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในลวดลายผ้าของจีนนั้นมักนำแนวคิดจากสิ่งมงคลที่ชาวจีนนับถือ
ถ่ายทอดลงสู่ลายผ้าเพื่อเสริมสร้างบารมีนำพาความสุขความเจริญและโชคกลางให้แก่ผู้สวมใส่

สัญลักษณ์ภาพมงคลจีน แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆได้ ดังนี้

1. บุคคลมงคล ได้แก่ เทพธิดาหมากู (เทพเจ้าแห่งความยั่งยืน) เทพฮอก
(เทพแห่ง ความสุข) เทพลก (เทพแห่งความมั่งคั่ง) เทพชิว (เทพแห่งอายุยืน)

2. พืชมงคล มีพืชผัก ผลไม้ ต้นไม้และดอกไม้ ได้แก่ เห็ดหลินจือ
ธัญพืช หับทิม ลูกท้อ ลูก พลับแอปเปิ้ลองุ่นฝักส้มโอมีน้ำตาแดงลิ้นจี่ส้ม
ไม้ไผ่ ต้นสน ต้น เขียวหมื่นปอ ต้นหลิว ดอก หนวดดอกไม้หอมดอกบัวดอก
เบญจมาศ ดอกท้อ ดอกโบตั๋น ดอกสุ่ยเซียน ดอกอวี๋หลัน ดอกหงอน ~~ไม้~~
วายไม้

ภาพที่ 3.57 ลายปักรูปโถต้นและผลไม้มงคล ดอกไม้จีน

ที่มา: <http://www.360doc.com>

ภาพที่ 3.58 ลายทอลาย

ที่มา: <https://www.pinterest.com>

ภาพที่ 3.59 เสื้อปักพิมพ์ลายไม้ไผ่ขอบทอง โบราณ

ภาพที่ 3.60 ลายปักดอกไม้จีนบนรองเท้า

ที่มา: <https://www.pinterest.com>

ที่มา:

<https://www.pinterest.com>

3. สัตว์มงคล ไดอแกอ มังกร หงส์ นกสีเขียวย นกไปโอไก นกนางแอ่น นก
กระเรียน นกแก้ว นก กระจง นกยวนนัง นกยูง เหยี่ยว ปลาหลี ปลาเหนียน ปลาทอง ซอ
าง มอ้า เสือ แมว แมงมุม กวาง ไก่ กิลนปูแปดสิงโต จิ้งหรีดสิงเพะหนู เสือวัวกระทิง
าย มอ้า สุนัข หมู คอวางควาว ซอวาง แมว หอย สิงโต ผีเสื้อพานแมงมุมพานงูตบ
แมงป่อง กบ จิ้งเหลน คางคก เต่า

ภาพที่ 3.61 เสื้อคลุมยาวของพระมหากษัตริย์จีน

ภาพที่ 3.62 ลายปักมังกร

ที่มา: <http://www.mfa.org>

ที่มา:

<http://www.360doc.com>

ภาพที่ 3.63 ลายปักรูปหงส์คู่

ที่มา: <https://www.pinterest.com>
<https://www.pinterest.com>

ภาพที่ 3.64 หญิงชาวจีน

ที่มา:

ลายมังกร เป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจของกษัตริย์ เสื้อคลุมที่จักรพรรดิใส่จึงเรียกว่า "เสื้อคลุม มังกร" สามารถใช้ได้เฉพาะกับกษัตริย์เท่านั้น และได้กำหนดให้สีเหลืองเป็นสีพิเศษใช้กับจักรพรรดิ หากผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษถึงขั้นประหารชีวิต ส่วนผู้หญิงมักใช้ลายหงส์บนสัญลักษณ์ของหญิงโสด และ ความเจริญรุ่งเรือง

ภาพที่ 3.65 ชุดผ้าไหมปักแพ้าพิมพ์ลายนก
นกยูง

ภาพที่ 3.66 ลายปักดิ้นทองรูป

ที่มา: <https://www.pinterest.com>

ที่มา:

<https://www.pinterest.com>

4. สิ่งของมงคล ได้แก่ แก้ว แฉกััน หรือ หางนกยูง เหรียญโบราณ เงินหยวนแปด
ประทัด เครื่องดนตรีกลองลูกบอลเพรปักหนังสือเรือไข่มุกพัดใบกลมขลุ่ยกระวี
กระเซ่ดอกไม้อกรจก หยกหมากกลมรูปภาพพู่กันกลองแปดเปดัยคู่อหย
หยาง ธงชัย เงื่อนไม้อรูปจอบ ธรรมจักร รอม

5. ลวดลายมงคล ได้แก่ แก้วลายเมฆลายคลื่นน้ำลายหลังเต่าตัวอักษร (กนภาพ
ศรีญาณลักษณะ, 2559 หน้า 35)

ภาพที่ 3.67 ถุงรับสินสอดปักด้วยด้ายลายเปิดน้ำ

ภาพที่ 3.68 ลายปักคลื่นน้ำ

ที่มา: <http://www.chinatownyaowarach.com>

ที่มา:

<https://www.pinterest.com>

สัญลักษณ์ที่ใช้สื่อถึงความรักในภาพมงคลจีน สภาพมักจะตบองเปอนคู ซอ น นกยวนยัง สองตัวคู กั้นหงส์คู มังกร หยกคู กระฉก เปอนตบอง สิ่งทีเปอนมงคลรัก ตามความคิดของชาวจีน จะตบองเปอนสิ่งทีควร คูกับสิ่งทีควรทีเหมาะสมทีสุด (กนกพร ศรีญาณลักษณ์, 2559 หน้า 38)

ภาพที่ 3.69 ลายปักรูปผีเสื้อคู่

ภาพที่ 3.70 ลายปักรูปนกคู่

ที่มา: <https://uk.pinterest.com>

ที่มา:

<http://www.360doc.com>

ภาพที่ 3.71 ลายผ้าพิมพ์ลวดลายดอกไม้จีน

ที่มา: <https://www.pinterest.com>

5. ลวดลายสิ่งทอไทย

เนื่องจากสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยเป็นเมืองร้อน การแต่งกายของสามัญชนใน
ก่อนจึง นิยม “นุ่งผืน หม่มผืน” คือผ้าสองชั้นสำหรับนุ่งห่อนล่างผืนหนึ่งและหม่มห่อนบนอีกผืนหนึ่ง
ตัวอักษร (คณະอนุกรรมการการแต่งกายไทย, 2543 หน้า 210)

วัฒนธรรมแต่งเดิมของไทยมีการที่แบ่งแยกชนชั้นอย่างเห็นได้ชัด ระหว่างระดับชั้น
เจ้านาย และชั้นกษัตริย์ชั้น “โบราณว่าผู้ดีหม่มผ้าขี้ข้าใส่เสื้อ” หมายถึง คนจนหรือพวกไพร่กษัตริย์

จำเป็นต้องทำงานหนักส่วนทำไรต้องแต่งกายเหม็ดเหมม่งเพื่อความสะดวกในการทำงาน ใส่เสื้อแขนยาวกันแดด แต่คนรวยไม่ต้องตากแดดตากฝน จึงไม่จำเป็นต้องแต่งกายให้รัดกุมเช่นคนทำงานทั่วไป แต่หากต้องออกไปทำธุระนอกบ้าน กลุ่มคนที่มีฐานะก็จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าแพรไหมอย่างดี หมั้นทับด้วยสไบอีกชั้น ส่วนผู้ที่อยู่ในราชสำนักโดยเฉพาะผู้หญิงที่เป็นเจ้าชายฝ่ายในหรือราชินิกุล พบว่ามีกรรมรูปแบบของการแต่งกายออกเป็นลำดับขั้นตามคุณณะหรือยศ โดยที่ผ้าถุงและผ้าหมั้นนั้นจะมีสาดลายที่วิจิตรงดงามกว่าของสามัญชนทั่วไป เครื่องแต่งกายบางอย่างหรือผ้าบางชนิดสามัญชนคนทั่วไปไม่มีสิทธิ์ใส่หากฝ่าฝืนจะมีโทษหนักจนผ้าสบักปุมห้องนาคที่สงวนไว้สำหรับชนชั้นสูงเท่านั้น ดังคำกล่าวของสุนทรภู่ในสุภาอิศตสอนหญิงว่า

“จงนุ่งเฉียงหมั้นเฉียงเสี้ยมหมิม อย่ากระหยิ่มมยศถาอัชฌาสัย

อย่างนุงลายกรายกรุยทำนุขไป ตัวมิใช่ชาววังไม่บังควร”

ภาพที่ 3.72 ผ้าสบักปุมห้องนาค

ที่มา: วิวัฒนาการจากอดีตถึงปัจจุบัน 1 หน้า 267

นอกเหนือจากความเหมาะสมทางฐานะอันตรรกะดีแล้วในการเลือกเครื่องแต่งกายของคนไทยนั้น นั้นยังมีเชื่อในโชคลางและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยมีความเชื่อที่ว่าหากผู้ใดแต่งกายโดยใส่เสื้อผ้าทาสีของวันและทิศทางซึ่งบารมีและนำความโชคลาภสู่ตนดังบทกลอนสำนวนของสุนทรภู่ตอนหนึ่งกล่าวไว้ว่า

“อเนิงภูษาผ้าทรงนรงค์รบ	ให้มีครบเครื่องเสร็จทั้งเจ็ดสี
วันอาทิตย์สิทธิ์โชคโลกดี	เอาเครื่องสีแดงทรมเป็นมงคล
เครื่องวันจันทร์นั้นควรสีนวลขาว	จะยืนยาวชั้นเขาสถาพล
อังคารม่วงผลช่วงงามสีครามปน	เป็นมงคลขัตติยาเข้าราวี
เครื่องวันพุธสุดดีด้วยสีแสด	กับเหลืองแปดปนประดับสลับสี
วันพฤหัสบดีเครื่องเขียวเหลืองดี	วันศุกร์สีชมพูหมอกออกสงค
วันเสาร์ทรงดำจึงล้ำเลิศ	แสนประเสริฐสิ้นศึกจะนึกขาม
หนึ่งพาซีซีขับประดับงาม	ให้ต้องตามสีสนลึงกันภัย”

(กรมศิลปากร อ้างถึงใน สุนทรภู่, 2513 หน้า 51)

นักรบสมัยโบราณนอกจากจะต้องดูฤกษ์ก่อนทำการศึกแล้ว เครื่องแต่งกายก็เป็นสิ่งสำคัญไม่แพ้กัน จะต้องเลือกสีให้ถูกกันเพื่อเป็นสิริมงคล มีอำนาจและได้ชัยชนะเหนือข้าศึก ในปัจจุบัน ความเชื่อเรื่องการใส่เสื้อผ้าสีตามวันก็ยังคงมีให้เห็นอยู่บ้าง

ภาพที่ 3.73 เสื้อเสนาภรณ์เครื่องแบบทหารผ้าพิมพ์ลายพิเศษด้านบนกลางอกและหลังพิมพ์ลายหน้า
สิงห์และเกราะเพชร แต่งขอบด้วยลายดอกไม้ไม้และลายดอกประจํายาม

ที่มา: ผ้าพิมพ์ลายโบราณในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หน้า 60

ภาพที่ 3.74 ผ้าฝ้ายลายอย่างที่ผลิตจากอินเดีย
ผนังวัดยม สมัยกรุงศรีอยุธยา

ภาพที่ 3.75 ภาพจิตรกรรมฝา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่มา: วัฒนาการจากอดีตถึงปัจจุบัน 1 หน้า 274
1 หน้า 275

ที่มา: วัฒนาการจากอดีตถึงปัจจุบัน

ผ้าพิมพ์ลายไทย

ผ้าพิมพ์ลายไทยโบราณมักนิยมเป็นผ้าเนื้อที่มีลายเป็นดอกตมต่างๆ ผ้าลายที่ไทยสั่ง
พ่อค้า อินเดียไปจัดทำตามแบบและลายไทยที่สั่งไป เพราะการทำผ้าลายพิมพ์ลายที่มีคุณภาพดีต้อง
ทำด้วย ผ้าลินินเนื้อดี ซึ่งอินเดียมีความชำนาญในการทำผ้าพิมพ์ลายเป็นอย่างดี เช่น ลายพุ่มข้าว

บิณฑิ พรหมก้านแย่ง ลายพุ่มข้าวบิณฑิ เทพนมก้านแย่ง ลายแก้วชิงดวง และลายกินรีรำ เป็นต้น
ผ้าพิมพ์ ที่สลายตามกระบวนการสลายไทยดังกล่าวเรียกว่า “ผ้าลายอย่าง” ต่อมาพ่อค้าอินเดียคิดทำลายผ้า
พิมพ์ ขึ้นตามลายไทย แต่ไม่เหมือนทีเดียวด้วยเอาแบบลายผ้าอินเดียมาผสมแต่งเติมเข้ากับลาย
ไทย ผ้าลายแบบนี้เรียกว่า “ผ้าลายนอกอย่าง” (ถนัญญภัทร จันทวิช, 2545 หน้า 119)

ภาพที่ 3.76 วิธีการทำผ้าพิมพ์ลายแบบโบราณ

ที่มา: วิวัฒนาการจากอดีตถึงปัจจุบัน 1 หน้า 126

ลวดลายผ้าไทยมักมีต้นแบบจาก “ลายไทย” ดังจะเห็นได้จากภาพจิตรกรรมฝาผนังบนผนัง
วัดรอบโบสถ์วิหาร และลายปูนปั้นในงานประติมากรรมรูปแบบลวดลายผ้าพิมพ์ลายของไทยนั้น
นอกจากจะมีลายเต็มบนผืนผ้าแล้ว ยังนิยมตกแต่งลวดลายที่เชิงผ้าอีกด้วย

ภาพที่ 3.77 ภาพเขียนแสดงการนุ่งห่มของคนไทยสมัยก่อน

ที่มา: วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

ลายที่เชิงผ้าพิมพ์นั้นเป็นส่วนที่เน้นเป็นกรอบให้เห็นสวยงามของผืนผ้ายิ่งขึ้น โดยใช้ลายที่ แผลกออกไปจากลายส่วนท้องผ้า สำหรับลายตรงเชิงผ้าจะมีก็ส่วนนั้น ย่อมแล้วแต่ความสวยงาม และความคิดประดิษฐ์ของช่าง ประกอบกับความสำคัญที่ว่าผู้ที่สวมใส่นั้นมีตำแหน่งหรือฐานะเป็น อย่างไร เพราะลายผ้าพิมพ์ลายใช้เป็นเครื่องยศด้วย จำนวนชั้นของเชิงผ้าจึงเป็นส่วนสำคัญ (ถนัดภูภัทร จันทวิช, 2545 หน้า 120)

ภาพที่ 3.78 ผ้าลายเชิงซ้อนลายชั้น

ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย หน้า 13

ผ้าพิมพ์ที่จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมีลายต่างๆที่ใช้เป็นตัวอย่างดังนี้

ลายประจํายาม เป็นลายโบราณประดิษฐ์มาจากลายดอกไม้สี่กลีบที่มีการนำมาตกแต่งงาน ประณีตศิลป์และอาคารสถาปัตยกรรม ตั้งแต่สมัยทวารวดี หรือพุทธศตวรรษที่ 11 เป็นต้นมา จนถึง สมัยรัตนโกสินทร์ปรากฏทั้งเป็นลายปูนปั้นและลายประกอบภาพจิตรกรรมฝาผนัง โดยมีการปรับ รายละเอียดแตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัย ที่ปรากฏในลายผ้ามีรายละเอียดคือเป็นลายประจํายาม ประกอบด้วยลายก้านขดสองสาย แยกออกจากช่อดอกไม้ดอกเดียวกัน เรียกว่า ลายประจํายาม ก้านปู คั่นด้วยแนวดอกไม้แปดกลีบ ในสมัยโบราณหากนำมาตกแต่งในเครื่องประดับ เช่น กำไล เข็มขัด สายประจํายามจะใช้ได้เฉพาะเครื่องทรงของพระมหากษัตริย์และพระบรมราชวงศ์เท่านั้น

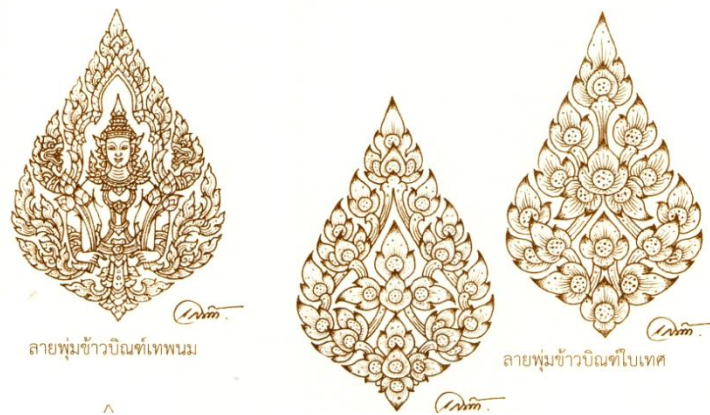

ภาพที่ 3.79 ผ้าพิมพ์ลายดอกไม้ในรูปดอกประจํายามก้านแฉ่งด้วยสีแดงตัดเส้นด้วยสีทอง

ที่มา: วิวัฒนาการจากอดีตถึงปัจจุบัน 1 หน้า 130

ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ เป็นลายโบราณเช่นกัน ประดิษฐ์จากรูปดอกบัว นำมาตกแต่งประกอบ กับลายอื่นเพื่อประดับในลายผ้าที่พบในผ้าพิมพ์ลายโบราณเป็นลายพุ่มข้าวบิณฑ์พุ่มก้านแฉ่ง สลับลายกินนร่า หรือเทพร่า คือ สายหลักเป็นลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ใช้ลายกนกเปลวล้อมรอบ

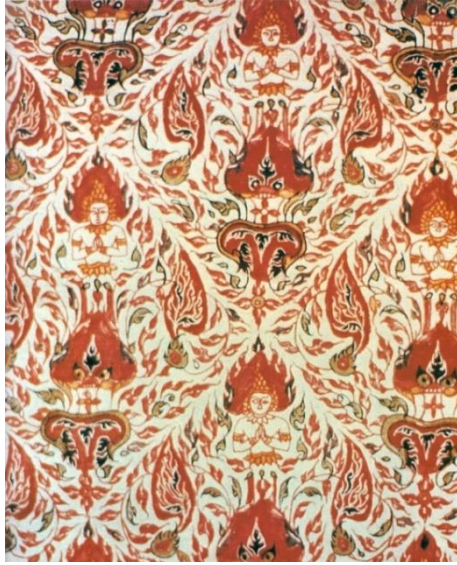
รูปพระ พรหมสี่พระกรครึ่งองค์ พระหัตถ์คู่กลางประนมอยู่หว่างพระอุระ พระหัตถ์ที่เหลือห้อยซ้ายขวา ทรงถือ ดอกไม้ ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ที่ล้อมรอบด้วยลายเทพพนมทั้งสี่ด้าน หันพระเศียรขวามหันที่กลางแนว ลาย ตรีชยอดและด้านล่างของลายพุ่มข้าวบิณฑ์พระหัตถ์ของเทพสององค์ที่อยู่ตรงข้ามกัน ยกขึ้นในท่า รำมาบรรจบกัน ระหว่างพระบาทคั่นด้วยลายประจำยามและมีกนกเปลวประดับเป็นแห่งๆ เพื่อ ประกอบให้สายเทพรำนี้อยู่ในแนวรูปสี่เหลี่ยม เพิ่มความงดงามให้แก่ลายยิ่งขึ้น

ภาพที่ 3.80 ผ้าลายพุ่มข้าวบิณฑ์

ที่มา: พจนานุกรมศัพท์ลายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน หน้า 105

ลายพุ่มข้าวบิณฑ์เทพนมก้านแย่ง ลายเทพนมล้อมด้วยลายกนกเปลวเป็นรูปพุ่มข้าว บิณฑ์หรือรูปดอกบัวนอกสายออกไปเป็นลายก้านแย่งที่ประดิษฐ์เป็นลายนาคอยู่ระหว่างลายพุ่ม บิณฑ์ นาคแต่ละตัวนั้นคั่นด้วยลายดอกไม้หยาบๆ ทำให้ลายได้สัดส่วนดียิ่งขึ้น

ภาพที่ 3.81 ผ้าลายพุ่มข้าวบิณฑ์เทพนมล้อมด้วยลายกนกเปลว สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ที่มา: ผ้าพิมพ์ลายโบราณในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หน้า 221

ลายพุ่มข้าวบิณฑ์เทพนมสลับลายกินรีรำ มีการจัดวางลายเป็นแถว แถบ นาง
ลายพุ่ม ข้าวบิณฑ์เทพนมเป็นระยะๆ ล้อมประดับด้วยกนกเปลว และเส้นหยักเป็นกรอบ แถบล่างเป็น
ลาย กินรีรำ วางลายสลับหว่างกับลายเทพนม

ภาพที่ 3.82 ผ้าลายพุ่มข้าวบิณฑ์เทพนมสลับลายกินรีรำ สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ที่มา: ผ้าพิมพ์ลายโบราณในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หน้า 173

ลายดอกลอย เป็นลายไทยที่แปลงมาจากดอกไม้สี่กลีบ นิยมนำมาทำลายผ้าเป็นดอกเล็ก ๆ เต็มผืน บางครั้งนำมาประกอบกับลายก้านแย่ง เป็นลายดอกลอยก้านแย่ง

ภาพที่ 3.83 ผ้าลายดอกลอยก้านแย่งสีขาวบนพื้นแดง สมัยสมัยรัตนโกสินทร์

ที่มา: ผ้าพิมพ์ลายโบราณในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หน้า 226

ลายดารา เป็นลายดาราที่ช่างได้รังสรรค์ขึ้นสำหรับประดับบนผนังโบสถ์วิหาร มีลักษณะคล้ายลายดอกไม้ และบางท่านกล่าวว่า เป็นลายดอกจอก ลายดารา นิยมนำมาตกแต่ง เป็นลายผ้าพิมพ์ที่ปรากฏตั้งแต่สมัยอยุธยา สามารถศึกษาได้จากผ้าของเทวดาที่เขียนอยู่ในภาพ จิตรกรรมฝาผนัง และชิ้นผ้าจริงที่หอคำมภัทร์หรือตำรายาไว้แต่โบราณ

ภาพที่ 3.84 ผ้าลายดาราเรายเหมราชดอกลอยบนพื้นแดง สมัยอยุธยา

ที่มา: ผ้าพิมพ์ลายโบราณในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หน้า 156

ลายกุดั่น เป็นลายดอกไม้หรือที่จริงคือลายดอกจอก ที่ช่างได้จินตนาการขึ้นสำหรับประดับ ตกแต่งเป็นลายเพดานโบสถ์ วิหาร อาคารพระราชมณเฑียร จากการศึกษาผ้าพิมพ์โบราณ พบลาย กุดั่นเป็นลายนานมากและมีการปรับปรุงลายกุดั่นเป็นหลายรูปแบบ มีทั้งลายกุดั่นรูปกลมและลาย กุดั่นรูปแปดเหลี่ยม ผ้าลายบางผืนมีการผูกลายกุดั่นกับภาพสัตว์หิมพานต์ ปรากฏอยู่ตรงกลางลาย ด้วย เช่น ลายคชสีห์ ลายราชสีห์ ลายหงส์ และลายมังกร เป็นต้น

ภาพที่ 3.85 ผ้าลายกุดั่นในรูปดอกบัว ก้านแย่งเครือเถาสลับเทพพนม ก้านเขต สมัยรัตนโกสินทร์

ที่มา: ผ้าพิมพ์ลายโบราณในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หน้า 187

ลายแก้วชิงดวง เป็นลายที่นำมาประดับ เป็นลายผ้าพิมพ์อีกลายหนึ่ง โดยนำมาประกอบกับ ลายเครือเถาอื่นๆ ที่ให้ความงามอีกแบบหนึ่ง

ภาพที่ 3.86 ผ้าลายลายแก้วชิงดวงเทพพนมก้านขดสีขาว สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
ที่มา: ผ้าพิมพ์ลายโบราณในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หน้า 205

ลายราชวัติ เป็นลายตกแต่งสีเหลี่ยม ประดิษฐ์เข้ากับลายดอกไม้ เครือเถา และลาย
เทพพนม

ภาพที่ 3.87 ผ้าลายราชวัติโคม

ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย หน้า 153

สำหรับผ้าพิมพ์ลายอย่างที่มีลักษณะพิเศษยิ่งด้วยกรรมสายนามประณีตบรรจงโดยการ
เขียน ตัดเส้นลายด้วยเส้นทองบนผ้าพิมพ์เรียกว่า “ผ้าลายเขียนทองหรือพระภูษาลายเขียนทอง” ซึ่ง

กำหนดไว้เป็นผ้าผูกของพระมหากษัตริย์และใช้เป็นทรงของพระบรมวงศ์ ซึ่งดำรงพระอิสริยยศ ตั้งแต่ชั้นเจ้าฟ้าและพระองค์เจ้าโดยกำเนิดมาตั้งแต่สมัยอยุธยา เพื่อใช้ในโอกาสและราชพิธีสำคัญ

กล่าวได้ว่าการใช้ผ้าลายเขียนทองเป็นพระภูษาของพระมหากษัตริย์และผ้าทรงของพระบรมวงศานุ วงศ์ในการประกอบพระราชพิธีสำคัญได้สืบทอดตลอดมาจนกระทั่งรัชกาลปัจจุบันเช่นพระราช พิธี บรมราชาภิเษก (ณัฐภักทร จันทวิช, 2545 หน้า 122)

ภาพที่ 3.88 ผ้าลายทอง ลายดอกลอยก้านแย่ง

ที่มา: ผ้าพิมพ์ลายโบราณในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หน้า 127

นอกจากการพิมพ์ลายแล้ว ชาวไทยสมัยก่อนยังมีการสร้างลายบนผืนผ้าด้วยวิธีการ อดผ้า สำหรับทำสไบ รวมถึงผ้าแถบและผ้าคลุมไหล่ที่มีการอัดกลีบให้ริ้วห่างบ้าง ถี่บ้าง ตามแต่นิยม โดยใช้ “รางอัด” โดยเลือกให้ขนาดเหมาะสมกับขนาดความกว้างของหน้าผ้าอัดกลีบให้ใช้สำหรับผืน ผ้าเกิด รอย (คณะอนุกรรมการการแต่งกายไทย, 2543 หน้า 238)

ภาพที่ 3.89 วิธีการอัดผ้าแบบโบราณ

ที่มา: วิวัฒนาการจากอดีตถึงปัจจุบัน 1 หน้า 283

การแต่งกายระยษพุทธศักราช 2500-ปัจจุบัน ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็น นายกรัฐมนตรี ได้มีการขอร้องให้สตรีนุ่งกระโปรง สวมหมวกและวิกผม เพื่อจะได้ ทัดเทียมกับ อารยประเทศ ประกอบกับได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกช่วงเวลานี้นิยมแบบ สากลเป็นส่วน ใหญ่แต่ยังคงการแต่งกายรูปแบบเดิมหลงเหลืออยู่ตามชนบทหรือชานบ้าน (สมุดภาพ วิวัฒนาการการ แต่งกายสมัยกรุงรัตนโกสินทร์, 2525 หน้า 119)

เมื่อพุทธศักราช 2503 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทาน พระราชดำริว่า สมควรที่จะสรรค์สร้างการแต่งกายชุดไทยให้เป็นไปตามประเพณีที่ดีงาม จึงทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดสร้างเครื่องแต่งกายชุดพระราชานิยม 'ชุดไทยพระราชานิยม' มี 8 ชุด คือ ชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยอมรินทร์ ชุดไทยบรมพิมาน ชุดไทยจักรี ชุดไทยดุสิต ชุดไทยจักรพรรดิ และ ชุดไทยสิวลัยชุดไทยพระราชานิยม (คณะอนุกรรมการการแต่งกายไทย, 2543 หน้า 375)

ชุดไทยพระราชานิยมเหล่านี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงใช้ในโอกาส และ สถานที่ต่างๆ จนเป็นที่รู้จักแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ จัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและส่งเสริมอาชีพให้แก่คนไทย เป็นการ อนุรักษ์การ ใช้ผ้าไทย สร้างชื่อเสียงไปสู่นานาชาติ

รูปที่ 3.90 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ในฉลองพระองค์แบบไทยประยุกต์

ที่มา: <https://today.line.me>

สรุปท้ายบท

ลวดลายผ้าของแต่ละประเทศนั้น นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญเป็นสิ่งที่สร้างสมจนเป็นประสบการณ์ที่ทอดกันต่อมาจากรุ่นสู่รุ่น

ลายผ้าแต่ละประเทศล้วนแล้วแต่มีเอกลักษณ์ความงามอันโดดเด่นแตกต่างกันไปตามขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ความศรัทธา และสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศกล่าวคือหากกลุ่มวัฒนธรรม หรือชนชาติใดที่มีสภาพภูมิประเทศและความเป็นอยู่ที่มีรูปแบบใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะที่มีเขตแดน ติดกันหรือมีการติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากัน อิทธิพลของการแต่งกายไม่ว่าจะด้วยเนื้อผ้าหรือ ลวดลายผ้าที่ปรากฏก็จะมีรูปแบบคล้ายคลึงกัน

ในสมัยก่อนไม่ว่าจะเป็นประเทศทางซีกโลกตะวันออกหรือฝั่งตะวันตก มีการแข่งขันชั้นวรรณะทางสังคมอย่างเห็นได้ชัด การออกแบบลวดลายผ้าส่วนมากมักอิงจากรูปแบบการแต่งกาย ดังนั้น ลวดลายจึงเป็นจุดสำคัญในการตกแต่งเพื่อให้เครื่องแต่งกายของแต่ละชนชาติมีความ

สวยงาม อีกทั้งยังเป็นการจำแนกแบ่งกลุ่ม แบ่งระดับชั้นของคนในสังคม ผ้าที่มีลวดลายวิจิตร ประณีตบางชิ้นมี ค่าและหายากกว่าทองคำ มีข้อกำหนดในเรื่องของลวดลายบางประเภทที่ไว้ให้ ใช้กับกษัตริย์หรือชน ชั้นสูงเท่านั้นลักษณะของผ้าโดยทั่วไปจะมีทั้งแบบลายตั้งพื้นตกแต่ง แต่ตามขอบผ้า หรือ ผสมทั้ง 2 แบบเข้าด้วยกัน

ลายผ้าส่วนมากจะนำแนวคิดมาจากสิ่งที่อยู่รอบตัวมาประดิษฐ์ขึ้นเป็นลวดลาย โดยเฉพาะ ลายที่มาจากธรรมชาติ เช่น ลายดอกไม้ แก้วลี้คี่น้ำ ฯลฯ ลวดลายเหล่านี้จะเห็น อยู่ในทุกชนชาติ ในส่วนของลายผ้าไทยมีต้นกำเนิดหลักมาจากลายไทยลายสัตว์หิมพานต์ลาย พรรณไม้ และลายเชิง ประกอบตามขอบผ้า

คำถามท้ายบท

1. จงอธิบายศิลปะงานปักผ้าแบบ Stumpwork Embroidery ของอังกฤษ
2. การแต่งกายของอังกฤษในยุคใดมีความโดดเด่นที่สุด พร้อมบอกเหตุผล
3. เพราะเหตุใดช่วงยุคคิวดอเรียตอนปลายเสื้อผ้าโทนสีเข้มโดยเฉพาะสีดำจึงเป็นที่นิยม
4. งานแพชเวิร์คและควิลต์ (Patchwork & Quilt) มีที่มาอย่างไร
5. จงอธิบายการแต่งกายของชาวอินเดียแบ่งตามวรรณะต่างๆ
6. ผ้าสำหรับหอยกีดัน ทำมาจากอะไร
7. ผ้าสำหรับปาโตลา มักใช้ในพิธีใด
8. ประเทศใดมีอิทธิพลด้านวัฒนธรรมต่อประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด เพราะเหตุใด
9. ชุดกิโมโน เกิดขึ้นในสมัยใด
10. จงอธิบายความแตกต่างระหว่างชุดยูคาตะชุดกิโมโน และชุดอูชิคาเคะ
11. ไหม เป็นเส้นใยมีแหล่งกำเนิดมาจากประเทศใด
12. สีใดที่สงวนไว้เฉพาะกษัตริย์จีนเท่านั้น
13. “เสื้อคลุมมังกร” หมายถึงอะไร
14. จงอธิบายความหมายของคำว่า “นุ่งผืน ห่มผืน”

15. จงอธิบายความหมายของคำว่า “ผู้ตีหมผ้าซ้ซ้ำใส่เสื้อ”
16. เพราะเหตุใดคนไทยจึงให้ความสำคัญต่อการใส่เสื้อผ้าสีตามวัน
17. จงอธิบายความแตกต่างระหว่าง“ผ้าลายอย่าง” “ผ้าลายนอกอย่าง”
18. ลวดลายผ้าไทย มักมีต้นแบบจากอะไร พร้อมยกตัวอย่าง
19. “ผ้าลายเขียนทองหรือพระภูษาลายเขียนทอง” ผู้ใดมีสิทธิใช้
20. ในสมัยจอมพลป.พิบูลสงคราม การแต่งกายของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กฤษดาภินันท์และคณะ(2537).“ความสัมพันธ์ระหว่างลวดลายที่ปรากฏบนผ้าพิมพ์ กับ **หลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีกรณีศึกษาพิมพ์ผ้าพิมพ์ใน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร**”.รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

กองจดหมายเหตุแห่งชาติกรมศิลปากร(2525).**สมุดภาพวิวัฒนาการการแต่งกายสมัยกรุงรัตนโกสินทร์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: กรม.

กองโบราณคดีกรมศิลปากร(2534).**ผ้าจากแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย**.พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัท นักพิมพ์สมาพันธ์ จำกัด.

กำจรสุนพงษ์ศรี(2530).**ประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่น**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี พรินท์.

กนกพรศรีบุญลักษณ์(2559).**บทความวิจัยเรื่องการสื่อความหมายของภาพมงคลจีน**.วารสารจีนศึกษา (Chinese Studies Journal). ISSN 1905-1972. Available at: <http://www.tci->

thaijo.org/index.php/CSJ/article/view/55093/45739

คณะอนุกรรมการการแต่งกายไทย: วัฒนนาการและเอกลักษณ์ประจำชาติ (2543). **การแต่ง**

กายไทย วัฒนนาการจากอดีตถึงปัจจุบัน 1. พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ (2553). **ผ้าไทยมรดก**

แห่งภูมิปัญญาของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.พี.

กราฟิก ดีไซน์ และการพิมพ์ จำกัด.

ณัฐภัทรจันทวิช (2545). **ผ้าพิมพ์ลายโบราณในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ** สำนักโบราณคดี

และ พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ กรมศิลปากร. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร.

ห้างหุ้นส่วน จำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

ดงธิดารามสวรรค์ (2537). **อารยธรรมคู่ขนานแห่งเอเชีย ญี่ปุ่น-เกาหลี-เวียดนาม.**

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: มายิก.

ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุลและคณะ (2536). **ผ้าเอเชีย: มรดกทางวัฒนธรรม.** พิมพ์ครั้งที่

1. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ร่วมกับสำนักส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประเสริฐ ศีลรัตน์ (2538). **การออกแบบลวดลาย.** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: โอ

เดียนส ไตร.

พรสนอง วงศ์สิงห์ทอง (2547). **ประวัติศาสตร์ศิลปะเครื่องแต่งกาย.** พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพมหานคร: อินฟอร์มีเดีย อินเตอร์เนชั่นแนล.

พวงพาคุโรวาท (2540). **คู่มือประวัติเครื่องแต่งกาย,** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร.

สำนักพิมพ์รวมสาส์นฯ.

พินาลิน สารียา (2549), **การออกแบบลวดลาย,** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร. โอเดียนส

ไตร.

ราชบัณฑิตยสถาน(2557). **พจนานุกรมศัพท์ภาษาไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนาเพรส จำกัด.

วิบูลย์ลีสุวรรณ (2531). **ผ้าไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. องค์การค้าคุรุสภา, 2531.

เศรษฐมนันตร์ กาญจนกุล (2548). **ลายผ้าในจิตรกรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: เศรษฐศิลป์.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **ผ้าไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คุรุสภา, 2547.

อัจฉรา สโรบล (2543). **ประวัติเครื่องแต่งกาย (History of costume)**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร. ภาควิชามนุษยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อ้อยทิพย์พลศรี (2555). **การออกแบบลวดลาย**, พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร. โอเดียนสโตร์.

อ้อยทิพย์ผู้พัฒนา และ มาลา ฤทธินิม (2555). **ศิลปงานตัดต่อผ้าและการตกแต่งลวดลายสู่การพัฒนาลิตรภัณฑ์ผ้ายกงานดิ้นแบบบุรุษสาวกสิกรรม** และ **เครื่องนุ่งห่ม คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี.**

Ritu Kumar. **Costumes and Textiles of Royal India**. First published. Publisher: Antique Collectors' Club, 1999.

Abigailwestover94 (2016). **History of Costume** [Online]. Available HTTP: <https://historyofeuropeanfashion.wordpress.com/category/baroquerococo-1650-1800/>

Alexander Patino (2016). **Runway** [Online]. Available HTTP:

<http://www.fashionqanda.com/runway/giorgio-armani-prive-haute-couture-fall-winter-2011-runway-collection-paris-fashion-week.html>

Bedandchai (2016). **Woodblock printing in India** [Online]. Available HTTP:

<http://blog.bedandchai.com/woodblock-printing-in-india/>

Birdcagedesign (2016). **Out of The Birdcage** [Online]. Available HTTP:

<https://birdcagedesign.wordpress.com/2013/02/>

Chinatownyaowarach (2016). **ถูกรับสินสอด** [Online]. Available HTTP:

<http://www.chinatownyaowarach.com>

Demode (2016). **18TH CENTURY PRINTED COTTON FABRICS**. [Online]. Available HTTP:

http://demodecouture.com/wordpress/wp-content/uploads/2009/10/1790-95_England_BlockPrint_furnish.jpg

Ekphora (2016). **Mourning Attire in the 19th and 20th Centuries** [Online]. Available

HTTP:http://ekphora.blogspot.com/2014_10_01_archive.html

French Lace (2016). **History of French Lace** [Online]. Available HTTP: <https://french-lace.com/history-french-lace/>

History of Japan Podcast (2016). **Episode 151 – The Birth of the Samurai, Part 6**

[Online]. Available HTTP: <https://historyofjapan.wordpress.com/2016/05/#jp-carousel-1820>

Joshblackman (2016) **Prop1 Class 9 – Fee Simple and Fee Tail** [Online]. Available HTTP: <http://joshblackman.com/blog/2013/02/12/prop1-class-9-fee-simple-and-fee-tail/>

Kelly Faircloth (2016). **PICTORIAL**. [Online]. Available HTTP: <http://pictorial.jezebel.com/this-exhibition-of-indian-textiles-looks-stunning-1733860099>

Live Japan (2016). **สิ่งทอ** [Online]. Available HTTP: <https://livejapan.com/th/article/a0000312/>

Macculloch-wallis (2016). **SOFT LEAVERS LACE**. [Online]. Available HTTP: <https://www.macculloch-wallis.co.uk/p/8826/coloured-lace-fabrics/mw/soft-leavers-lace>

Marc Fourny (2016). **Finances publiques**. [Online]. Available HTTP: https://www.herodote.net/Finances_publicques-synthese-1727.php

Marla Mallett (2016). **Japanese Kimono Design Techniques** [Online]. Available HTTP: http://www.marlamallett.com/k_design.html.

Marry (2016). **Articles** [Online]. Available HTTP: <https://marry-xoxo.com/articles/1455>

Medieval Illumination (2016) **Embroidered box** [Online]. Available HTTP: <http://medieval-illumination.blogspot.com/2012/08/embroidered-box.html?m=1>

MThai.com (2016). **Women** [Online]. Available HTTP: <https://today.line.me/th/article/366927adcfbc4e9da89ce442f0415ec53de3bfc03c82a8f40c775828d98fe284>

Museum of Fine Arts, Boston (2016). **Textiles and Fashion Arts – Collection Highlights**. [Online]. Available HTTP: <http://www.mfa.org/node/399891#1>
_____ <http://www.mfa.org/collections/object/length-of-furnishing-fabric-114345>

NATALIA KLIMCZAK (2016). **Ancient Origin**. [Online]. Available HTTP: <http://www.ancient-origins.net/artifacts-other-artifacts/stitching-story->

cutwork- embroidery-one-most-luxurious-goods-
europe-005346

Online Galleries (2016). **Art and Antiques** [Online].

Available HTTP:

<http://www.onlinegalleries.com/art-and-antiques/detail/english-17th-century-stumpwork-picture-the-judgement-of-paris/85046>

Pinterest (2016). **Brides from India**. [Online]. Available

HTTP:

<https://www.pinterest.com/pin/109845678381621077/>

_____ <https://www.pinterest.com/asianarts/asian-inspired-haute-fashion/>

_____ <https://www.pinterest.com/isiscat/embroidery-sashiko/>

_____ <https://www.pinterest.com/jalka/kabuki-costume/>

_____ <https://www.pinterest.com/pin/456833955923110429/>

_____ <https://nl.pinterest.com/pin/494481234056157478/>

_____ <https://www.pinterest.com/pin/467248530072289728/>

_____ <https://nl.pinterest.com/pin/476748310524152173/>

_____ <https://nl.pinterest.com/pin/162059286565420547/>

_____ <https://uk.pinterest.com/pin/568790627924336416/>

_____ <https://www.pinterest.com/pin/234539093070417378/>

_____ <https://www.pinterest.com/pin/367536019570932485/>

_____ <https://www.pinterest.com/pin/374643262724621279/>

_____ <https://www.pinterest.com/pin/310607705524446924/>

Royalcollection (2016) **Queen Victoria's Costume for the Stuart Ball 1851.** [Online]. Available

HTTP:<https://www.royalcollection.org.uk/collection/2105758/queen-victoria-1819-1901>

_____ <https://www.royalcollection.org.uk/collection/74860/queen-victorias-costume-for-the-stuart-ball>

The Curious Quilter (2016). **Quilt Batting Basics** [Online].

Available HTTP:

<https://thecuriousquilter.files.wordpress.com/2010/09/time-for-a-quilt-batting-party.jpg>

Tsunagujapan (2016). **15 stores in Tokyo to shop for your Yukata!** [Online]. Available HTTP:

<https://www.tsunagujapan.com/15-stores-in-tokyo-to-shop-for-your-yukata/>

Uta (2016). **Prettydesign** [Online]. Available HTTP:

<http://www.prettydesigns.com/kawaii-cute-cool-kimono-inspired-fashion/>

Victoria & Albert Museum (2016). **Man block-printing on cloth.** [Online]. Available HTTP:

<http://collections.vam.ac.uk/item/O14175/one-of-forty-two-drawings-painting-unknown/>

Wikipedia (2016). 1600–50 in **Western European fashion.** [Online]. Available HTTP:

<https://en.wikipedia.org/wiki/1600%E2%80%9350inWesternEuropeanfashion>

World.taobao (2016). **Chinoiserie** [Online]. Available HTTP:

<https://uk.pinterest.com/pin/568790627924336340/>

360doc (2016). **Content** [Online]. Available HTTP:

http://www.360doc.com/content/16/0908/17/8413713_589368083.shtml

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 4

หัวข้อเนื้อหา

1. เทคนิคการถัก
2. เทคนิคการทอ
3. เทคนิคการย้อม
4. เทคนิคการมัดและฟอกสี
5. เทคนิคการพิมพ์
6. เทคนิคการปัก
7. เทคนิคการวาด

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการก่อให้เกิดลวดลายสิ่งทอในรูปแบบต่างๆ
2. สามารถเลือกใช้เทคนิคกระบวนการสร้างลวดลายให้เหมาะสมกับงานออกแบบได้

3. สามารถสร้างลวดลายสิ่งทอด้วยเทคนิคต่างๆได้

วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

1. วิธีการสอน

1. วิธีสอนแบบบรรยาย
2. สาธิตเทคนิคการสร้างลวดลายเป็นตัวอย่าง

2. กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ผู้สอนบรรยายถึงเทคนิคการก่อให้เกิดลวดลายสิ่งทอในรูปแบบต่างๆ
2. ให้ผู้เรียนทำคำถามท้ายบท
3. ให้ผู้เรียนปฏิบัติการสร้างลวดลายสิ่งทอโดยเลือกเทคนิคการถัก
4. ให้ผู้เรียนปฏิบัติการสร้างลวดลายสิ่งทอโดยเลือกเทคนิคการทอผ้า
5. ให้ผู้เรียนปฏิบัติการสร้างลวดลายสิ่งทอโดยเลือกเทคนิคการข้อม
6. ให้ผู้เรียนปฏิบัติการสร้างลวดลายสิ่งทอโดยเลือกเทคนิคการมัดและฟอกสี
7. ให้ผู้เรียนปฏิบัติการสร้างลวดลายสิ่งทอโดยเลือกเทคนิคการพิมพ์
8. ให้ผู้เรียนปฏิบัติการสร้างลวดลายสิ่งทอโดยเลือกเทคนิคการปัก
9. ให้ผู้เรียนปฏิบัติการสร้างลวดลายสิ่งทอโดยเลือกเทคนิคการวาด

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบคำสอน
2. สไลด์ประกอบการบรรยาย
3. กระดาษ A4

4. อุปกรณ์ในการทำเทคนิคต่างๆ

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถามและความใส่ใจในชั้นเรียน
2. ประเมินจากความสวยงามของผลงานที่ผู้เรียนใช้เทคนิคในการสร้างสรรค์สไลด์
3. ประเมินจากการตอบคำถามท้ายบท

บทที่ 4

เทคนิคการก่อให้เกิดลวดลาย

การสร้างสรรค์ลวดลายบนสิ่งทอนั้นมีเทคนิคมากมายหลากหลายประเภท เทคนิคที่สามารถก่อให้เกิดลวดลายที่สวยงาม มีทั้งเทคนิคแบบดั้งเดิมในแบบภูมิปัญญาชาวบ้านที่ถ่ายทอดสู่ลูกหลาน หรือแม้กระทั่งเทคนิคที่ทันสมัยโดยมีเครื่องมือและอุปกรณ์และเทคโนโลยีเป็นตัวช่วยในการรังสรรค์ ลวดลายให้ออกมาตรงตามความต้องการของผู้ออกแบบ

ในบทนี้จะกล่าวถึง 6 เทคนิคหลักที่ใช้ในการสร้างลวดลายสิ่งทอ ดังนี้

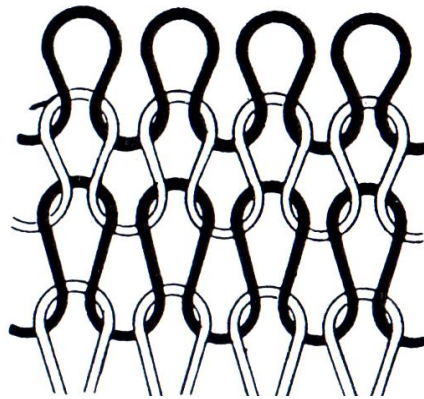
1. เทคนิคการถัก
2. เทคนิคการทอ

3. เทคนิคการย่อ
4. เทคนิคการกัดและฟอกสี
5. เทคนิคการพิมพ์
6. เทคนิคการปัก
7. เทคนิคการวาด

1. เทคนิคการถัก (Knitting Techniques)

การถักเป็นวิธีผลิตผ้าอีกวิธีหนึ่งที่ใช้เข็มถักเป็นห่วงคล้องต่อกัน การถักด้วยมือเป็นงานที่รู้จักกันตั้งแต่สมัยโบราณในหมู่เด็กสาววัยรุ่นและผู้สูงอายุ การถักทำให้ยัดได้เนื้อเคลื่อนไหวสูงต่ำ เสื่อ เสวตเตอร์และชุดชั้นในล้วนทำด้วยวิธีถักทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังมีผ้าตัดเสื้อ ผ้าตัดสูทอีกมากมายหลาย ชนิดที่เป็นผ้าถัก การถักต่างทำให้คุณภาพดีขึ้นและกระบวนการถักแบบสองชั้น (double knit) ทำให้ ผ้าถักไม่เกาะติดตัวหรือแนบเนื้อในเวลาสวม

ผ้าถักสองชั้นถักโดยใช้เข็มสองชุด ถักด้านบนด้านล่างประสานเป็นเนื้อเดียวกัน มีผลทำให้ได้ ผ้าเนื้อหนา หนัก คงรูป ใช้ทน ชายหรือริมผ้าไม่ค่อยม้วน ตัดเย็บง่ายขึ้น

ภาพที่ 4.1 การถักแบบนิตตั้ง

ที่มา: ความรู้เรื่องผ้าสำหรับวัยรุ่น หน้า 77

2. เทคนิคการทอ (Woven Techniques)

ผ้าทอมือและการทอผ้าด้วยมือ เป็นรากฐานสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานในชนบท นับได้ว่าเป็นอาชีพสำคัญอาชีพหนึ่งของประเทศรองลงมาจากอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพหลัก ผ้าทอพื้นเมืองของประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการมาช้านาน และยังคงรักษารูปแบบ ลวดลาย ตลอดจนกรรมวิธีการทออันประณีตแบบโบราณไว้ได้ ได้มีการค้นพบหลักฐานเกี่ยวกับผ้าที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย คือการพบชิ้นส่วนของผ้าที่บ้านเชียง อย่างไรก็ตาม ผ้าทอพื้นเมืองในแต่ละท้องถิ่นจะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ตามพัฒนาการของวัตถุดิบและตามความต้องการของตลาด แต่ก็ยังคงรูปแบบดั้งเดิมไว้ให้ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

กรรมวิธีการทอและลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้ามักเป็นแบบที่สืบทอดมาจากถิ่นเดิม เช่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งชนกลุ่มใหญ่มีเชื้อสายลาวนิยมทอชนิดและมัดหมี่มากที่สุด เช่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งชนกลุ่มใหญ่มีเชื้อสายมาจากอาณาจักรล้านนามีวัฒนธรรมการทอผ้าจกที่งดงาม และภาคใต้มีการทอผ้ายกเป็นหลักถึงแม้ว่าในปัจจุบันการทอผ้าดูเหมือนจะคล้อยคลึงกันในทุกภูมิภาคแล้วก็ตาม ในแต่ละท้องถิ่นก็ยังคงมีเอกลักษณ์ดั้งเดิมหลงเหลือให้เห็นอยู่บ้าง (ผ้าทอพื้นเมืองการสำรวจผู้ผลิตทั่วประเทศฯ หน้า 21)

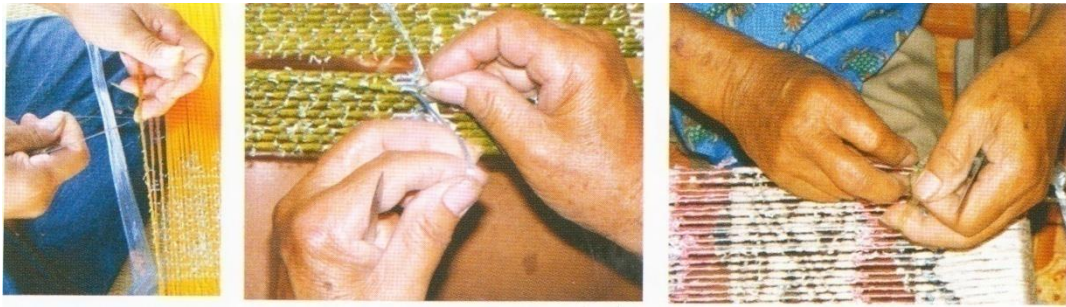
2.1 เทคนิคการทอผ้าประเภทต่างๆ

การทอผ้าด้วยกรรมวิธีที่ต่างกันทำให้เกิดลวดลายที่ไม่เหมือนกัน ลวดลายบนพื้นผ้า ทั้งที่ซับซ้อนและไม่ซับซ้อน โดยทั่วไปเกิดขึ้นจากการทอผ้า 3 วิธีการหลัก คือ

2.1.1 วิธีการมัดย้อมก่อนการทอ

ผ้าที่ได้จากกรรมวิธีนี้ คือ ผ้ามัดหมี่ หรือผ้าหมี่ พบว่ามีการทอผ้าด้วยกรรมวิธีนี้มากในหลายประเทศ เช่น เขมร อินโดนีเซีย มาเลเซีย อินเดีย และแอฟริกา เรียกเทคนิคนี้ว่า "IKAT" การทอผ้ามัดหมี่คือการทอผ้าที่มัดเส้นด้ายไม่ว่าจะเป็นเส้นไหมหรือเส้นฝ้ายเพื่อสร้างลวดลายก่อนการย้อม ซึ่งผู้ทอจะต้องออกแบบลวดลายผ้าไว้ก่อนแล้วจึงนำความต้องการหลายสีที่ต่อมัดและย้อมหลายครั้ง จนกว่าจะได้สีครบตามต้องการแล้วจึงนำไปทอด้วยเทคนิคการขัดสายธรรมดา ลวดลายบนผ้าจะเกิดขึ้นตามรอยที่มัดย้อม จึงเรียกผ้าที่เกิดจากการทอวิธีนี้ว่า "ผ้ามัดหมี่" การมัดหมี่มี 3 ลักษณะคือ การมัดด้ายเส้นพุ่ง การมัดด้ายเส้นยืน และการมัดด้ายทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน สำหรับในประเทศไทยซึ่งนิยมทำกันมานานแล้วในภาคอีสานและภาคกลางบางจังหวัด

ในกลุ่มเชื้อสายลาวครึ่งจะมัดหมี่เส้นพุ่ง ในขณะที่กลุ่มเชื้อสายกะเหรี่ยงจะใช้วิธีมัดหมี่เส้นยืน (ผ้าทอพื้นเมืองการสำรวจผู้ผลิตทั่วประเทศฯ หน้า 21)

ภาพที่ 4.2 การลงโองมัดหมี่

ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย หน้า 128

ภาพที่ 4.3 การย้อมเส้นด้ายก่อนนำไปทอ

ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย หน้า 128

2.1.2 วิธีเพิ่มด้านเส้นพุ่งพิเศษระหว่างการทอ

การทอผ้าด้วยวิธีนี้ใช้เส้นด้ายที่ย้อมสำเร็จสีต่างๆ นำมาทอเกิดเป็นลวดลาย เช่น ผ้าขิด ผ้าจก ผ้าแพรวา และผ้ายก

ขิด หมายถึง กรรมวิธีการทำลวดลายผ้าโดยวิธีเพิ่มเส้นด้ายพุ่งพิเศษ เพื่อให้เกิดลวดลายยกตัวสูงกว่าสีพื้น หรือมีสีแตกต่างจากสีพื้นโดยใช้ไม้เขี่ยหรือสากเพื่อข้อนเส้นด้ายยืนขึ้นแล้วสอดด้ายพุ่งไปตามแนวเส้นใยที่ถูกจัดข้อนขึ้นนั้น ดังนั้นจึงหะการสอด

เส้นด้ายพุ่ง   จึงทำให้เกิดลวดลายรูปแบบต่างๆ เส้นด้ายพุ่งที่เพิ่มพิเศษจะใช้สีเดียวเท่านั้น (ผ้าทอพื้นเมืองการสำรวจ ผู้ผลิตทั่วประเทศฯ หน้า 23)

จุดเด่นของผ้าชนิดใหม่อยู่ที่ลวดลายที่ถอดแบบมาจากผ้าโบราณ ทั้งยังมีการประยุกต์ผสมผสานกับภูมิปัญญาของคนรุ่นใหม่ ทอจากเส้นไหมแท้มีคุณภาพดี มีความมันวาว และมี เนื้อลวดลายงดงามเด่นชัด การทอไหมชนิด ต้องเน้นสม่ำเสมอ เนื้อหนาแต่มีความยืดหยุ่น ย้อมด้วยสี สันเคราะห์และสีธรรมชาติ ผ้าชนิดใหม่จึงมีลักษณะสีเส้นที่สวยงามและที่สำคัญสีไม่ตก (ผ้าไหมมรดกแห่ง   ภูมิปัญญาของไทย หน้า 106)

ภาพที่ 4.4 ลายผ้าไหมชนิด

ที่มา: ผ้าไหมมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย หน้า 101

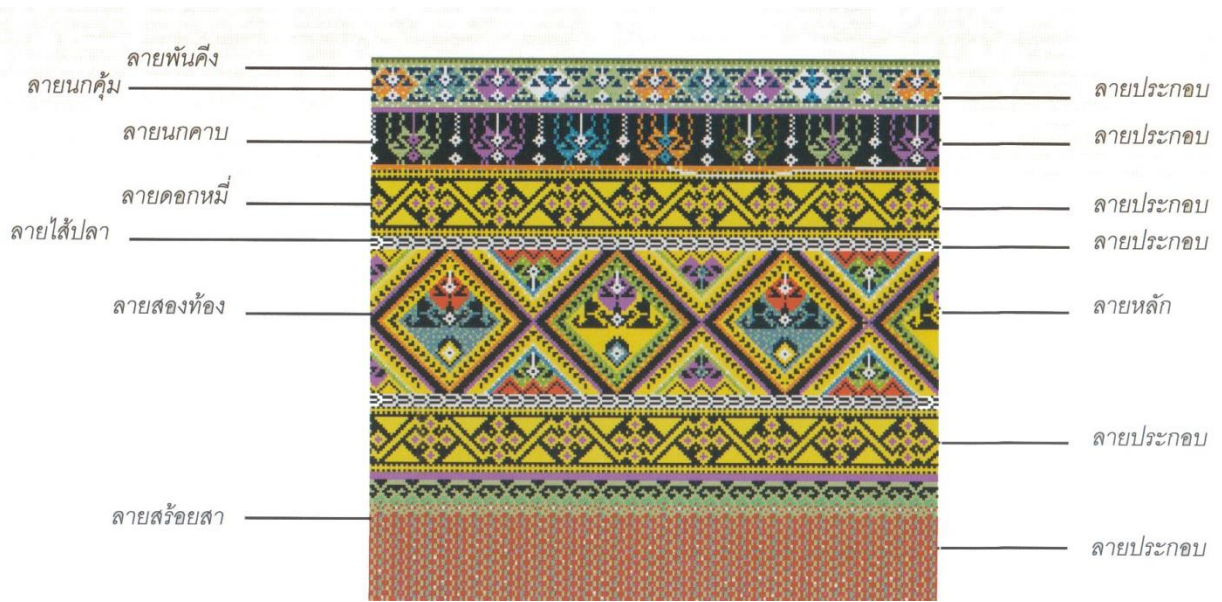
ภาพที่ 4.5 การทำหมอนชนิดบ้านศรีฐาน จังหวัดยโสธร

ที่มา: <https://thai.tourismthailand.org>

จก เป็นเทคนิคการทอผ้าเพื่อให้เกิดลวดลายคล้ายการปักผ้า โดยเพิ่มเส้นด้ายพุ่งพิเศษขึ้นลงโดยใช้ข้อม้วน หรือไม้หรือนิ้วมือสอดนับด้ายเส้นยืนแล้วยกขึ้น สอดด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปทำให้เกิดลวดลายเฉพาะจุดหรือเป็นช่วงๆ สามารถทำลวดลายได้หลากหลายสี ซึ่งต่างจากชนิดที่คิดเป็นการใช้ด้ายสีเดียวพุ่งตลอดหน้ากว้างของผืนผ้าจากการยกใช้หลายสี โดยบรรจุอยู่ในกระสวยหลายสีโดยบรรจุอยู่ในกระสวยหลายอันตามลวดลายที่ต้องการ

การทอ "จก" พบว่าเป็นวัฒนธรรมการทอผ้าที่คล้ายคลึงของชนกลุ่มน้อย หลายกลุ่มที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยกลุ่มแรก เป็นกลุ่มชนผู้สืบเชื้อสายมาจากชาวไทพวนหรือไทโยนจากอาณาจักรล้านนา อีกกลุ่มหนึ่งเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมของชาวไทยพวน ซึ่งอพยพมาจากเมืองพวนริมฝั่งแม่น้ำโขงในแคว้นเซียมของประเทศลาวกลุ่มสุดท้ายเป็นพวกลาวคั่งหรือลาวคั้งหรือลาวเวียงจากเมืองเวียงจันทน์

การทำลวดลายในผ้าจกจะแตกต่างกันออกไปตามประโยชน์ใช้สอย เช่น การทอเพิ่มประกอบเป็นตีนชั้นที่เรียกว่า "ชั้นตีนจก" จะมีลวดลายที่นิยมกันอย่างหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากลวดลายผ้าจกที่ทอ เพื่อประโยชน์อื่นเช่นทอเพื่อใช้ในกิจกรรมทางศาสนาก็จะเป็นลวดลายเกี่ยวกับศาสนาหรือชาดกต่างๆหรือลวดลายสัตว์ในนิทานชาดกจึงเห็นได้จกการทอในผ้าคลุมศรีษะนาค ผ้าห่อคัมภีร์ หรือธง ในงานบุญต่างๆ เป็นต้น (ผ้าทอพื้นเมืองการสำรวจผู้ผลิตทั่วประเทศฯ หน้า 24)

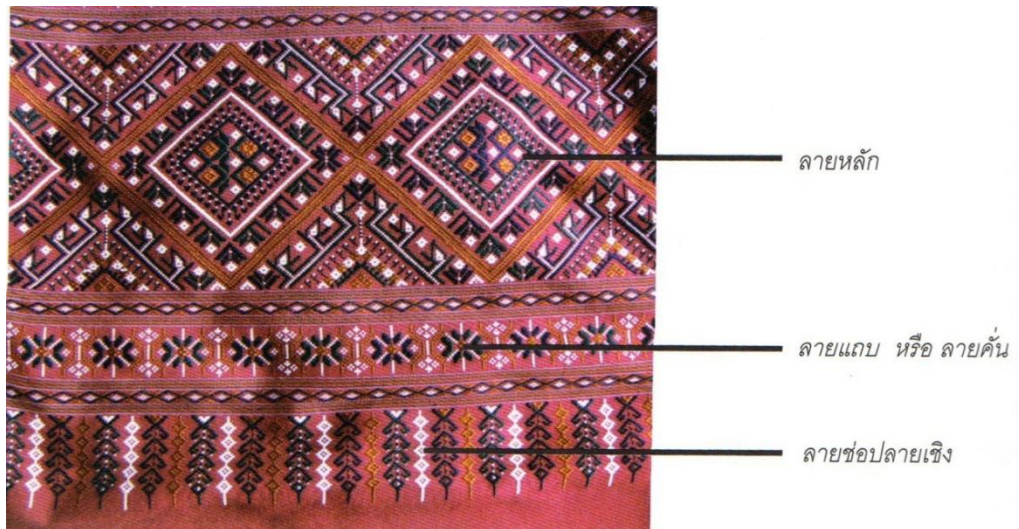

ภาพที่ 4.6 องค์ประกอบการจัดวางลายผ้าตีนจก
ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย หน้า 8

ภาพที่ 4.7 รูปแสดงลักษณะของผ้าตีนจกเมื่อใช้เป็น "ตีนซิ่น"
ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย หน้า 9

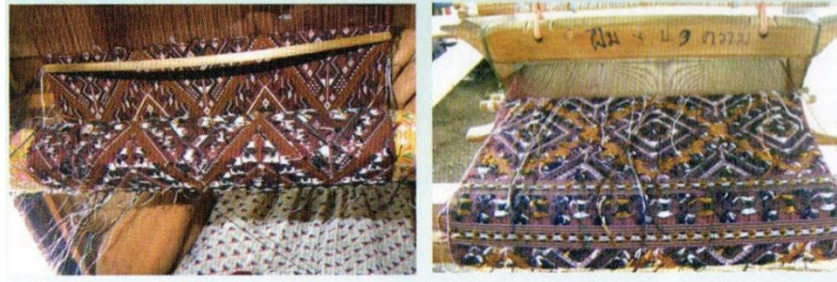
แพรวา หมายถึง เทคนิคการทอผ้าไหม ทอด้วยไหมแท้ทั้งด้ายพุ่งและด้ายยืน ทำให้เกิดลวดลายโดยการผสมผสานระหว่างลายขีดและลายจก การทอแพรวาจะทอโดยมีลาย คั่นกลางระหว่างดอกตามขวางไปเรื่อยๆ จนถึงเชิงผ้า จากนั้นจึงเป็นเชิงผ้าซึ่งจะเป็นลายอีก ประเภทหนึ่งอยู่ที่ปลายสุดของผ้าเพื่อเป็นการจบลาย (ผ้าทอพื้นเมืองการสำรวจผู้ผลิตทั่วประเทศฯ หน้า 25)

ภาพที่ 4.8 องค์ประกอบการจัดวางลายผ้าแพรวา
ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย หน้า 84

ความชัดเจนของลวดลาย และกรอบรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลวดลายด้านหน้าและด้านหลังเหมือนกัน

ภาพที่ 4.9 ตัวอย่างลวดลายผ้าแพรวา

ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย หน้า 90

ลวดลายประเภทพืชพันธุ์พฤกษา   ลายขนาด ๒ ชั้น   จวดลายประเภทสิ่งของเครื่องใช้

ลายช่อฟ้า

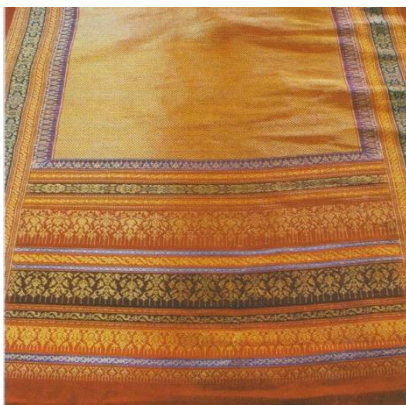

ลายดอกดาว

ภาพที่ 4.10 ลวดลายที่นิยมใช้ในลายผ้าแพรวา

ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย หน้า 85

ยกดอก หมายถึง กรรมวิธีการทอผ้าให้เกิดเป็นลวดลายคล้ายกับการทอซิดโดย การยกตะกอแยกด้ายเส้นยืนโดยใช้ด้ายเส้นพุ่งตั้งแต่ 1 เส้น หรือมากกว่า นั้นเข้าไปทำให้เกิดเป็น ลวดลายต่างๆ ส่วนใหญ่จะใช้ด้ายเงิน ด้ายทองเพื่อให้ต่างจากผ้าอื่นๆ การ เว้นเส้นยืนถี่ห่างไม่เท่ากัน จะ ทำให้เกิดลวดลายกันอย่างเดียวกันกับการทอลวดลายบนเครื่องจักร การทอแบบนี้ใช้ฟืมตั้งแต่ 2-8 อัน แล้แต่ความซับซ้อนของลวดลาย การทอผ้ายกใช้เวลา มากกว่าทำให้ราคาแพง สรุปว่าการยกคือการ **ยกตะกอ** ในเนื้อผ้าที่เป็นพิเศษ ลวดลาย ออกทั้งหมดก็ไม่ทำให้ เนื้อผ้าเสียจึงเรียกรกรรมวิธี ยกว่า ‘Supplementary’ (ผ้าทอพื้นเมือง การสำรวจผู้ผลิตทั่วประเทศฯ หน้า 25)

ภาพที่ 4.11 ผ้ายกเมืองนคร จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพที่ 4.12 ลายสี่ปีสน

ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย ที่มาผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญา
ของไทย หน้า

หน้า 131

หน้า 132

2.1.3 การตีเกลียวเส้นไหมหลายเส้นให้เป็นเส้นเดียว

กรรมวิธีการทอแบบนี้เป็นทอผ้าบางทางกระบอก หรือ ที่เรียกในภาษาอีสาน ว่า ผ้าขั้วไหม หรือ ไหมคอบ หรือ ผ้ากะเนียว ในภาษาเขมร มีการทอมากที่จังหวัดที่มีกลุ่มชนเชื้อสาย เขมรอยู่มาก เช่น จังหวัดสุรินทร์ และบุรีรัมย์ เป็นต้น

ผ้าไหมหางกระรอกหรือผ้ามัดหมี่ หมายถึง การทอผ้าที่นำเส้นไหม 2 เส้นมาพันกัน ส่วนจะเป็นไหมน้อยแต่เส้นจะต่างสีกัน เมื่อพันกันหรือคอบกันแล้วจะเกิดการเหือบสีเกิด ความสวยงามความละเอียดสีที่ขึ้นหลักในการทอคือสีหรือเงาความกับสีต่างๆ เช่น สี เขียว สีแดง สีฟ้า สีน้ำเงิน หรือสีส้ม จะไม่นิยมนำเส้นไหมสีไปคอบกับสีขาว (ผ้าทอพื้นเมืองการสำรวจ ผู้ผลิตทั่วประเทศฯ หน้า 26)

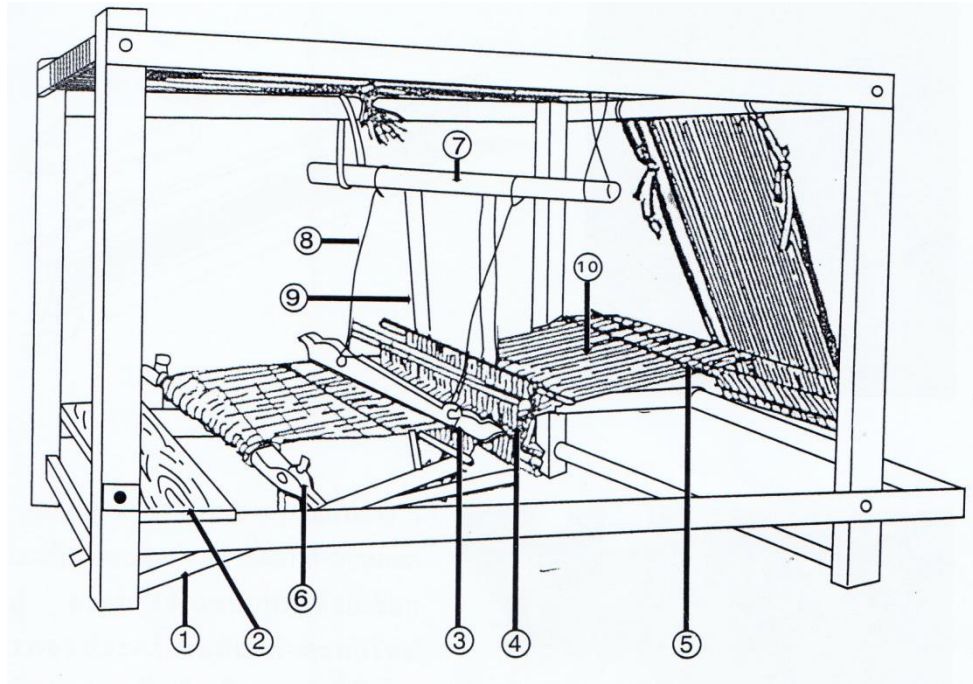
ภาพที่ 4.13 ผ้าไหมหางกระรอก

ที่มา: <https://sites.google.com>

2.2 ประเภทของเครื่องทอผ้า

2.2.1 กี่หรือหูก คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าให้เป็นผืน

หมายถึงส่วนประกอบหลักของเครื่องทอผ้า ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างสำหรับยึด ส่วนต่างๆที่เป็นอุปกรณ์ในการทอผ้า เฉพาะส่วนที่เป็นอุปกรณ์สำคัญในการทอผ้าทุกชนิดมีดังนี้

ภาพที่ 4.14 กี่ทอผ้าพื้นเมือง

ที่มา: ผ้าทอพื้นเมืองการสำรวจผู้ผลิตทั่วประเทศฯ หน้า 27

1. ไม้เหยียบบตุก
2. ไม้แป้นตุก
3. ขอบฟืม
4. เขา หรือตะกอ
5. ไม้ไขว้
6. ไม้ค้ำฟืม
7. ไม้หาบตุก
8. เชือกฟืม
9. เชือกเขา
10. เส้นด้ายยืน

2.2.2 กี่เอว คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าขนาดเล็ก สามารถเคลื่อนย้ายหรือพกพาได้ สดวก สดสวยผ้าและสีเส้นขึ้นอยู่กับเอกลักษณ์ภูมิปัญญาของแต่ละชนเผ่า ทอใช้ต้องผูกติดกับ เอวผู้ทอ นิยมทอเพื่อเป็นเครื่องใช้เล็กๆ เช่น เข็มขัด กระเป๋า สายสะพาย หรือเอวไว้ตกแต่งชิ้นงาน ต่างๆ หากต้องการผ้าชิ้นใหญ่ก็ต้องนำมาเย็บต่อกัน

ภาพที่ 4.15 การใช้กี่เอวของชาวชาวปกากะญอ

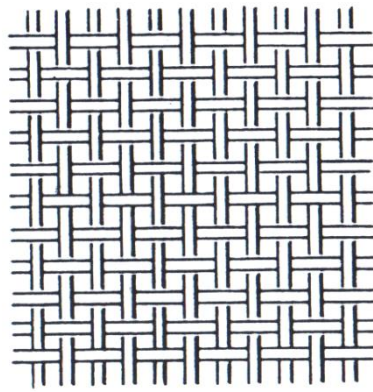
ที่มา: <http://www.manager.co.th>

2.2.3 เครื่องจักรทอผ้า คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าให้เป็นผืนทำงานโดยอัตโนมัติ

รูปแบบลวดลายที่ได้จากการใช้เครื่องจักรอุตสาหกรรมทอผ้ามีลักษณะดังต่อไปนี้

การทอลายขัด (Plain Weave)

การทอลายขัดบางครั้งเรียกว่า การทอพื้นบ้าน (ผ้าพื้นเมือง) เป็นวิธีทอที่ใช้กันทั่วไปมากที่สุด และเป็นวิธีทอที่ถูกต้องที่สุด ผ้าออร์แกนดี (organdy) ผ้าบาทีส¹ (bastise) ผ้าเพอเคล (percale) ผ้า มัสลิน (muslin) ผ้าบรอดโคลธ² (broadcloth) ผ้าตาและทาง (gingham) และผ้าย้อมสีด้าย ยีน³(chambray) เป็นผ้าตัวอย่างผ้าทอลายขัด ลวดสังเกตผ้าปูที่นอนหรือปลอกหมอนที่เตียงนอนจะ พัดยางผ้าทอลายขัดทอด้วยด้ายที่ ทนทานและไม่ทนทาน ความเหนียวทนทานของ เนื้อผ้าขึ้นอยู่กับคุณภาพของเส้นใยและด้าย ในเส้นด้าย รวมทั้งความแน่นชิดของการทอ การทอลายขัดจะเปลี่ยนแปลงได้เพื่อ สร้างสรรค์ความน่าสนใจ

ภาพที่ 4.16 ภาพการทอลายขัด

ที่มา: ความรู้เรื่องผ้าสำหรับวัยรุ่น หน้า 73

การทอลายทอสานตะกร้า (Basket weave) ใช้ด้ายเป็นชุดสองเส้นหรือมากกว่า นั้นแทนด้านเส้นเดียว และนำมาทอแบบลายขัดธรรมดา ผ้าทอลายสานตะกร้าเห็นได้ชัดในผ้ามองก์

¹ ผ้าบาทีส คือผ้าทอลายขัด ถ้าเป็นผ้าฝ้ายเนื้อผ้าจะบางและเนื้อดี ถ้าทอจากฝ้ายหรือเนื้อเหมือนผ้ามัสลินจะมัน ใช้ตัด เสื้อ หน้าร้อน ทำผ้าเช็ดหน้า เสื้อเด็ก และชุดชั้นใน

² ผ้าบรอดโคลธแต่ก่อนหมายถึงผ้าทอหน้ากว้าง 28 นิ้ว ปัจจุบันหมายถึงผ้าฝ้ายหรือผ้าทอผสมโพลีเอสเตอร์เป็น ผ้าเนื้อดี ทอเนื้อแน่น เนื้อเป็นมันนุ่ม เส้นด้ายพุ่งขนาดใหญ่และผ้าเคลือบหลวมกว่าด้ายยีนเฉพาะที่ทอจากฝ้าย อังกฤษ เรียกว่า ผ้าปอปปลิน (proplin) นิยมใช้ตัดเสื้อเชิ้ต เสื้อสตรี กางเกงนอน และชุดชั้นใน

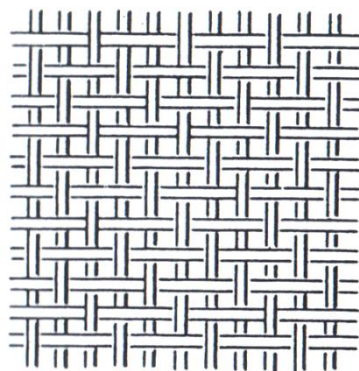
³ ผ้าย้อมสีด้ายยีนเป็นผ้าทอลายขัดที่ทำด้วยฝ้ายระยอนหรือใยผสมโพลีเอสเตอร์โดยปกติจะมีด้ายยีนเป็นด้ายย้อม สีและด้ายพุ่งเป็นด้ายสีขาว

(monk's cloth) และผ้าปานามา (Panama cloth) ส่วนผ้าออกซ์ฟอร์ด (oxford) ก็เป็นผ้าทอลายสานตะกร้า อีกชนิดหนึ่ง การทอลายขัดบางชนิดอาจทำให้อี้นผ้าเป็นลูกฟูก (rib) ได้โดยใช้ด้านเส้นใหญ่หรือด้ายหลายเส้นในบางแถวผ้าลูกฟูกในแบบทอ (เฉลยปสภินช 2534 หน้า 73)

การทอลายสอง (Twill Weave)

การทอลายสองสามารถทอผ้าได้อย่างรวดเร็วด้วยแนวเส้นทแยงบนผิวผ้า การทอลายสองทำให้ผ้ามีคุณภาพทางด้านความโค้งงอและพับได้ดี ซึ่งเหมาะอย่างยิ่งที่จะใช้ตัดสูทและเสื้อคลุมกันหนาวขนสัตว์ การทอลายสองยังนำมาทอผ้าฝ้ายสำหรับตัดเป็นเสื้อผ้าทำงาน เสื้อใส่เล่น ถ้าเป็นผ้าไหมใช้ทำเน็คไท การทอลายสองยังใช้ทอเป็นผ้าชนิดอื่นๆ อีกมาก การทอลายสองจะสอดด้ายพุ่งข้ามด้ายยืน อย่างน้อยสองเส้นและสอดลงด้านล่างแถวถัดไปจะขัดเส้นด้ายแบบเดียวกัน แต่จะก้าวลำหน้าไปหนึ่ง เส้นเหมือนกันทุกแถว ทำให้เกิดลายเส้นทแยง อาจเป็นด้านซ้ายหรือขวาของแถวแรกก็ได้ทำเช่นนี้ต่อไปเรื่อยๆ จะเกิดแนวเส้นทแยง

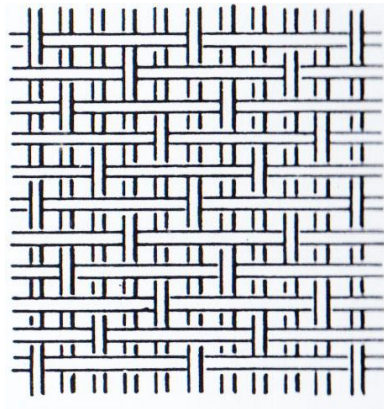
ผ้าขนสัตว์ที่ทอลายสอง แนวเส้นทแยงมักจะเริ่มจากมุมซ้ายด้านล่างไปมุมขวาด้านบน คุณลักษณะเช่นนี้จะช่วยให้สีจางด้านถูกและด้านผิดได้ชัดเจน ตัวอย่างผ้าขนสัตว์ที่ทอลายสอง เช่น ผ้าเสิร์จ (serge) ผ้าหวีด (tweed) ผ้ากาบาร์ดีน (gabardine) ผ้าโคเวิร์ต (covert) ผ้าลายสองชนิด อื่นๆ ที่ใช้กันบ่อยได้แก่ผ้าเดนิม (denim) ผ้าลายสองเนื้อหน (drill) ผ้ากากี (khaki) ผ้าเย็บที่นอน (ticking) และผ้าขนบางชนิด (เฉลยปสภินช 2534 หน้า 74)

ภาพที่ 4.17 ภาพการทอลายสอง

การทอต่วน (The Satin Weave)

ผ้าทอต่วนทำให้ผ้ามีเนื้อเรียบเป็นมัน ด้ายพุ่งอาจสอดข้ามด้ายยืน ณ ที่ต่างกันในแต่ละแถวครึ่ง ละคร้อยๆ เส้นหรือกลับกัน ลายทอจะไม่ขึ้นเป็นแนวแยงเหมือนการทอขายสอง แต่จะเกิดเส้นลอย ยาวที่ผิวผ้า การทอแบบนี้มีวัตถุประสงค์ให้ผ้าสอดขัดกันน้อยมาก ผ้าผิวมันแวววาวเกิดจากการใช้ด้ายใย ยาวชนิดไม่มีการย่นและเส้นด้ายซึ่งขัดกันแต่อย่างผ้าทอต่วนสีทึบนิยมแกะตัดเป็นชุดยาวของเจ้าสาว (นวลแข ปาลิวนิช, 2534 หน้า 75)

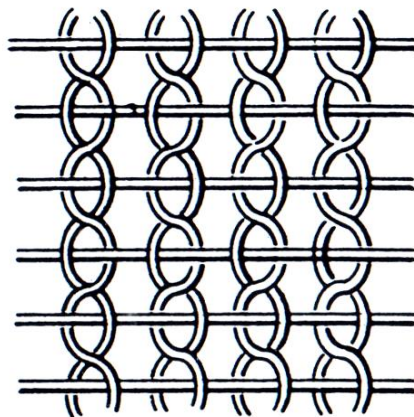
ภาพที่ 4.18 ภาพการทอต่วน

การทอขน (Pole Wdeave)

ผ้าขนหนูที่ดูความชื้น พรหมเนื้อหนาที่ปูที่พื้น และผ้าตัดกระโปรงคอตุรอย (corduroy) เนื้อหนา ผัดตั้งกล่าวทอแบบขนโดยใช้ด้ายพุ่ง หรือด้ายยืนชนิดพิเศษทอไปพร้อมกัน ด้ายชนิดพิเศษนี้จะทำให้เกิด เป็นท่อนอยู่ในเนื้อผ้าถ้าต้องการขนตัดจะทอด้วยเส้นลาดซึ่งมีใบมีดติดที่ปลายด้านหนึ่ง เมื่อทอ แล้วดึงลาดออกมีดจะตัดท่อนออกทำให้ขนเหมือนกำมะหยี่ (นวลแข ปาลิวนิช, 2534 หน้า 75)

การทอเลโนหรือกอซ (Leno or Gauzew Weave)

เมื่อใช้เส้นขยายตรวจดูการทอของผ้าที่ใช้ทำม่านหน้าต่างกระจก จะสังเกตเห็นด้ายยืนสองเส้น เกี่ยวพันกันเหมือนลวดเปิด การสอดใยยืนของด้ายยืนนี้จะช่วยยึดด้ายพุ่งในผ้าโปร่งบางให้อยู่กับที่ไม่ว่ายลาย เรียกว่า การทอเลโน ผ้าทอลายขัดเนื้อจะห่าง โปร่ง ไม่คงรูปเส้นด้ายรวมง่าย แต่ผ้าทอเลโนอาจใช้แทน ถ้าทำจากใยที่เหนียวทนทาน (นวลเช ปาลีนิช, 2534 หน้า 76)

ภาพที่ 4.19 ภาพการทอเลโน

ที่มา: ความรู้เรื่องผ้าสำหรับวัยรุ่น หน้า 76

การทอลวดลาย (Figure Weave)

การทอแบบนี้ใช้วิธีทอตั้งแต่ 2 วิธีขึ้นไปทอรวมกันเพื่อให้เกิดลวดลายในผ้า ลวดลายอาจเป็นแบบ ง่าย ๆ เช่น ผ้าข้อมสีด้ายยืน (chambray) ทอลวดลายด้วยอุปกรณ์ดobby (dobby) หรืออาจจะเป็น ลวดลายที่ประณีตงดงาม เช่น ในผ้าโบรเดด (brodede) และดามาสค์ (damask) ซึ่งทอด้วยเครื่อง ทอเล็การ์ด์ (Jacquard) ที่ออกแบบมาเพื่อใช้ทอผ้าที่มีลวดลายประณีตโดยเฉพาะ (นวลเช ปาลีนิช, 2534 หน้า 76)

3. เทคนิคการย้อม (Dyeing Technique)

สีย้อม (dyestuffs) คือ สีชนิดหนึ่งที่ใช้ในการย้อมเส้นใยของผ้า อาจจะเป็น สารอินทรีย์หรือ สารอนินทรีย์ก็ได้ มีลักษณะเป็นผลึกหรือผงละเอียด สีย้อมบางชนิดละลายน้ำ ได้ บางชนิดจะไม่ สามารถละลายแต่ละลายในตัวทำละลายอินทรีย์ได้ เมื่อนำสีย้อมไปใช้ ในกระบวนการย้อมจะ ทำให้โมเลกุลของสีย้อมซึมผ่านเข้าไปในโมเลกุลของเส้นใยโดยจะทำลาย โครงสร้างผลึกของวัตถุนั้นชั่วคราว ซึ่งอาจเกิดพันธะไอออนิก(ionic bond) หรือพันธะ โควาเลนต์ (covalent bond) กับ วัตถุที่ต้องการย้อมโดยตรง สีที่เห็นจากสีย้อมนั้น เกิดจากอิเล็กตรอนในพันธะคู่ซึ่งอยู่ในโมเลกุลของสี ย้อมนี้มีความสามารถที่ต่างกัน ในช่วงสเปกตรัมต่างกัน พลังงานแสงที่สายตามองเห็นจะมี ความยาวคลื่น 400-700 นาโนเมตร สีย้อมที่มีโครงสร้างทางโมเลกุลต่างกันจะมีความสามารถในการดูดกลืนแสงที่ ช่วงความยาวคลื่นต่างๆ กันไป ซึ่งสายตาสถาสามารถรับภาพได้ จึงทำให้ สีย้อมที่ แสดงสีให้เราเห็นด้วยสายตาสถาออกมาเป็นต่างกันไป ทั้งนี้เราสามารถแบ่งสี ย้อมได้ เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

3.1 สีย้อมธรรมชาติ (Natural Dyestuffs) เป็นสีย้อมที่มาจากแหล่ง ธรรมชาติ โดยเฉพาะ พืชและสัตว์ สีย้อมที่มาจากส่วนประกอบพืช เช่น ส่วนลำต้น ส่วน ดอก ส่วนที่เป็นเปลือก ส่วน ที่เป็นใบ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น สีดำจากกลุ่มเห็ดสี สีน้ำเงิน จาก ต้นคราม สีเหลืองจากเนื้อ ไม้ไผ่ สีแดงจากดอกกระดังงา สีแดงจากรากต้น เข็ม ส่วนสีย้อมที่มาจากสัตว์ เช่น สีม่วงแดงของ ครั่ง สีม่วงจากหอยสังข์หาม เป็นต้น

ภาพที่ 4.20 วัสดุที่ให้สีย้อมแบบธรรมชาติ

ที่มา: <http://kmipc6.blogspot.com>

สีย้อมธรรมชาติที่ใช้ในสมัยก่อนมีบันทึกไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติและมีตู้จัดแสดงพืชที่ใช้ย้อมผ้าและผ้าสีที่ย้อมจากพืชเหล่านั้น พร้อมทั้งมีคำอธิบายไว้ดังนี้

สีเหลือง	ใช้หัวขมิ้นสวนกับใบฝรั่ง แก่นไม้แกลแล
สีดำ	ใช้ผลสมอแทนมะเกลืออ่อน ใบคَمْมง รากชะพลู ผงสีฟันเปลือกและใบเสมอ
สีแดง	ใช้ใบผงคำแฝด รากยอ ก้านดอกกรรณิการ
สีงากี้	ใช้ขมิ้นชันใบสีก
สีแสด	ใช้ลูกและใบแสด ลูกมะควาย ค่างไม้สะแก
สีจำปา	ใช้ดอกคำแฝด ลูกพุด ลูกคำ
สีจำปีหรือสีกรัก	ใช้แก่นขนุน
สีนวล	ใช้รากยอป่า

สีเขียวยาวอ่อน ใช้สีสัปรดอ่อนกับน้ำฝนหรือฝนกรดในเค
ไม่เสถียร ขนาดเข้มข้นในป่าดิบมีแก่นเหลือง ใช้ย้อมผ้าและทำ
ยา

(ทวีเดช จีวบาง, 2547 หน้า 64)

3.2 สีย้อมสังเคราะห์ (Synthetic Dyestuffs) เป็นสีย้อมที่เกิดขึ้นจาก
กระบวนการทาง เคมี (สงเสริมและสนับสนุนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี, 2559)

ภาพที่ 4.21 วัสดุที่ให้สีย้อมแบบสังเคราะห์

ที่มา: <http://www.manager.co.th>

4. เทคนิคการกัดและฟอกสี (Bleach techniques)

สารเคมีที่ใช้ในกระบวนการฟอกย้อมที่ควรรู้จัก สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ
ดังนี้

4.1 สารเคมีที่ใช้ในการขจัดสิ่งสกปรก

โซดาไฟ (Sodium hydroxide: NaOH) ทำปฏิกิริยากับไขมันโดยเปลี่ยน ไขมันเป็นสบู่ที่ ละลายน้ำได้นอกจากนี้ยังทำให้เส้นใยขยายตัวสิ่งสกปรกต่างๆถูกขจัดออก ง่ายขึ้น ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ได้แก่ ความร้อน นอกจากนี้ดังยังช่วยกำจัดสาร อื่นๆอีก เช่น โปรตีน เพกทิน สาร ลมแป้งที่ตกค้างเกลือแร่ต่างๆ ให้ละลายหลุดออกมา

4.2 สารเคมีที่ใช้ในการฟอกขาว

สารออกซิไดซ์ เป็นสารที่ทำให้สารอื่นเกิดปฏิกิริยาออกซิเดชัน ได้แก่ สารประกอบเปอร์ ออกไซด์ เช่น ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ (H_2O_2) โซเดียมเปอร์ออกไซด์ (Na_2O_2) เป็นต้น สารประกอบไฮโปคลอไรท์ เช่น โซเดียมไฮโปคลอไรท์ ($NaClO$) และ แคลเซียมไฮโปคลอไรท์ ($Ca(OCl)_2$) เป็นต้น สารประกอบ คลอไรต์และโซเดียมคลอไรท์ ($NaClO_2$) เป็นต้น

สารรีดิวซ์ เป็นสารที่ทำให้สารอื่นเกิดปฏิกิริยารีดักชัน ได้แก่ โซเดียมไฮไดรซัลไฟด์

โซเดียมเมทไบซัลไฟด์ โซเดียมฟอร์เมลดีไฮด์ซัลฟอกซิด การฟอกขาวด้วยสารกลุ่มนี้จะได้ ความขาวที่ไม่ถาวรเรียกว่า "Temporary white" (ส่งเสริมและสนับสนุนความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยี, 2559)

ภาพที่ 4.22 เทคนิคการกัดสีผ้า

ที่มา: <http://www.craftbyphoto.com>

5. เทคนิคการพิมพ์ (Printing Techniques)

5.1 การพิมพ์บล็อกด้วยมือ

การพิมพ์ซิลค์สกรีน (Silkscreen Printing) เป็นการพิมพ์พื้นฉลุที่ใช้หลักการพิมพ์โดยให้หมึกซึมผ่านผ้าที่ขึงตึงและให้แสงผ่านบริเวณที่เป็นภาพสามารถพิมพ์งานสอดสีได้ความละเอียดของภาพพิมพ์ขึ้นอยู่กับความถี่ของเส้นใยผ้าสามารถพิมพ์ลงบนวัสดุได้หลากหลายชนิด กระดาษ, ผ้า, ไม้, พลาสติก (siamdiecut.com, 2560)

ภาพที่ 4.23 งานพิมพ์บล็อกด้วยมือ

5.2 การพิมพ์โดยใช้เครื่องพิมพ์ระบบดิจิทัล (Digital print)

การพิมพ์ใช้ระบบดิจิทัลนั้น มีข้อดีคือสามารถพิมพ์ได้โดยทันทีจาก File งานต้นฉบับ โดยไม่ต้องนำไปแกะ Block เพื่อทำ Screen ใหม่ ไม่มีข้อกำหนดเรื่องจำนวนสีใน Artwork ละเอียดแบบ ละเอียดได้ในการสั่งแต่ละครั้งสามารถพิมพ์ลาย Graphic ที่มีความละเอียดซับซ้อนและมีสีสัน หลากหลายได้โดยที่ออกมาจะมีค่าความละเอียดของสีเหมือนกับต้นแบบ

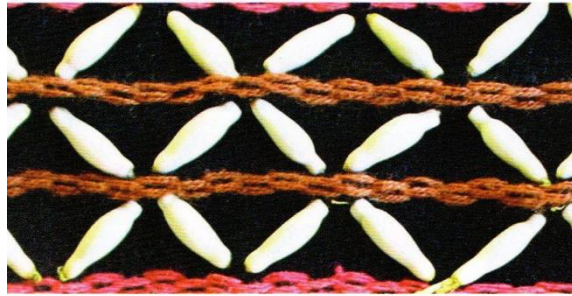
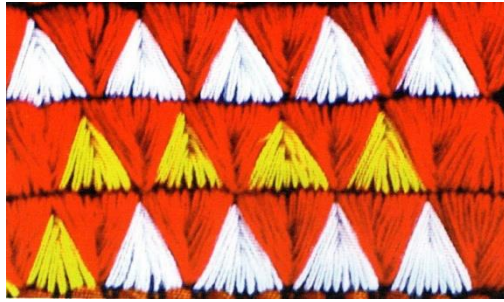

ภาพที่ 4.24 เครื่องพิมพ์ผ้าแบบดิจิทัล

ที่มา: <http://www.printgital.com>

6. เทคนิคการปัก (Embroidery techniques)

6.1 การปักมือมักเป็นเทคนิคที่มีรากฐานมาจากภูมิปัญญาชาวบ้านสืบสานต่อกันมาตามแต่ ละวัฒนธรรมสยปักในอดีตที่แสดงตัวตนของกลุ่มคนหรือชนเผ่าได้อย่างชัดเจนมีลวดลายและสีที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละผ้าวัสดุที่ใช้ในงานปักมือนั้นผู้ปักสามารถเลือกสรรวัสดุได้ตามแต่ ต้องการ แล้วแต่เทคนิคที่ใช้อุปกรณ์หลักคือเข็มกับด้ายหรือไหม ส่วนขนาดของเข็มต้อง สัมพันธ์กับขนาดของด้ายหรือไหมที่เลือกใช้ประกอบกัน

ภาพที่ 4.25 การปักทึบ

ภาพที่ 4.26 การใช้เม็ดเดือยในลายปัก

ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย หน้า 54

ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย
หน้า 54

ภาพที่ 4.27 ผ้าปักทึบชาวกระเหรี่ยง

ภาพที่ 4.28 ผ้าปักทึบชาวม้ง

ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย หน้า 49

ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย
หน้า 56

6.2 การปักจักร คือ การปักด้วยเครื่องจักร ไม่ว่าจะเป็นจักรเล็กหรือจักรอุตสาหกรรม

หรือจักรปักคอมพิวเตอร์ที่สามารถตั้งโปรแกรมลายปักได้แบบอัตโนมัติ วัสดุที่ใช้ในงานปักจักรคือ จักรปัก ด้ายสี และลายต้นแบบ ข้อจำกัดในเรื่องวัสดุจะมีมากกว่างานปักมือ กล่าวคือ เส้นด้ายหรือไหมที่เลือกใช้จะต้องมีขนาดมาตรฐานที่สามารถเข้าเครื่องปักแบบอัตโนมัติได้เท่านั้น แต่ข้อดีของการใช้จักรปักคือลายปักมีความคมชัดความแม่นยำของลายเท่ากับลายต้นแบบ และสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว

ภาพที่ 4.29 การปักด้วยจักรคอมพิวเตอร์

ที่มา: <http://rakbaan-machine.tarad.com>

7. เทคนิคการวาดลายลงบนผ้า (Painting techniques)

7.1 การวาดลายลงบนผ้า

ในการสร้างลวดลายให้กับสิ่งทอเทคนิคการวาดหรือเพ้นท์ลวดลายลงบนผ้า นั้นมีมาตั้งแต่สมัยโบราณนับเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ลวดลายที่ทำได้ง่ายและไม่ซับซ้อนมากที่สุดอาศัยเพียงความชำนาญและฝีมือของช่างเขียน ประกอบกับสีสำหรับเขียนผ้าก็สามารถสร้างลวดลายที่ต้องการได้ทันที ในปัจจุบันมีสีสำหรับการวาดและระบายลงบนผ้าโดยเฉพาะทั้งรูปแบบของสีน้ำสีเทียน ปากกาเมจิก ฯลฯ สีพิเศษประเภทนี้จะติดคงทนยึดเกาะติดกับเนื้อผ้าได้ดีกว่าสีอะคริลิกทั่วไป

ภาพที่ 4.30 สีเพ้นท์ผ้า

ที่มา: <http://www.discountschoolsupply.com>

ภาพที่ 4.31 การวาดลายลงบนกางเกงยีนส์
การวาดลายลงบนผ้า

ภาพที่ 4.32

ที่มา: <https://www.pinterest.com>

ที่มา:

<https://www.pinterest.com>

7.2 การทำผ้าบาติก

การเขียนผ้าบาติกจัดเป็นงานเขียนด้วยมือโดยวิธีการใช้สีฝุ่นหรือสารชนิดอื่น ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพเหมือนขี้ผึ้งวาดเป็นลายเส้นกำหนดพื้นที่กันสีหรือปิดส่วนที่ไม่ต้องการเพื่อไม่ให้สีติด ขณะที่ระบายสีลงบนผ้าดังนั้นผ้าที่ถูกระบายสีอาจมีสีเดียวหรือหลายสีก็ได้อยู่ที่ความต้องการของผู้ออกแบบ (ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย, 2553 หน้า 175)

ภาพที่ 4.33 ลายผ้าบาติก

ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย หน้า 175

ชาวไทยรู้จักผ้าบาติกในชื่อผ้า ปาเต๊ะ โดยได้รับอิทธิพลมาจากอินโดนีเซีย ผ่านทาง มาเลเซียแพร่เข้ามาสู่ชายแดนภาคใต้ นิยมใช้และผลิตกันมากที่สุดในเขต 4 จังหวัดภาคใต้ แต่ นอกจากนี้กลับมีการผลิตผ้าบาติกในแถบเหนือสุดของประเทศไทย โดยชาวเขาเผ่าม้ง โดยมีความ แตกต่างที่ลวดลาย บาติกของชาวม้งนิยมเขียนเป็นเรขาคณิตนำมาต่อกันให้เกิดเป็นลวดลาย ในขณะที่ ทางภาคใต้นิยมเขียนลายแนวสัตว์ทะเล ภาพดอกไม้ ใบไม้ และลวดลายเครือเถาต่างๆ (ผ้าไทยมรดก แห่งภูมิปัญญาของไทย, 2553 หน้า 176)

ภาพที่ 4.34 เทคนิคการเขียนผ้าบาติก

ที่มา: ผ้าไทยมรดกแห่งภูมิปัญญาของไทย หน้า 180

สรุปท้ายบท

การตกแต่งสิ่งทอให้กลายเป็นลวดลายต่างๆนั้น มีมาตั้งแต่ยุคโบราณ แต่เดิมลวดลายที่ปรากฏบนผ้าส่วนใหญ่จะเป็นลวดลายที่จดจำ หรือได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ มักแสดงออก ถึงวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของกลุ่มชน กรรมวิธีในการสร้างลวดลายและวัสดุที่ใช้มักเป็นวัสดุพื้นถิ่น ที่หาได้โดยง่ายเป็นภูมิปัญญาที่สืบสานกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จนพัฒนาไปสู่การใช้เทคโนโลยีเครื่องจักร เครื่องมือต่างๆในการสร้างลวดลาย ดังที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

ในบทนี้เป็นเพียงตัวอย่างเทคนิคบางประการที่ก่อให้เกิดเป็นลวดลายลงบนผืนผ้าเท่านั้น แต่ ในกระบวนการสร้างสรรค์ลวดลายสิ่งทอ ผู้ออกแบบสามารถใช้เทคนิคได้ไม่จำกัด อาจใช้มากกว่า 1 เทคนิคในการสร้างลวดลายให้เกิดขึ้นได้เช่นการนำเทคนิคการทอมาผสมกับเทคนิคการปัก หรือการ นำเทคนิคการย้อมกับเทคนิคการมัดสีมาทำให้เกิดเป็นลวดลายก็ย่อมได้ ไม่ได้มีข้อบังคับตายตัวแต่ อย่างใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้งานนั้นๆ

การเลือกใช้เทคนิคและวัสดุในการสร้างลวดลายที่เหมาะสมจะช่วยให้งานออกแบบสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความเข้าใจในกระบวนการสร้างสรรค์ชิ้นงานของ นักออกแบบ ที่ต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ถึงวัสดุ และเทคนิคในการผลิตอันจะนำมาซึ่งความสวยงามของลวดลายตรงตามเป้าหมายที่กำหนด

คำถามท้ายบท

1. ชนกลุ่มใหญ่มีเชื้อสายลาวนิยมมีเทคนิคใดที่โดดเด่น
2. "ทอผ้ายก" เป็นผ้าที่มีชื่อเสียงของภาคใด
3. จงอธิบายเทคนิคการทำผ้ามัดหมี่
4. "ผ้าแพรวา" มีลักษณะเด่นอย่างไร
5. "กึ่งเอว" มีลักษณะเป็นอย่างไร
6. ข้อจำกัดในการปักจักรคืออะไร จงอธิบาย
7. จงยกตัวอย่างสีย้อมจากธรรมชาติ พร้อมอธิบายถึงสีที่ได้
8. สีที่ใช้ย้อมผ้าแบ่งออกเป็นกี่ประเภท มีอะไรบ้าง
9. การใช้โซดาไฟก่อให้เกิดลวดลายจัดเป็นเทคนิคประเภทใด
10. จงบอกความแตกต่างระหว่างการพิมพ์ซิลค์สกรีน และการพิมพ์ระบบดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

มหาวิทยาลัยศิลปากร (2544). **ผ้าทอพื้นเมืองการสำรวจผู้ผลิตทั่วประเทศ โครงการพัฒนาผ้า ภาค พื้นเมืองในทอจังหวัด**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทวีเดช จิวบาง (2547). **เรียนรู้ทอผ้า**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

นวลเช ปาลีนิช (แปล) (2534). **ความรู้เรื่องผ้าสำหรับวัยรุ่น** แปลจาก Textiles for Teens ของ Marcella Howard Ellett. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.

MGR Online (2560). **ชุมชนบ้านพระบาทห้วยต้ม” มากหลายวัฒนธรรม ผูกพันพุทธศาสนา**

[Online]. Available HTTP:

<http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?NewsID=9540000122250>

ส่งเสริมและสนับสนุนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (2559). **สารคดีที่ใช้ในกระบวนการพอกย้อม**. [Online]. Available HTTP: http://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_topic.php?bookID=370&pageid=5&read=true&count=true

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2560). **หมู่บ้านทำหมอนขิดบ้านศรีฐาน** [Online]. Available HTTP: <https://thai.tourismthailand.org>.

CraftByPhoto (2560). **4 Fun Fabric Bleach Techniques** [Online]. Available HTTP: <http://www.craftbyphoto.com/4-fun-fabric-bleach-techniques/5/>

Discountschoolsupply (2016). **Fabric Paint** [Online].

Available

HTTP:<http://www.discountschoolsupply.com/Product/ProductDetail.aspx?product=22878>

Kmipc6 (2560). จากภูมิปัญญาพัฒนาผ้าไหมสีธรรมชาติเพื่อการค้า [Online]. Available HTTP:

<http://kmipc6.blogspot.com/2011/05/blog-post.html>:

MGR Onlinehttp (2 560). **Science** [Online]. Available HTTP:

[//www.manager.co.th/Science/ViewNews.aspx?NewsID=9520000095532](http://www.manager.co.th/Science/ViewNews.aspx?NewsID=9520000095532)

Tarad.com (2560). จักรปักคอมพิวเตอร์ **Brother รุ่น V3** [Online].

Available HTTP: http://rakbaan-machine.tarad.com/product.detail_978095_th_5973326#

Livesandknowledge (2560). หัตถกรรมของจังหวัดอุบลราชธานี [Online]. Available HTTP:

<https://sites.google.com/site/phaisanprakhonchai/home/2-pha-kra-neiy-w>

Siamdiecut (2560). หลักการพิมพ์ ซิลค์สกรีน **SCREEN** [Online].

Available HTTP: <http://siamdiecut.com/article/19-screen-printing.html>

MKK Textile (2 560) . **Q & A** [Online]. Available HTTP:

<http://www.printgital.com/qa.php>

Pinterest (2560). **Fabric painting** [Online]. Available HTTP:

<https://www.pinterest.com/pin/78601955972600720/>

_____ (2560). **Blacklognz.blogspot.it** [Online]. Available HTTP:

<https://www.pinterest.com/pin/416723771746496394/>
_____ (2560). **Fabric painting** [Online]. Available HTTP:

<https://www.pinterest.com/pin/78601955972600720/>

